

**T.C.
İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
İŞLETME ANABİLİM DALI
MUHASEBE FİNANSMAN BİLİM DALI**

**5024 SAYILI YASA ÇERÇEVESİNDE ENFLASYON
MUHASEBESİ UYGULAMASI**

**HAZIRLAYAN
Tuba GÜLCEMAL**

**DANIŞMAN
Yrd. Doç. Dr. Fikret OTLU**

Lisansüstü Eğitim – Öğretim Yönetmeliği'nin İşletme Anabilim Dalı İçin
Öngördüğü YÜKSEK LİSANS TEZİ Olarak Hazırlanmıştır.

MALATYA - 2006

İÇİNDEKİLER

BİRİNCİ BÖLÜM	1
ENFLASYON HAKKINDA GENEL BİLGİLER ve ENFLASYONUN MUHASEBE SİSTEMİNE ETKİSİ.....	1
1.. Genel Bilgiler	
1.1.Enflasyonun Tanımı ve Özellikleri.....	1
1.2. Enflasyonun Muhasebe Üzerine Etkileri.....	3
1.3. Enflasyonun İşletmeler Üzerine Etkisi	5
1.4. Enflasyonun Finansal Tablolar Üzerine Etkileri	7
1.4.1. Enflasyonun Bilanço Kalemleri Üzerine Etkileri	9
1.4.2. Enflasyonun Gelir Tablosu Üzerine Etkisi	11
1.4.3. Enflasyonun Finansal Tablolar Üzerindeki Etkilerinin Giderilmesi Amacıyla Yapılan Ulusal ve Uluslararası Düzenlemeler	14
İKİNCİ BÖLÜM	15
2. DEĞERLEME İLKELERİNİN AÇIKLANMASI ve ENFLASYON MUHASEBESİ.....	16
2.1. Değerleme İlkeleri	16
2.1.1. Tarihi Maliyet Temeline Dayalı Değerleme İlkeleri	16
2.1.2. Cari Değer Temeline Dayalı Değerleme İlkeleri	17
2.1.3.Sermayenin Korunması İlkesi	20
2.2.Enflasyon Muhasebesi Yöntemleri	21
2.2.1.Fiyatlar Genel Seviyesi Muhasebesi	23
2.2.2.Cari Değer Muhasebesi.....	25
2.2.3. Genel Fiyat-İkame Maliyeti (Karma) Muhasebesi.....	26
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM	27
3. TÜRKİYE'DE ENFLASYON MUHASEBESİNE İLİŞKİN DÜZENLEMELER.....	28
3.1. Kısmi Düzeltme Yöntemleri.....	28
3.2. Enflasyon Düzeltmesine İlişkin Düzenlemeler.....	31

3.3. Uluslar arası Muhasebe Standardı (UMS-29).....	36
3.4. Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurumu (TMUDESK) Tarafından Yapılan Düzenlemeler.....	38
3.5. Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) Tebliğleri.....	40
3.6. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) Tarafından Yapılan Düzenlemeler.....	43
3.7. Maliye Bakanlığı Tarafından Yapılan Düzenlemeler	45
3.7.1. Vergi Usul Kanunu'nda Yapılan Değişiklikler.....	45
3.7.2. Gelir Vergisi Kanunu'nda Yapılan Değişiklikler	46
3.7.3. Kurumlar Vergisi Kanunu'nda Yapılan Değişiklikler.....	47
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	46
4. ENFLASYON DÜZELTMESİNDE DİKKATE ALINACAK HUSUSLAR	49
4.1. Enflasyon Düzeltmesi Uygulama Dönemleri	49
4.2. Enflasyon Düzeltmesi Yapacak Olan Mükellefler.....	56
4.3. Kanunda Geçen Temel Kavramlar	56
4.4. Düzeltmeye Esas Alınacak Tarihler.....	58
4.4.1. Giriş Tarihi Belli Olmayan İktisadi Kıymetlerde Düzeltmeye Esas Alınacak Tarih	63
4.5. Enflasyon Düzeltmesinde Dikkate Alınacak Tutar	64
4.5.1. Reel Olmayan Finansman Maliyetinin Hesaplanması.....	65
4.5.2. Yeniden Değerleme Artışları.....	68
4.6. Düzeltme Katsayılarının Hesaplanması	70
BEŞİNCİ BÖLÜM	70
5. FİNANSAL TABLOLARIN DÜZELTMESİNDE UYGULANACAK ESASLAR.....	74
5.1. Düzeltme Sürecinde Uyulacak Esaslar.....	74
5.1.1. Bilançonun Düzeltilmesi	74
5.1.2. Gelir Tablosunun Düzeltilmesi.....	95
5.1.3. Düzeltme Sonucu Ortaya Çıkan Geçmiş Yıl Zararları Hesabı.....	96
5.1.4. Satın Alma Gücü, Kazanç veya Kaybının (Net Parasal Pozisyon Kârı Zararı) Hesaplanması	99
5.2. 31 Aralık 2003 Tarihli Bilançoların Düzeltilmesi	100

5.2.1. 31 Aralık 2003 Tarihli Bilançosunun Düzeltilmesi	
Kapatılması Gereken Hesaplar.....	102
5.3. 31 Aralık 2004 Tarihli Bilançoların Düzeltilmesi	103
5.3.1. Reel Olmayan Finansman Maliyetlerinin Hesaplanması.....	105
5.3.2. Düzeltmede Kullanılacak Katsayılar.....	106
5.3.3. Hareketli Ağırlıklı Ortalama Yöntemi	110
5.4. Düzeltme İşlemine İlişkin Muhasebe Kayıtları	112
5.4.1. 31 Aralık 2003 Tarihli Bilançoların Düzeltilmesinden	
Sonra Yapılacak Kayıtlar.....	112
5.4.2. 31 Aralık 2004 Tarihli Bilançoların Düzeltilmesinden	
Sonra Yapılacak Kayıtlar.....	117
5.5. Enflasyon Düzeltmesi İle İlgili Bazı Düşünceler ve Karşı	
Düşünceler	121
KAYNAKÇA	127

GİRİŞ

İşletmelerin dili olarak bilinen muhasebe, işletmeyi etkileyen finansal karakterdeki olayları ölçme, sınıflandırma, kaydetme ve etkileri konusunda karar vericilere bilgi vermek amacıyla raporlamaya yönelik bilgi üretim sistemi olarak ifade edilebilir.

Muhasebenin bilgi verme işlevi finansal tablolar aracılığıyla işlerlik kazanmaktadır. Yüksek enflasyonun var olduğu ekonomilerde, tarihi maliyet esasına dayalı muhasebe sistemlerinden elde edilen bilgiler işletmenin gerçek durumunu göstermeyecektir. Enflasyonist dönemlerde finansal bilgiler güvenilir olmadığı gibi karşılaştırılabilirlik özelliğini kaybeder ve bu bilgileri kullanarak karar alan yönetimi, ortakları, yatırımcıyı, devleti ve diğer ilgilileri yanıltırlar.

Dolayısıyla yüksek enflasyonun yaşandığı dönemlerde işletme faaliyet sonuçlarının gerçekte olduğundan farklı görünüm kazanması, faaliyet sonucunda elde edilen kazancın, enflasyon çeşidine ve şiddetine bağlı olarak enflasyonun tüm etkilerini taşımasına ve gerçek karla birlikte fiktif enflasyon karının da oluşmasına neden olmaktadır. Böylece kazanç üzerinden alınan vergiler, aslında işletmenin gerçek karından değil, fiktif karları üzerinden hesaplandığından, verginin niteliği değişmekte ve kazanç üzerinden alındığı sanılan vergiler sermaye üzerinden alınan bir vergi niteliğine dönüşmektedir. Böyle bir gerçeğin farkında olmayan işletmelerin bir süre sonra en çok kar ettiklerini zannettikleri bir dönemde faaliyetlerine son vermek durumunda kalmaları kaçınılmaz olacaktır.

Yüksek enflasyonun etkilerinin görüldüğü ülkelerde bunların önlenmesi ve işletmenin yaşamını verimli ve karlı bir şekilde sürdürebilmesi, fiyat değişimlerinin işletme sonuçları üzerindeki etkisinin giderilmesi ve mali tabloların, fiyat değişmelerine göre yeniden düzenlenmesi ile olanaklıdır.

Enflasyonun gerek finansal tablolarda gerekse özsermayenin ve dolayısıyla dönem kazancının tespitinde meydana getirdiği olumsuz etkilerin ortadan kaldırılmasında, Türkiye Muhasebe Standartı-2, Uluslararası Muhasebe Standartı-29 da geçen Enflasyon Muhasebesi, 30/ 12/ 2003 tarih ve 25332 sayılı Resmi Gazete’de 5024 Sayılı “Vergi Usul Kanunu, Gelir Vergisi Kanunu ve Kurumlar Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun”la yürürlüğe girmiştir.

Bu çalışmanın amacı 5024 Sayılı Kanun ile getirilen düzenlemeleri, yenilikleri irdelemektir. Bu amaçla çalışmada ilk olarak enflasyonun tanımı ve etkileri, ikinci bölümde enflasyon muhasebesi yöntemleri, üçüncü bölümde ülkemizde enflasyon muhasebesine ilişkin düzenlemeler, dördüncü bölümde enflasyon muhasebesinde dikkat edilecek bazı durumlar, beşinci bölümde düzeltme sırasında uygulanacak esaslar açıklanmaya çalışılmış ve uygulamanın eleştirisi yapılmaya çalışılmıştır.

Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

İşbu çalışma, jürimiz tarafından İşletme Anabilim Dalında Bilim Uzmanlığı(YÜKSEK LİSANS) Tezi olarak kabul edilmiştir.

BAŞKAN.....

Adı, Soyadı ve Ünvanı

ÜYE.....

Adı, Soyadı ve Ünvanı

ÜYE.....

Adı, Soyadı ve Ünvanı

ONAY

Yukarıda imzaların adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylıyorum.

...../...../ 2006

İMZA

Prof.Dr. Kemal KARTAL
Enstitü Müdürü

BİRİNCİ BÖLÜM

ENFLASYON HAKKINDA GENEL BİLGİLER ve

ENFLASYONUN MUHASEBE SİSTEMİNE ETKİSİ

1.GENEL BİLGİLER

1.1.ENFLASYONUN TANIMI ve ÖZELLİKLERİ

Enflasyon, Latince'den gelmekte olup kelime itibariyle şişkinlik, fazla artış, ihtiyaç fazlası demektir. Ekonomideki para miktarının gerçek mal ve hizmet üretiminin değiştirilmesine yeterli ölçüden fazla artması sonucu toplam talebin toplam arzın üzerine çıkarak fiyatların devamlı artış göstermesine enflasyon denilmektedir.

Diğer bir tanım ise, bir ülkedeki fiyatlar genel düzeyinde izlenen sürekli ve önemli artışlardır.

Basit bir tanımla, paranın değer kaybetmesi demektir.

Enflasyonu, kaynakları ve artış hızları bakımından başlıca iki gruba ayırabiliriz.

i) Nedenlerine Göre

Bu nedenler; ülkelerin ekonomik yapısına, enflasyonun çeşidine, ülkelerin gelişmişlik düzeyine göre ülkeden ülkeye değişebilir.

Nedenlerine göre enflasyon; talep enflasyonu ve maliyet enflasyonu olarak ikiye ayrılmaktadır. Talep Enflasyonu, ekonomide toplam arzın toplam talebi karşılayamaması sonucu ortaya çıkar. Toplam talepteki genişleme, tüketim harcamaları, yatırım harcamaları ya da kamu harcamalarındaki aşırı artışa bağlanmaktadır. Toplam talepteki aşırı artış, önce fiyatlar genel seviyesini artırır, fiyatlar genel düzeyindeki artış reel gelirleri azalttığından bu gelir sahipleri reel gelirlerini korumak isterler. Bu durum, fiyatlar genel seviyesinin daha da yükselmesine yol açar ve bu süreç döngü biçiminde işler.

Bir malın fiyatının artması, aynı mal için daha fazla para harcamamızı gerektirir. Bu da ancak, ya gelirimizin artması ya da daha az tasarruf yapmamızla mümkün olabilir. Fiyatlarla beraber gelirler ve harcamalar da artarsa enflasyon artar.

Yüksek ve dalgalı fiyat artışları ekonomik birimlere yanlış sinyaller göndermekte ve kaynakların etkin dağılımını engellemektedir. Enflasyonist ortamda gelir dağılımı bozulmakta maaş ve ücretliler değişen ve artan fiyatlar karşısında mağdur olabilmektedir. Enflasyon ekonomiyi, ekonomi sosyal hayatı, sosyal hayat siyaseti, siyaset de yine ekonomiyi doğrudan etkilemektedir. Zincirin bir halkasındaki zayıflık tüm muvakaleti zayıflatmaktadır.

Gerek Türkiye'de gerekse enflasyonun yüksek olduğu diğer ülkelerde enflasyon olayının başlangıcı hep toplam talebin toplam arzdan daha hızlı artmasından kaynaklanmaktadır.

Genel fiyat düzeyindeki artışları meydana getiren nedenler ülkenin gelişmişlik düzeyine göre farklılık gösterse de genel olarak;

- Toplam talebin toplam arzdan yüksek olmasından,

- Yüksek faiz oranlarından,
- Bilinçsiz yapılan devalüasyondan,
- Zarar eden kamu kuruluşlarından,
- Tasarrufların yatırımlardan daha az olmasından,
- Dolaşımdaki banknot miktarının hızla artmasından,
- Yüksek taban fiyat politikalarından kaynaklanmaktadır.

Maliyet Enflasyonu, çoğu ülkede görülen enflasyon çeşididir. Bir ekonomide yurt içinde sağlanan üretim girdi (enerji) ve hammadde fiyatlarıyla emek piyasasındaki işgücü ücretlerinin artması sonucu maliyetlerin yükselmesi ve üretimin karşılığının azalması nedeniyle cari fiyat seviyesinde toplam arzın azalarak talebin altına düşmesi sonucu ortaya çıkan sürekli fiyat artışlarıdır.¹

ii) Artış Hızına Göre

Enflasyon artış hızına göre; Düşük enflasyon, yüksek enflasyon ve hiper enflasyon olmak üzere üçe ayrılır.

Düşük Enflasyon (İlmli Enflasyon) : Yıllık % 10'un altındaki enflasyon oranları için kullanılan bir terimdir. Günümüzde özellikle gelişmiş Batılı ülkelerde görülen enflasyon türüdür.

Hızlı-Artan Enflasyon (Yüksek Enflasyon): Genellikle % 10 ile % 1000 arasındaki enflasyon oranları için kullanılan bir terimdir.

Hiperenflasyon : % 1000'in üzerindeki enflasyon oranları için kullanılan bir terimdir. Savaş, ihtilal durumu veya anormal koşullarda ortaya çıkar.

Enflasyonun kontrol altına alınabilmesi için toplam arzın toplam talebe eşitlenmesi gerekmektedir.

Enflasyonun en temel nedeni olan, kamu açıkları ve bundan kaynaklanan faiz ödemelerinin mutlaka azaltılması gerekmektedir.

Bu arada tüketimin kısılması vergilerin arttırılması yoluyla enflasyonu önlemeye çalışmalı fakat ekonominin durgunluğa girerek büyüme hızının düşmesine de izin verilmemelidir.

1.2. Enflasyonun Muhasebe Sistemi Üzerindeki Etkileri

Muhasebe sisteminde sağlanan bilgilerin doğru olması ve işletmenin gerçek durumunu yansıtması için her şeyden önce muhasebe işlemlerinin evrensel nitelikte olan muhasebe kavramları doğrultusunda yapılması gerekir. Yüksek oranlı ve uzun dönemli enflasyonun yaşandığı ekonomilerde, enflasyonun muhasebe kavramları üzerindeki olumsuz etkileri nedeniyle, muhasebe sistemi kendinden beklenen yararı sağlayamaz.²

¹ Yaşar Aydın, Enflasyon ve Enflasyonun Hisse Senetleri Muhasebeleştirme Etkileri”, www.suryay.com.tr, s.3

² Said Alpagut Şenel ,“ Muhasebe Sistemi ve Enflasyon” ,www.muhasabetr.com, 20.07.2005,s.9

Genel kabul görmüş muhasebe ilkeleri, mali tabloların tarihsel maliyet üzerine kurulu olmasını gerektirmektedir. Bu da, kıymetlerin orjinal maliyet tutarında kaydedilmesi ve temelde amortismanına tabi tutulması anlamına gelmektedir.

Muhasebenin ürünü olan mali tablolar hazırlanırken geleneksel muhasebe prensiplerine (sosyal sorumluluk, kişilik, işletmenin sürekliliği, paranın değer ölçüsü olma, dönemsellik, maliyet değerinin esas alınması, objektiflik, tutarlılık, karşılaştırılabilir olma, tam açıklama, tutuculuk) bağlı kalınır. Oysa enflasyon devrelerinde bu prensiplere sadık kalınarak hazırlanan mali tablolardaki veriler anlamını yitirmekte, doğruluğu ve işletme ile ilgili ekonomik gerçekleri yansıtırma fonksiyonunu kaybetmektedir.³

Enflasyon ortamlarında mali tablolar değişik zamanlarda değişik alım güçleri olan ve ölçü birimleri değişmiş kalemleri içermektedir. Bu durum işletmelerin dönemsel olarak gerek kendi içlerinde gerekse diğer şirketlerle sağlıklı karşılaştırma yapabilmelerini engellemektedir.

Enflasyon firmaların stok politikası, üretim politikası, satış politikası, fiyat politikası ve ücret politikası belirleyememeleri sebebiyle likit ve likit olmayan varlıkları arasındaki dengenin bozulmasına, işletmelerin aşırı derecede borçlanmasına ve dolayısıyla “yabancı kaynak / özkaynak” dengesinin bozulmasına ve firmaların uygun olmayan finansman aracı kullanması sonucu likidite sıkıntısı ve ağır finansman yükü altına girmelerine, alacaklarının tahsilinde gecikmelere yol açabilmektedir.

Bunların sonucunda firmalar fon yetersizliği ve hammadde olmaması sebebiyle üretimi kısmakta bu da ekonomide genel anlamda verimsizlik ve işsizlik sonucunu doğurmaktadır.⁴

Enflasyonun, muhasebenin temel kavramlarından özellikle Maliyet Esası ve Parayla Ölçülme kavramları üzerindeki olumsuz etkileri muhasebe sisteminde üretilen bilgilerin anlamsız ve kullanılamaz hale gelmesine yol açar.

Maliyet Esası Kavramı; para mevcudu, alacaklar ve maliyetinin belirlenmesi mümkün veya uygun olmayan diğer kalemler hariç, işletme tarafından edinilen varlık ve hizmetlerin muhasebeleştirilmesinde, bunların elde edilme maliyetlerinin esas alınması gereğini ifade eder.

Enflasyonun muhasebe üzerindeki olumsuz etkilerini artıran ilkelerden biri maliyetle değerlendirme ilkesidir. Yani, değer maliyete eşittir ilkesidir. Değer ile maliyetin eşitliği ancak enflasyonun olmadığı durumlarda söz konusu olmaktadır. Fiyatların yükseliş devrelerinde, cari piyasa değerleriyle muhasebeye kaydedilen maliyet değerleri arasında fark oluşacaktır. Fiyat hareketleri dikkate alınmadan düzenlenen mali tablolarda, faaliyet sonuçları olduğundan yüksek gözükülebilmekte, işletmenin veya

---

³ Mehmet Kaygusuzoğlu, “Türkiye’de Enflasyonun İşletmelerin Finansal Yapılarına Etkileri ve Ortaya Çıkan Finansal Sorunlar”, **İnönü Üniversitesi İşletme Anabilim Dalı Basılmamış doktora tezi**, Malatya:1997, s.68

⁴ Aylin Çelik, “Fiyatlar Genel Seviyesindeki Değişmelerin Mali Tablolara Etkileri ve Enflasyon Muhasebesi: Enflasyon Muhasebesi Yöntemlerinden Fiyatlar Genel Seviyesi Modeli Uygulaması”, Uzmanlık Yeterlilik Tezi, TCMB, İstatistik Genel Müdürlüğü, www.tcmb.gov.tr, temmuz 2003, s.6

işletme bölümlerinin çeşitli dönemlerdeki faaliyetleri hakkında yanlış izlenimler edinilebilmektedir. Çeşitli hesap veya hesap grupları arasında yapılan karşılaştırmalar anlamsızlaşmaktadır.⁵

Parayla ölçülme kavramı ölçü birimi olarak kullanılan paranın satın alma gücünün zaman içinde sabit kaldığı varsayımına bağlıdır. Paranın satın alma gücünün zaman içinde sabit kaldığı dönemlerde, ölçü birimi olarak kullanılan para herhangi bir ölçü biriminde (metre, kilo...) olması gereken değişmezlik özelliğini korumaktadır.

Geleneksel muhasebe sisteminde enflasyondan kaynaklanan kayıp ve kazançlar dikkate alınmadığı için faaliyet sonucu oluşan dönem karı veya zararı da gerçek durumu göstermemektedir. İşletmeler rasyonellikten uzaklaşarak dönem sonunda gerçek olmayan kârları dağıtmaktadır. Ayrıca işletmeler, gerçeği yansıtmayan kazançlar üzerinden devlete vergi ödemektedirler. Bu da adaletsiz vergilendirme ve firmanın gerçek sermayesinin erimesi sonuçlarını doğurmaktadır.

1.3. Enflasyonun İşletmeler Üzerine Etkisi

Enflasyon giderek ekonomik hayatın çeşitli yönlerini daha çok etkilemektedir. Satın alınan mal veya hizmetlerin maliyetlerindeki artışlar bu mal ve hizmetlerle ilgili yatırım, fiyatlama, vergi planlaması ve dış ticaret politikalarının oluşturulmasında önemle dikkate alınmaktadır. Herhangi bir şirkete yatırımda bulunmayı planlayan yatırımcılar açısından enflasyonun bu kuruluşun mali tabloları üzerindeki etkisini bilmek çok önemli hale gelmiştir.

Enflasyonun yarattığı belirsizlik ortamının yol açtığı risk, girişimcilerin büyük ve uzun vadeli yatırımlar yerine tesis süresi kısa ve kendini süratle geri ödeyen darboğaz giderici, tevsi, modernizasyon yatırımlarının yeğlenmesine neden olmaktadır.⁶

Yüksek Enflasyon ortamında işletme yönetimlerinin ve diğer ilgili tarafların dikkate almaları gereken hususlar aşağıdaki gibi özetlenebilir:⁷

- 1- Enflasyonun İşletme Üzerindeki Etkilerinin Belirlenmesi: Gerek genel olarak, gerekse faaliyette bulunulan sektör ve coğrafi bölge açısından enflasyonun şirket üzerindeki etkilerinin yönetim tarafından zamanında belirlenmesi gerekmektedir. Genel ve özel fiyat seviyelerinde görülebilecek dalgalanmalara karşı işletme yönetimlerinin uyguladıkları politikalarda yapacakları zamanında ve doğru tepkiler ancak enflasyonun etkilerinin sürekli bir şekilde izlenmesi ile mümkün olabilir.
- 2- Yetki ve Sorumlulukların Dağılımı: Enflasyonun etkilerinin tespit edilmeleri, raporlanmaları ve gerekli tedbirlerin alınmaları ile ilgili sorumlu yönetim kademeleri belirlenmelidir. İlgili yöneticiler enflasyonu sürekli takip ederken aldıkları kararların etkileri de değerlendirilmeli ve bunlardan sorumlu tutulmalıdırlar.

⁵ Gürbüz Gökçen, "Enflasyonun Mali Tablolar Analizine Etkileri", **ISMMMO, Mali Çözüm**, Sayı: 69, Ekim 2004, s.15

⁶ Mehmet Yüce, Enflasyon Muhasebesi ve Bu Bağlamda Türk Vergi Sisteminde Yer Alan Düzenlemeler, **Mevzuat Dergisi**, Yıl:2, Sayı:6, Haziran 1999, s.4

⁷ Halil Söyler, "Enflasyonun Finansal Tablolar Üzerindeki Etkileri", www.alomaliye.com, 2003, s.3-4

- 3- Faaliyetlere Yönelik Hususlar: Enflasyonun yüksek olduğu dönemlerde özellikle nakit, alacak ve stok yönetimlerinde daha dikkatli olmak gerekmektedir. Örneğin uygulanacak faiz oranları ve satış fiyatları belirlenirken bunların enflasyonun olumsuz etkilerini ortadan kaldıracak seviyede olmalarına dikkat edilmelidir.
- 4- Enflasyonun Etkilerinin Mali Raporlara Yansıtılması: Enflasyonun tespit edilen etkilerinin işletme içi ve işletme dışı kullanıma sunulan mali raporlara yansıtılması gerekmektedir.

İşletmenin sadece kendi iç bünyesinde kullanılmak amacıyla ürettiği raporlar yönetimin dikkate alması gereken hususları ve enflasyonun şirket üzerindeki bütün önemli etkilerini kapsayacak şekilde hazırlanmalıdır.

İşletme dışı kişi ve kurumlara sunulan raporlar şirketin dışında bulunan üçüncü taraflarca kullanılmaktadır; dolayısıyla iç raporlamada kullanılan ancak üçüncü şahıslar tarafından bilinmeyen ya da her kuruluş açısından farklılıklar arz eden bazı esaslara göre düzenlenen mali raporlar üçüncü taraflarca doğru bir şekilde anlaşılmayabilir, hatta yanıltıcı olabilir.

Bilindiği gibi, geleneksel muhasebe sisteminde, enflasyondan kaynaklanan kayıp veya kazançların sonuç hesaplarına yansıtılma imkanı olmadığından, işletmelerde oluşan dönem karı veya zararı da gerçek durumu göstermemektedir.⁸

Ayrıca enflasyon dönemlerinde işletmelerin sermayelerinde zaman içinde reel olarak azalma meydana gelmekte ve bu durum işletmelerin geleceğini olumsuz yönde etkilemektedir.

1.4. Enflasyonun Finansal Tablolar Üzerine Etkileri

Finansal tablolar muhasebe sistemi içinde kaydedilen ve toplanan bilgilerin, zaman aralıklarıyla bu bilgileri kullanacak olanlara iletilmesini sağlayan araçlar şeklinde tanımlanabilir.

Fiyatların sürekli olarak arttığı dönemlerde mali tablolarda değişik tarihlerde yapılmış işlemler sonucunda oluşan veriler, farklı satın alma gücündeki para birimleri ile ifade edilmiş olacağından mali tablolardaki bilgileri anlamsız hale getirmektedir. Finansal tabloların homojenliği bozulmakta, karşılaştırma yapma imkanı ortadan kalkmakta ve işletme faaliyet sonuçları önemli ölçüde farklılaşmaktadır. Böyle bir durumda finansal tabloların düzeltilmesi, daha açıkçası dönem sonundaki liranın satın alma gücüne uyarlanması gerekmektedir.⁹ Finansal tabloların gerçeği yansıtma derecesi ile enflasyon oranı arasında yakın bir ilişki vardır. Dünya üzerinde kabul görmüş ilkelere göre son üç yılın kümülatif enflasyon oranının %100'e ulaşması halinde, yüksek enflasyon döneminin varlığı kabul edilmektedir. Bu bağlamda üç yıllık kümülatif %100'ü sağlayan oran, yıllık %25 civarında olan enflasyon oranına denk gelmektedir.

---

⁸ Yüce, a.g.m., s.5

⁹ Veysi Seviğ, "Mali Tabloların Enflasyona Uyarlanması", Dünya Gazetesi, www.malihaber.com, 23.09.2002,

İşletmenin faaliyetlerini sağlıklı bir biçimde sürdürebilmesi ancak, fiyat hareketlerinin işletme sonuçları üzerindeki olumsuz etkisinin giderilmesi ve mali tabloların fiyat hareketlerine göre yeniden düzenlenmesi ile mümkündür.

Fiyat hareketlerinin mali tablolar üzerindeki etkileri aşağıdaki şekilde ifade edilebilir.

- Raporlanan kâr rakamları, işletmenin faaliyet sonuçları gerçek anlamda yansıtamamaktadır.

- Bilançolar işletmenin ekonomik değerini yansıtmamaktadır. Duran varlıklar ve stoklar tarihi maliyet değerleri ile kaydedilmekte olup bu rakamlar söz konusu varlıkların yenileme maliyetinin altında kalmaktadır.

- Gelecek döneme ilişkin tahminler, tarihi maliyet esasına göre düzenlenen mali tablolar esas alınarak yapıldığından tahmini değer ve gerçekleşenler arasındaki farklar performansın olumsuz olarak yorumlanmasına yol açmaktadır.

- Genel fiyat düzeyindeki değişikliklerin parasal aktif ve parasal pasif kalemler üzerindeki etkisi tespit edilmemektedir.

- Gelecekte ihtiyaç duyulacak sermaye miktarını tahmin etmek zorlaşmakta ve bu işletmenin borçlanmaya yönelmesine neden olmaktadır ki bu da işletmenin riskli bir işletme olmasına yol açacaktır.

- Ekonomik performansın doğru tespit edilememesi optimal olmayan kaynak dağılımına ve hatalı vergi politikalarına neden olur ki bu da mali, sosyal ve politik anlamda sorunlara yol açacaktır.

- Çok uluslu şirketlerin, enflasyonist ortam ülkelerindeki yavru şirketleriyle konsolidasyonunda çok büyük sorunlar yaşanacaktır.¹⁰

Enflasyonu etkisinden arındırılmış mali tablolar yukarıda sözü edilen sakıncaları ortadan kaldıracak ve mali tablolarla ilgilenen başta yönetim ve ortaklar olmak üzere ilgili her kesime sağlıklı bilgi sunulmasına olanak verecektir.

1.4.1.Enflasyonun Bilanço Kalemleri Üzerine Etkileri

Bilanço, belirli bir tarihte işletmelerin varlıklarını, borçlarını ve özsermayesini tasnifli bir şekilde göstererek, işletmelerin finansal durumunu, muhasebe kayıtlarına göre ortaya koyan bir tablodur.¹¹

Enflasyon dönemlerinde klasik muhasebe ilkelerine bağlı kalınarak düzenlenmiş bilanço, gerçeği gösterme ve dolayısıyla işletme ilgililerine yardımcı olma fonksiyonunu yitirir. Fiyat hareketlerinin bilanço kalemleri üzerindeki etkisinin iyi analiz edilip, gerekli düzenlemelerin yapılması ve karar alırken bu bilgilerin kullanılması daha anlamlı olmaktadır.

¹⁰ Şaban Uzay, Tansel Hacıhasanoğlu, “İşletmelerimizin Enflasyon Muhasebesine bakışı, Kayseri ilinde bir uygulama”, **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, Sayı: 21, Ocak 2004,s.5

¹¹ Said Alpagut Şenel, “Muhasebe Sistemi ve Enflasyon”, www.muhasabetr.com,20.07.2005 s.19

Bilançonun varlık yapısını, enflasyondan etkilenme yani fiyat hareketlerini izleyip izleyememeleri bakımından parasal varlıklar (nominal varlıklar) ve parasal olmayan varlıklar (reel varlıklar) şeklinde ikiye ayırmak mümkündür.

Parasal Kalemler; paranın değerindeki değişimler karşısında nominal değerleri aynı kalan ancak satın alma güçleri fiyat hareketlerine göre ters yönde değişen kalemlerdir.

Parasal Olmayan Kalemler ise; Türk Lirasının değerindeki değişimlere paralel olarak nominal değerleri değişen fakat satın alma güçleri aynı kalan kalemlerdir.

1.4.1.2 Aktif Hesaplar Üzerine Etkisi

1.4.1.2.1 Parasal Aktif Hesaplar (Parasal Varlıklar)

Parasal varlıkların değerleri fiyat hareketlerinden ters yönde etkilenir. Bu varlık grubunda; Hazır Değerler, Menkul Kıymetler, Ticari Alacaklar, Diğer Ticari Alacaklar, Verilen Avanslar, Gelir Tahakkukları, Diğer Dönen Varlıklar, Diğer Duran Varlıklar yer alır. Bu varlıklar, paranın değerinde meydana gelen düşmelere paralel olarak değer kaybına uğrarlar. Bu yüzden nakdi varlıkları ve alacakları fazla olan işletmeler enflasyon dolayısıyla satın alma gücü kaybına maruz kalırlar.

Bir alacağın tahakkuk ettiği andaki satın alma gücü ile fiyatların %65 artış göstermesinden sonraki satın alma gücü aynı olmayacaktır.

Örneğin, 100.000 TL tutarındaki bir alacak tahakkuk ettiği anda , 100.000 TL'ye 10 adet (100.000 / 10.000 = 10) A malı alınabiliyorsa, fiyatların % 65 artış göstermesinden sonra 100.000 TL'ye (100.000 / 16.500 = 6.060) yaklaşık 6 adet A malı alınabilecektir. Söz konusu alacağın nominal değeri (100.000 TL) aynı kalmış fakat satın alma gücünde bir azalma ortaya çıkmıştır. Bilançonun aktifinde yer alan ve enflasyon dönemlerinde bu şekilde, nominal değerleri aynen kalan ancak satın alma güçleri azalan kalemler parasal aktiflerdir.

1.4.1.2.2. Parasal Olmayan Aktif Hesaplar (Parasal Olmayan Varlıklar)

Bilançonun aktifinde yer alan kalemlerin bir kısmında ise, satın alma güçlerinin aynı kalmasına rağmen nominal değerlerinde bir artma ortaya çıkar. Bu durum bilançoju analiz edenleri yanıltmaktadır. Fiyat yükselmeleri nedeniyle stokların miktarı değişmez ancak nominal değerlerinde fiyat artışları kadar yükselme olur.¹²

İşletmelerin bilançolarında parasal varlıkların, parasal olmayan varlıklara göre daha fazla veya daha az olması, enflasyon ortamında işletme için farklı sonuçları beraberinde getirecektir. Enflasyonun yüksek olduğu dönemlerde parasal varlıkları, parasal olmayan varlıklara göre daha fazla olan işletmeler olumsuz yönde etkileneceklerdir. Enflasyon olan dönemlerde satın alma güçlerini

---

¹² Şenel , a.g.m.,s.21

koruyamadıkları için bu varlıkları elinde bulunduran işletmeler, dönem başı ve dönem sonuna göre satın alma gücü kar / zararına (net parasal pozisyon kar ya da zararı) uğrarlar.

1.4.1.3 Pasif Hesaplar Üzerine Etkisi

1.4.1.3.1 Parasal Pasif Hesaplar (Parasal Kaynaklar)

Bilançonun pasif tarafındaki hesaplar da enflasyondan etkilenme biçimlerine göre parasal pasifler ve parasal olmayan pasifler olarak ikiye ayrılır.

Parasal pasifler işletmenin yabancı kaynaklarından oluşur. Enflasyon nedeniyle fiyatlar yükselir, paranın satın alma gücü düşerken bu borçların doğdukları andaki parasal değerleri üzerinden ödenecek olmaları işletme lehine bir sonuç doğurmaktadır. Böylece işletmenin gerçek borç yükü azalmaktadır. Enflasyon ortamında borç veren zararlı çıkarken borç alan kazançlı çıkmaktadır.¹³

Bir örnek verecek olursak¹⁴; A işletmesinin 100 000 TL'si (parasal aktif) ve 160 000 TL tutarında senetli borcu olduğunu düşünelim. Yıllık enflasyon oranı da % 70 olarak gerçekleşmiş olsun.

Yıllık enflasyon % 70 olduğuna göre işletmenin elinde bulundurduğu 100 000 TL'nin satın alma gücü azalacak ($100\ 000 * 0.70$) ve 70 000 TL zarar ortaya çıkacaktır. Öte yandan ödenmesi gereken senetli borç, reel olarak ($160\ 000 * 1.70$) 272 000 TL iken nominal değeri üzerinden ödeneceğinden işletme lehine ($272\ 000 - 160\ 000$) 112 000 TL tutarında karlı bir durum ortaya çıkacaktır. Sonuç olarak $(-70\ 000 + 112\ 000)$ 42 000 TL tutarında bir kar söz konusu olacaktır.

Yukarıdaki örnekte, nakit mevcudunu 160 000 TL ,senetli borcu 100 000 TL olarak düşündüğümüzde, yani (Parasal pasif <Parasal aktif) olduğunda 42 000 TL tutarında bir zarar ortaya çıkacaktır.

1.4.1.3.2 Parasal Olmayan Pasif Hesaplar (Parasal Olmayan Kaynaklar)

Parasal pasif hesaplar dışında kalan pasif hesaplar, parasal olmayan pasif hesaplardır. Özkaynaklar, alınan avanslar, yabancı para cinsinden olan hesaplar, gelecek aylara /yıllara ait gelirler bu grupta yer alır.

Parasal olmayan kaynakların enflasyondan etkilenmesi, bunların aktifte kullanılış biçimlerine ve aktifteki değerlerin enflasyondan etkileniş durumlarına bağlıdır.

1.4.2. Enflasyonun Gelir Tablosu Üzerine Etkisi

Gelir tablosu, işletmenin faaliyet dönemine ilişkin gelir ve gider kalemlerinden oluşmaktadır. Gelir tablosu; fiyatların istikrarlı olduğu, fiyat artışlarının dolayısıyla enflasyonun yaşanmadığı ya da

---

¹³ Kaygusuzoğlu, a.g.e.,s.126

¹⁴ Şenel ,a.g.e., s.21

etkisinin az olduğu dönemlerde kendisinden beklenen görevi yerine getirir. Aksi halde, yani enflasyonun var olduğu ekonomilerde üzerine düşen görevi yerine getiremez, sağlıklı bilgiler sunamaz.¹⁵

Gelir tablosunun kendisinden beklenen amaçları gerçekleştirebilmesi için gelir tablosundaki verilerin fiyat artışlarına göre yeniden düzenlenmesi gerekir.

Enflasyon dönemlerinde işletmelerin elde ettiği gelirler olması gerekenden daha fazla, katlanılan maliyet ve giderler ise olması gerekenden daha düşük olarak gelir tablosuna yansıtılmaktadır. Yani gelir tablosundaki kalemler hem cari değer hem de tarihi maliyet bedeli üzerinden olabilir. Satış tutarları gelir tablosunda cari değerleri üzerinden yer alırken, söz konusu satışlara ilişkin maliyet tutarı ise tarihi maliyet bedelleri üzerinden yer almaktadır. Enflasyon ortamında işletmelerin elde ettiği gelirler olması gerekenden daha fazla, katlanılan maliyet ve giderler ise olması gerekenden daha düşük olarak gelir tablosuna yansıtılmaktadır. Paranın satın alım gücündeki düşüş nedeniyle nominal dönem karında meydana gelen fazlalık fiktif kar olarak ifade edilmektedir. Bunun yanı sıra, gelir tablosunda yer alan maddi duran varlık satış gelirleri, satış hasılatı ve iştirak gelirleri fiktif karlar içerirken alınan faizler fiktif kar içermezler.

1.4.2.1. Gelir Unsurları Üzerine Etkisi

İşletmenin asıl faaliyet konusunu oluşturan mal ve hizmet satışından elde edilen gelirler, yapılan satış miktarına ve bunların fiyatlarına bağlıdır.¹⁶ Enflasyon dönemlerinde fiyatlar sürekli olarak yükseldiği için mal ve hizmetlerin piyasa fiyatları da buna bağlı olarak artış gösterecek ve gelir tablosundaki satış hasılatı da tutar olarak artacaktır. Bu artış enflasyon oranının üzerinde ise gerçek, altında ise görünüşte (fiktif) bir artış olacaktır.¹⁷

Bu artışların reel olup olmadığı, satılan mal miktarı ve paranın satın alma gücündeki değişikliklerin dikkate alınmasıyla tespit edilebilir.

Satış gelirlerinin dışında işletmenin diğer faaliyetlerden olan gelirleri ve olağan karları, enflasyon dönemlerinde fiyat yükselmeleri sonucu gerçek değerlerini kaybetmektedirler. Bu yüzden diğer gelir unsurlarından sağlanan gelirlerin de ne kadarlık bir kısmının gerçek olduğunun belirlenmesi gerekir.

Örneğin maliyet değeri 600 YTL, birikmiş amortismanı 100 YTL olan bir demirbaşın 900 YTL'ye satılması halinde klasik muhasebe sisteminde duran varlık satış karı 400 YTL olarak gelir tablosuna aktarılacaktır. Oysa enflasyon oranının %70 olduğu varsayılırsa söz konusu demirbaşın gerçek değer (600 * 1.70) 1.020 YTL, olması gereken birikmiş amortisman tutarı ise (100 * 1.70) 170 YTL ve demirbaşın gerçek değer net (1.020-170) 850 YTL olacaktır. Bu durumda satış sonrası elde edilen

---

¹⁵ Şenel, a.g.m, s.27

¹⁶ Kaygusuzoğlu, a.g.m, s126

¹⁷ Şenel, a.g.m., s.27

reel kar (900 – 850) 50 YTL’ dir. Görüldüğü gibi reel kar 50 YTL iken gelir tablosunda görülen kar 400 YTL’dir. Aradaki (400 – 50) 350 YTL enflasyondan kaynaklanan fiktif (zahiri) kardır.

1.4.2.2. Gider Unsurları Üzerine Etkisi

Fiyat artışları nedeniyle gerçek değerini temsil etmeyen gelir tablosu kalemlerinden biri, satılan malın maliyetidir. Satılan malın maliyetinin unsurlarını oluşturan hammadde, mamul ve yarı mamul stokları, maliyet değeriyle muhasebe kayıtlarında yer aldığından karın olduğundan fazla çıkmasına yani fiktif kara neden olmaktadır. Satıldığı anda yerine konulacak stok unsurunun geçmiş tarihte alınmış maliyetiyle satıldığının kabul edilmesi nedeniyle satılan malın maliyeti olduğundan daha az gözükmetedir. Bu durum brüt satış karının daha büyük hesaplanmasına neden olur.¹⁸

Enflasyondan etkilenen bir diğer gider unsuru da amortismanlardır. Amortisman giderleri maddi duran varlıkların maliyet bedeli üzerinden ayrıldıklarından, aslında olması gereken tutarlardan daha az olarak gelir tablosunda yer almaktadır. Aynı durum itfa payları için de geçerlidir.

Klasik muhasebe prensiplerine göre elde edilen kar, fiyat hareketlerinin etkilerini dikkate almadığı için muhasebe karı ile gerçek kar birbirinden farklı olacağından hayali karlar doğacaktır ve gelir tablosu gerçeği yansıtmayacaktır.

1.4.3. Enflasyonun Finansal Tablolar Üzerindeki Etkilerinin Giderilmesi Amacıyla Yapılan Ulusal ve Uluslararası Düzenlemeler

Enflasyon, işletmelerin aktif yapısının değişimini, aşırı borçlanmayı, finansman sıkıntısını, maliyet artışlarını, ağır faiz yükünü ve kısacası işletmenin varlık unsurlarını önemli ölçüde etkilemektedir. Bu etkileme ise daha önce bahsedildiği gibi işletmelerin yüksek enflasyon dönemlerinde finansal raporlarının bilgi kullanıcıları açısından anlamsızlaşarak homojenliğini kaybetmesi yol açar.¹⁹

Bu hususlar göz önüne alınarak hem dünyada hem de ülkemizde bu etkileri giderici bazı düzenlemeler yapılmıştır. TÜRMOB bünyesindeki Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu (TMUDESK) tarafından 29 nolu Uluslararası Muhasebe Standardına Göre Hazırlanan ve 1997’de yayınlanan 2 Nolu Türkiye Muhasebe Standardı “Yüksek Enflasyon Dönemlerinde Finansal Raporlama, Amerika’da Muhasebe²⁰ Prensipleri Komitesinin No: 3, Finansal Muhasebe Standartları Komitesinin No: 33, No: 82 ve NO: 89 Standartları bu konuda karşımıza çıkan standartlardır.²¹

Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulunun (TMUDESK) belirlediği standartlardan 2 nolu standart, 1997 yılında UMS No: 29 paralelinde yayınlanmıştır. TMS No: 2 ile

¹⁸ Kaygusuzoğlu , a.g.m. s.,163

¹⁹ Rüstem Hacirüstemoğlu, Enflasyon Muhasebesi Uygulamaları, İstanbul :Alfa Basım Yayım,1997, s.11

²⁰ Ümit Gücenme, “Enflasyon Muhasebesi ile ilgili Sermaye Piyasası Kurulu Tebliği ve Türkiye Muhasebe Standartlarının karşılaştırılması 1”, Muhasebe ve Finansman Dergisi, Sayı: 14, 2002, Nisan

²¹ Seval Kardeş - Selimoğlu, “Enflasyonun Finansal Tablolar Üzerindeki Etkilerinin Giderilmesi Yönünde Yapılan Ulusal Düzenlemeler”, Muhasebe ve Denetim Bakış, Mayıs 2001, s.102

UMS No: 29 standartları içerik, amaç ve uygulama olarak aynı baza oturtulmuştur. Çünkü Uluslararası Muhasebeciler Federasyonu (IFAC) ın uluslararası muhasebe standartlarına ilişkin çalışmaları Avrupa Topluluğu (AT), Birleşmiş Milletler Örgütü (UN) ve Avrupa Serbest Ticaret Bölgesi (EFTA) tarafından desteklenmekte ve kurul harmonizasyon çalışmaları yapmaktadır.²²

---

²² Seval Kardeş - Selimoğlu, **a.g.m.**, s.102

İKİNCİ BÖLÜM

2. DEĞERLEME İLKELERİNİN AÇIKLANMASI ve ENFLASYON MUHASEBESİ

2.1. Değerleme İlkeleri

Geleneksel muhasebe sisteminde kullanılan değerlendirme yöntemleri, enflasyon dönemlerinde işletme varlıklarının gerçek değerlerini saptamada ve sermayenin korunması için gerekli önlemleri almada başarısız olmaktadır. Enflasyonun finansal tablolar üzerinde oluşturduğu etkileri gidermek ve sözkonusu tabloların gerçeği göstermesine olanak vermek üzere çeşitli yöntemler geliştirilmiştir. Bu yöntemlere temel olan, yön veren ilkelerin başında değerlendirme ilkeleri ile sermayenin korunması ilkeleri gelmektedir.²³

Değerleme, bir işletmenin varlığını oluşturan aktif ve pasif kalemlerin belli tarihlerdeki değerlerini ortak değer ölçüsü olan para birimi ile ifade etmektedir.²⁴ İki çeşit değerlendirme ilkesi bulunmaktadır. Bunlar tarihi maliyet temeline dayalı değerlendirme ilkesi ve cari değer temeline dayalı değerlendirme ilkeleridir.

2.1.1. Tarihi Maliyet Temeline Dayalı Değerleme İlkeleri

Tarihi maliyet temeline dayalı değerlendirme ilkesinde, ekonomik değerlerin defter ya da belgelerde yazılı olan değeri esas alınmaktadır. Bu ilkeye göre kâr, gerçekleşmiş hasılat ile tarihi maliyet ile değerlendirilmiş girdiler arasındaki farktır. Fiyat değişikliklerinin olmadığı ekonomilerde bu yöntem kârın belirlenmesinde yararlı bir yöntem olarak kullanılmaktadır.

Düzeltilmiş tarihi maliyet temeline dayalı değerlendirme ilkesinde, tarihi maliyet esas alınmakta ancak finansal tablolarda yer alan kalemlerin paranın bugünkü satın alma gücüne göre ifade edildiği görülmektedir. Bu yöntem ile değişik dönemlere ya da farklı firmaların bilgilerinin doğru biçimde karşılaştırılması sağlanır ve enflasyonist kazanç ve kayıplar elimine edileceğinden dönem sonucu olarak gerçek kârı gösterir.

2.1.2. Cari Değer Temeline Dayalı Değerleme İlkeleri

Cari değerlere dayalı değerlemede finansal tablolarda yer alan verilerin tarihi maliyet yerine cari değerler ile gösterilmektedir. Cari değer temeline dayalı değerlendirme ilkeleri yenileme maliyeti yöntemi, net nakit değeri yöntemi, net bugünkü değer yöntemi, firmaya katkı değeri yöntemi ve gerçeğe uygun değer yöntemi olarak 5'e ayrılmaktadır.

2.1.2.1. Yenileme Maliyeti

Bu değerlendirme yöntemine göre varlıklar değerlendirirken, bir varlığın gelecekte sunabileceği hizmeti veya hizmet edebilme kapasitesini karşılayabilecek bir başka varlık satın alındığında

²³ Nalan Akdoğan, "KKTC'de Uygulamaya Konulan Enflasyon Muhasebesi Yönteminin Değerlendirilmesi", **MODAV Muhasebe Bilim Dünya Dergisi**, Cilt: 2 Sayı: 1, Mart 2000, s.30

²⁴ Çelik, a.g.e., s.26

katlanılacak maliyet esas alınmaktadır.²⁵ Bu yöntem genellikle cari satın alma fiyatına dayanmaktadır. Bu yüzden, yenileme maliyeti hesaplanırken varlıkların birbirine ikamesi tam olmalıdır. İkame maliyeti de denilebilir. İkame maliyeti, ilgili varlıkların mevcut üretim gücü ve hizmet kapasitesine göre eşiti olan bir başka varlığın satın alınması durumunda ödenecek tutardır.²⁶

Teknolojik gelişmeler sonucu eldeki varlıklardan daha gelişmiş, daha uzun ömürlü ve fonksiyonlu, üretim girdilerinde tasarruf sağlayan yeni bir model geliştirilmişse bu yeni modelin maliyeti bazı düzeltmeler yapılarak, elde bulundurulmuş varlıkların yenileme maliyeti olur. Düzeltme değişik şekillerde olabilir, modern modelin kullanılması suretiyle sağlanacak ek kazançların bugünkü değeri, maliyet bedelinden çıkartılmak suretiyle “Yalnızca Maliyeti” saptanabilir.

Bu yöntem gelirin gerçek değerinin ölçülmesinden ziyade gelecekte aktiflerin yenilenebilmesi için gerekli mali kararların verilmesi amacıyla yönelik olarak yararlı olmaktadır.²⁷

2.1.2.2. Net Nakit Değer

Net nakit değer, varlıkların cari piyasa koşullarında kolaylıkla elden çıkartabilecekleri varsayımı altında satılması durumunda elde edilecek nakit tutardır. Bu yöntemde varlıklar fırsat maliyeti ile değerlendirilmektedir. Fırsat maliyetini yaklaşık olarak en iyi verecek değer varlıkların net satış fiyatıdır düşüncesinden dolayı satış fiyatı, değerlemede esas alınmaktadır.²⁸ Satış fiyatının değerlemede esas alınmasının bir başka nedeni, varlıkların değerlerinin belirlenebileceği bir pazarın mutlaka bulunduğu varsayımdır. Bu yöntemin uygulanmasında kabul edilen varsayımlar kısıtlayıcı olmaktadır. Her varlık için değerinin saptanabileceği bir pazar bulunmayabilir. Buna benzer durumlarda hurda değeri, nominal değeri ya da nakit akışlarının bugünkü değeri kullanılabilir.

Yöntem, yöneticilerin gerçekten tasfiyeyi ve aktifleri satmayı planladıkları zaman yatırımcılara yararlı olabilir.²⁹ Ayrıca sadece kısa dönem için yararlı bir gösterge olabilir. Bu yöntemde faaliyet kârı satışlardan önce ortaya çıkmaktadır. Bu da kârın alış ve üretim aşamasında ortaya çıkması gibi yanıltıcı sonuçlara yol açabilmektedir.³⁰ Söz konusu kâr bugünkü koşullarda üretime devam edilmeli mi, yoksa mevcut varlıklar elden çıkartılarak daha fazla gelir sağlayacak varlıklar mı alınmalı sorusuna yanıt olabilmektedir.

2.1.2.3. Net Bugünkü Değer Yöntemi

Net Bugünkü Değer, varlıkların kullanılmasıyla elde edileceği tahmin edilen toplam nakit akışlarının bugünkü değeridir. Bugünkü değer hesaplanmasında, dolaysız faiz maliyeti ve işletme riskini içeren iskonto oranından yararlanılır. Gelecekteki nakit girişlerinin, bu nakit girişlerinin

²⁵ Nalan Akdoğan, **Enflasyon Muhasebesi**, Ankara:Gazi Kitabevi, Şubat 2004,s.

²⁶ Yüksel Koç Yalçın, Kadir Gürdal, **a.g.e.**, s.

²⁷ Çelik, **a.g.e.**, s.27

²⁸ Akdoğan, **a.g.e.**, s.55

²⁹ Akdoğan, **a.g.e.**, s.67

³⁰ Aylin Çelik, **a.g.e.**, s.27

zamanlarının ve de iskonto oranının belirlenmesi güçtür. Bu yöntemde teknolojik değişiklikler dikkate alınmamaktadır.

Net bugünkü değerini bulunuşunu şu formülle gösterebiliriz:³¹

$$NBD = \frac{R_1}{(1+k)^1} + \frac{R_2}{(1+k)^2} + \dots + \frac{R_n}{(1+k)^n} = \text{Varlığın maliyetinin bugünkü değ.}$$

2.1.2.4. Firmaya Katkı Değeri

Firmanın sahibi bulunduğu varlıklardan mahrum olması durumunda karşılaşılabileceğın en yüksek maliyetli zarara denir. Firmaya katkı değeri, genellikle yenileme maliyetidir. Bu yöntem daha önce açıklanan yenileme maliyeti, net nakit değer ve net bugünkü değer yöntemlerinin beraber kullanılmasını gerektirmektedir. Yenileme maliyetinin hem net nakit değer hem de net bugünkü değerden büyük olması durumunda, katkı değeri net bugünkü değer ile net nakit değerden büyük olanıdır. Varlığı kullanmakla sağlanacak net nakit değerden en büyük olanıdır. Varlığı kullanmakla sağlanacak net nakit girişlerinin bugünkü değerinin veya satmakla sağlanacak net nakit girişlerinin yenileme maliyetinden fazla olması halinde ise, firmanın en yüksek zararı yenileme maliyeti olacaktır ki, firmaya katkı değeri olarak bu tutar esas alınacaktır.

2.1.2.5. Uygun Değer

Finansal durumu yansıtan raporlarda yer alan bilgilerin gerçekliğinin sağlanabilmesinin farklı aktif ve pasif kalemler için farklı değerlendirme yöntemlerinin kullanılması gerekliliğinin savunulduğu ve çeşitli değerlendirme yöntemlerinin bileşiminin oluşturduğu bir yöntemdir.

Özellikleri şu şekildedir:

- Uzun vadeli parasal varlıklar iskonto edilmiş nakit değerleriyle gösterilmektedir.
- Satış maliyetleri ve satış fiyatları bilinen stoklar net nakit değeriyle değerlendirilmektedir ve faaliyet kârı bu yöntemde göre hesaplanmaktadır.
- Maddi duran varlıklar, yenileme maliyetlerine göre değerlendirilmektedir.
- Pasifte yer alan borçlar, ileride ödenecek tutarların şimdiki değerleriyle değerlendirilmektedir.

Uygun değer yönteminde, uygulamada birlik sağlanması “özel bir uygulama kılavuzu” hazırlamadıkça zordur.³²

2.1.3. Sermayenin Korunması İlkesi

---

³¹ Akdoğan, a.g.e., s.68

³² Akdoğan, a.g.e., s.76

Temel amaçları kar elde etmek olan işletme sahip veya sahipleri, en azından uzun bir süre işletmeye sağlamış oldukları sermayenin başlangıçtaki satın alma gücünün veya kaynakların yatırıldığı varlıkların üretim güçlerinin korunmasını isterler. Sermayenin korunması deyince, işletmelerde tüketilen üretim faktörlerinin işletmelerin kendi üretim güçleri ile karşılanması anlaşılmalıdır. Tarihi maliyet muhasebesinde, sermayenin nominal olarak korunması görüşü benimsenmiştir. Enflasyonun olmadığı ortamlarda sermayenin nominal olarak korunması yeterli görülebilir. Ancak, enflasyonun var olduğu ekonomilerde sermayenin nominal olarak korunması yeterli değildir.³³

IAS-29, TMS-2 ve SPK.'nın adı geçen Tebliği'nde, sermayenin satın alma gücü açısından korunması sağlanmaya çalışılmaktadır.

Kârın doğru saptanması, değerlendirme ve sermayenin korunması ilkeleri ile ilgilidir. Kâr, sermayeye verilen değer ve anlama göre değişmektedir. Sermayenin korunması ilkeleri; Sermayenin Nominal Olarak Korunması, Sermayenin Satın Alma Gücü Olarak Korunması ve Sermayenin Üretim Gücü Olarak Korunmasıdır.

Sermayenin Nominal Olarak Korunması: Nominal para birimi ile saptanmış başlangıç sermayesinin faaliyet dönemi sonunda da nominal olarak korunması amaçlanmaktadır. Buna göre kâr, dönem başına göre dönem sonundaki özsermayede oluşan olumlu farktır. Enflasyon dönemlerinde nominal sermayenin korunması ilkesinden hareketle bulunan kâr, işletmenin devamlılığın korunması için yeterli değildir.

Sermayenin Satın Alma Gücü Olarak Korunması: Dönem başı sermayesinin satın alma gücünün dönem sonunda korunmasıdır.³⁴ Bu yaklaşımda dönem kârı, işletmenin dönem başındaki özsermayesinin satın alma gücünü aynen korumak koşulu ile, dönem içerisinde dağıtabileceği kâr tutarıdır.³⁵ Bu yöntemde işletmenin sürekliliği değil tasfiyesi durumunda hissedarların satın alma güçlerinin korunması anlayışı benimsenmiştir. Paranın değerindeki değişimler nedeni ile ortaya çıkan kârlar enflasyon kârlarıdır. Gerçek kâr, enflasyon kârının elimine edilmesiyle ortaya çıkar.

Sermayenin Üretim Gücü Olarak Korunması İlkesi: Enflasyonda, özsermayenin nominal veya satın alma gücü ilkeleri yerine üretim gücünü koruma ilkesinin benimsenerek, tarihi maliyet yerine cari maliyetin kullanılması savunulmaktadır. İşletmenin sermayesi hissedarlar yönünden değil işletme yönünden ele alınmaktadır. Bu nedenle işletme sermayesinin üretim gücü olarak korunmasına yetecek kadar gerekli karşılıklar ayrıldıktan sonra kâr saptanmaktadır. Burada kâr, hasılat ile bu hasılatı oluşturan varlığın yerine koyma değeri arasındaki olumlu farktır.

2.2. Enflasyon Muhasebesi Yöntemleri

Enflasyonist ortamlarda muhasebe bilgilerinin doğruluğu daha da önem kazanmaktadır. Çünkü enflasyon birçok finansal veriyi çarpıtmakta ve yanılgılara sebep olmaktadır. Bu yüzden

³³ Hikmet Uluşan, "Yeniden Değerleme Uygulamasının Sermayeyi Koruyucu Etkisi", **C.Ü.İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, Cilt 3, Sayı 2, 2002, s.118

³⁴ Çelik, a.g.e., s.29

³⁵ Akdoğan, a.g.e., s.80

muhasebenin temel ilkelerinden biri olan tutarlılık enflasyonist ortamlarda uygulanmamaktadır.³⁶ Ayrıca, tarihi rakamlarla düzenlenen mali tabloların, enflasyonist ortamlarda mukayese edilebilirlik kabiliyeti ortadan kalkar. Çünkü muhasebenin temel kavramları arasında sayılan dönemsellik kararına göre, işletmenin sürekliliği kavramı uyarınca sınırsız kabul edilen ömrünün belli dönemlere bölünmesi ve her dönemin faaliyet sonuçlarının diğer dönemlerden bağımsız olarak saptaması gerekmektedir. Gelir ve giderlerin tahakkuk esasına göre muhasebeleştirilmesi, hasılat, gelir ve kârların aynı döneme ait maliyet, gider ve zararlarla karşılaştırılması bu kavramın gereğidir. İşte enflasyon düzeltmesi adı altında yapılan düzenlemelerde amaç, farklı tarihlerde ve enflasyonist ortamlarda hazırlanan mali tablolarda enflasyon köpüğü ve farkını görmek yani doğru bir fotoğraf çekmektir.³⁷

Enflasyon muhasebesi, temel anlamda bir işletmenin faaliyet sonuçlarını, performanslarını, o işletmenin iş yapma kapasitesine uygun bir değerlendirme yaparak tarihi maliyet muhasebesinin yetersizliklerinin ortaya koyarak, enflasyon nedeniyle gerçeği göstermekten uzaklaşan mali tabloları gerçeği gösterir duruma getirmeyi hedeflemektedir.³⁸

Enflasyon muhasebesi, tarihi maliyetlerle ifade edilmiş işletme değerlerinin fiyat değişmelerinin etkisiyle ilgili gerekli düzeltmeleri yaparak işletme değerlerinin gerçeği yansıtmasına olanak veren muhasebe sistemleri şeklinde tanımlanmaktadır.³⁹

Paranın satın alma gücündeki değişmelere karşı muhasebe kayıtları üzerinde değil mali tablolar üzerinde düzeltilme yapılır. Muhasebe uygulamaları günümüzde dünya çapında tarihi maliyet esasına dayalı olarak yürütülmektedir. Gerçekleşen işlemler, gerçekleşme tarihindeki parasal değerleri ile kayıtlara geçirilmektedir. Kayıtlara geçirildikten sonra değerindeki değişiklikleri yansıtacak şekilde (kısmi uygulamalar dışında) değiştirilmemektedir.

Esas amacı ekonomide meydana gelen fiyat artışlarının finansal tablolar üzerindeki etkilerini tamamen ortadan kaldırmak olan enflasyon muhasebesi yaklaşımları bu esaslar çerçevesinde üç yöntemden oluşmaktadır. Bu yöntemler arasındaki farklılıklar, kullanılan değerlendirme yöntemlerine, sermayenin korunması kavramına ve dikkate alınan fiyat artışlarına (genel fiyat artışları, nispi fiyat artışları) dayanmaktadır. Buna göre enflasyon muhasebesi yöntemleri ;

- a) Fiyatlar Genel Seviyesi Muhasebesi,
- b) İkame Maliyeti Muhasebesi,
- c) Genel Fiyat – İkame Maliyeti Muhasebesidir.

Teoride geliştirilen bu üç yöntem içinde uygulama imkanı en fazla olan yöntem fiyatlar genel seviyesi muhasebesidir. Fiyatlar genel seviyesi ile ikame maliyeti muhasebesi değişik kaynaklarda farklı şekillerde ifade edilmektedir. Fiyatlar genel seviyesi muhasebesi için, cari satın alma gücü metodu, genel fiyat düzeyi muhasebesi ifadeleri kullanılmaktadır. Ülkemizde enflasyonun mali tablolar

³⁶ Fikret Çankaya, Engin Dinç, **Katü İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi.**, 18 Eylül 2004, Sayı: 3-4, s.370

³⁷ Yusuf İleri, “ Enflasyon Düzeltmesinin Dayanağı”,www.muhasabetr.com,Dünya Gazetesi.

³⁸ Durmuş Acar, Osman Tuğay, “Enflasyon Düzeltmesi ve Uygulama Düzeyinin Belirlenmesi Yönelik Bir Araştırma”, **Mufad Dergisi**, Nisan 2005 ,s.45

³⁹ Acar , Tuğay, **a.g.m.**, s.82

zerindeki olumsuz etkilerini gidermek için uygulanacak enflasyon muhasebesi yöntemi fiyatlar genel seviyesi muhasebesi (genel fiyat düzeyi) muhasebesidir.

2.2.1. Fiyatlar Genel Seviyesi Muhasebesi

Fiyatlar genel seviyesini şu şekilde tanımlayabiliriz: Bir toplumda imal edilip satışa arz edilen mal ve hizmetlerin tamamını temsil eden geniş bir mal – hizmet grubunun tamamına ait cari fiyat ortalamasıdır ve bir endeks ile ifade edilir . Başlıca endeksler; Perakende Fiyat Endeksi, Toptan Eşya Fiyatları Endeksi, Ücretliler Geçişme Endeksi, Tüketici Fiyat Endeksi, Üretici Fiyat Endeksi ve GSMH Deflatörü'dür. En çok kullanılan ise Tüketici Fiyat Endeksi'dir.⁴⁰

Fiyatlar genel seviyesi yöntemi maliyet esası kavramını terk etmeyip, ölçü birimi olarak para yerine, genel fiyat düzeyini gösteren sabit satın alma gücünü kullanır. Başka bir ifadeyle bu yöntemde klasik muhasebe sisteminde olduğu gibi ölçü birimi olarak paranın nominal değeri değil, paranın reel değeri veya satın alma gücü kullanılmaktadır.⁴¹

Genel fiyat düzeyi (fiyatlar genel seviyesi) muhasebe modelinde, dönem sonlarında, mali tablolarındaki bilgilerin paranın satın alma gücü bakımından ifade edilebilmesi için düzeltilmesi gerekmektedir.⁴² Düzeltme için ülkede enflasyonun genel düzeyini ölçmekte kullanılan güvenilir bir fiyat endeksi kullanılmalıdır. TEFE, ÜFE veya milli gelir deflatörü olabilmektedir.

Düzeltme işlemleri sonunda bulunan değerler ilgili varlıkların nisbi fiyatlarından düşük ise, düzeltme işlemleri ile hesaplanan tutarlar esas alınır. Çünkü amaç, finansal tablolarındaki kalemleri aynı satın alma gücü cinsinden ifade etmektir.⁴³

Genel fiyat düzeyi muhasebesi çerçevesinde yapılan düzeltme işlemlerinde işletmenin dönem başı ve dönem sonu bilançolarıyla döneme ilişkin gelir tablosundan yararlanır. Bilanço kalemleri parasal ve parasal olmayan olarak iki gruba ayrılır. Parasal kalemler herhangi bir düzeltme işlemine tabi tutulmaz. Parasal olmayan kalemler ise fiyat endeksinden yararlanılarak hesaplanan düzeltme katsayılarıyla düzeltilir.

Genel fiyat düzeyi muhasebesinde, öncelikle gelir ve giderleri satın alma gücü eşit para birimiyle değerlendirmek gerekir. Bu yöntemde kar, tüm kalemler aynı satın alma gücüyle ifade edildikten sonra gelirler ve maliyetler karşılaştırılarak elde edilir. Böylece faaliyetlerden sağlanan kâr veya zarar, parasal kâr veya zarardan arınmış olur. Bu yöntem muhasebe bilgilerinin zaman içinde karşılaştırılabilmesine, sermayenin satın alma gücünün korunmasına ve enflasyon kazancının finansal tablolara yansıtılmasına imkan vermektedir.

Gelir tablosunun tüm kalemleri, belirlenen düzeltme katsayılarıyla düzeltilir. Düzeltme işlemine tabi olmayan bilançonun parasal kalemlerini elde bulundurmaktan kaynaklanan kayıp ve kazançta hesaplanarak düzeltilmiş gelir tablosu kapsamına alınır. Böylece düzeltilmiş dönem kârı veya zararı hesaplanır.⁴⁴ Sonuçta dönem sonu bilançosunda parasal değerler aynı ve parasal olmayan değerler

⁴⁰ Hüseyin Ali Kutlu, "Enflasyon Ortamında Stok Değerleme Yöntemleri" , **e-yaklaşım dergisi**, Eylül 2003, sayı:129,s.1

⁴¹ Şenel, **a.g.m.**, s.32

⁴² Mehmet Civan, Ferah Yıldız, "Enflasyon Muhasebesinin Uygulanabilirliği ve Muhasebeciler Üzerinde Yapılan Bir Araştırma", **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, Sayı: 16, Ekim 2002, s.75

⁴³ Koç Yalkın, **a.g.e.**, s.36

⁴⁴ Koç Yalkın, **a.g.e.**, s.36

değerlendirildikleri şekli ile yer almakta böylece finansal tablolar enflasyondan arındırılmış olmakta ve enflasyonun yarattığı fiktif kârlar ile faaliyet kârı ayrı ayrı saptanmaktadır.

Genel fiyat düzeyi muhasebesinin bütün bunların yanı sıra yetersiz yanları da vardır. Düzeltmeler genel fiyat hareketlerine göre yapılmaktadır. Oysa her işletmenin fiyat değişimlerinden etkilenme düzeyi, sahip olduğu varlıklarla ilgilidir ve bu nedenle yapılan düzeltmeler gerçeği yansıtmamaktadır.⁴⁵ Bir diğer yetersiz nokta bu yöntemin sadece son iki yıl verilerinin karşılaştırılmasına olanak vermesidir. Her yılın finansal raporları, o yılın para değeri ile belirtilmekte dolayısıyla karşılaştırma yapılabilmesi, her karşılaştırma anında tüm finansal raporların son tarihteki paranın değerine göre tekrar düzeltilmeleri ile olasıdır.⁴⁶ Ayrıca sermayenin üretim gücünü koruyucu herhangi bir önlem alınmayışı ve karın bu amacı gerçekleştirecek herhangi bir karşılık ayrılmadan belirlenmiş olması, bu yöntemin diğer eksik yönleridir.

---

⁴⁵ Akdoğan, **a.g.e.**, s.183

⁴⁶ Akdoğan, **a.g.e.**, s.184

2.2.2. Cari Değer Muhasebesi

Cari Değer (İkame Maliyeti) Muhasebesinde, fiyatlar genel seviyesinin tersine, ekonomideki genel fiyat değişmelerinin değil, daha ziyade nispi (özel) fiyat hareketlerinin işletmeler üzerindeki etkilerini ortadan kaldırmaya çalışmaktadır. Bu yöntem mali tablolardaki kalemlerin cari değerleri ile değerlemesini öngören bir yöntemdir.

Bu yöntemde hesapların ifadesinde klasik muhasebe sisteminde olduğu gibi paranın nominal değeri kullanılmakta ancak mali tablolardaki kalemlerin değerlemesinde bu kalemlerin maliyet değeri yerine cari değerleri esas alınmaktadır.⁴⁷Cari değer, net cari yenileme maliyeti veya net cari yenileme maliyetinden daha küçük olmak kaydıyla, varlığın satılması halinde elde edilecek net nakit değeri veya varlığı kullanmakla sağlanacak nakit girişlerinin net bugünkü değerinden büyük olanıdır.

Dönem içinde varlıkların cari maliyetlerinde meydana gelen değişiklikler hem paranın nominal değerine, hem de paranın (ortalama veya dönem sonu) satın alma gücüne göre ayrı ayrı hesaplanmaktadır.⁴⁸

Sermayenin üretim gücünün korunması anlayışını esas alan bu yöntemde finansal tablolar cari nitelik taşımaktadır. Özellikle gelir tablosu ayrıntılı bilgi vermektedir. Düzeltme işleminde genel fiyat endeksi yerine özel fiyat endeksleri kullanılmaktadır. Bu özel fiyat endeksleri resmi kuruluşlarca ilan edilen özel fiyat endeksleri, firmanın kendi deneyimlerine dayanarak geliştirmiş olduğu endeksler, işletme dışındaki değerlendirme uzmanlarının belirlediği endeksler olabilmektedir.

Bu yöntemin uygulanması sonucunda kâr, faaliyet kârı ve elde tutma kazançları olarak ikiye ayrılmaktadır. Faaliyet kârı, dönem hasılatından bunun elde edilmesi için kullanılan varlıkların ikame maliyetlerinin çıkartılmasıyla elde edilmektedir. Faaliyet karı firmaların enflasyon ortamındaki cari kârlılığını ve faaliyetlerini yansıtmakta ve hissedarlara dağıtılabilecek kârı temsil etmektedir. Elde tutma kazançları ise enflasyon dönemlerinde değer artışı gösteren fiziksel varlıkların elde tutulması sonucundaki kazançlardır ve işletme sermayesini üretim gücü olarak korumak için işletmeye yapılması gereken yatırımı veya bu amaçla işletmede bırakılması gereken tutarı belirlemektedir.⁴⁹

İkame maliyeti muhasebesinin kuramsal olması, özellikle endeks seçiminde subjektif değerlendirmeleri ön plana çıkarması, cari değerlerin belirlenmesinde ortaya çıkan zorluklar, fiyatlar genel düzeyindeki artışları dikkate almaması bunun yerine her işletmenin aktifine kayıtlı her iktisadi kıymetin ayrı ayrı fiyat artışının mali tablolara yansıtılması bu yöntemin eksik yönlerini oluşturmaktadır.⁵⁰

2.2.3. Genel Fiyat - İkame Maliyeti (Karma) Muhasebesi

Genel fiyat düzeyi muhasebesi fiyatların değiştiği ortamda ölçme sorunu yaratmaktadır. Paranın devamlı değişen değeri yetersiz ölçümleme yapmaya neden olmaktadır. Cari değer muhasebesi

⁴⁷ Şenel, a.g.e.,s.33

⁴⁸ Akdoğan, a.g.m., s.30

⁴⁹ Çelik, a.g.e., s.33

⁵⁰ Şenel, a.g.e. s.34.

ise fiyatlar özel seviyesindeki artışları ele aldığından yetersiz kalmaktadır. Karma yöntem, hem genel hem de özel fiyat hareketlerinin bütün etkilerinin muhasebeye yansıtılması için, genel fiyat düzeyi muhasebesi ile cari değer muhasebesinin birlikte kullanılmasını esas alan yöntemdir.⁵¹

Bu yöntem enflasyon etkilerini ölçmede daha net sonuçlar vermekte ve buna karşılık kasa-bankalar, kısa ve uzun vadeli borçlar ve alacaklar için fiyatlar genel seviyesindeki endeks değerlerinin kullanılmasının daha uygun ve kolay olacağı görüşü kabul edilmektedir.⁵²

Genel fiyat düzeyi muhasebesine göre hazırlanan finansal tablolar daha fazla uygulama alanı bulmaktadır. Çünkü hem uygulaması kolay hem de objektif bir modeldir. Cari değer muhasebesi ise daha çok işletme içi kontrol açısından üstünlük sağlamaktadır. Sadece nispi fiyat değişikliklerini ele aldığından genel fiyat seviyesinde meydana gelen değişiklikleri yansıtmamaktadır.⁵³

Bu karma yöntem kuramsal açıdan her ne kadar üstün görünüyorsa da sistemin uygulanmasında bazı zorluklarla karşılaşılması kaçınılmazdır. Modelin uygulanmasında özel fiyat endekslerinin kullanılması; fiyatlar genel seviyesindeki değişme hızı sıfırdır, varsayımına dayanmaktadır.⁵⁴

Bu nedenle günümüzde tam olarak görüş birliğine varılan bir metoda kavuşulamamıştır. Enflasyon muhasebesi modelinin seçiminde enflasyonun tipi ve hızı, ülkenin ekonomik, sosyal ve kültürel yapısı rol oynamaktadır.⁵⁵

---

⁵¹ Acar ve Tuğay, **a.g.m.**, s.83

⁵² Civan ve Yıldız, **a.g.m.**, s.75

⁵³ Mehmet Yüce, “Enflasyon Muhasebesi ve Bu Bağlamda Türk Vergi Sisteminde Yer Alan Düzenlemeler”, **Mevzuat Dergisi**, Haziran 1999, Sayı: 6, s.105

⁵⁴ Yaşar Aydın, “Enflasyon ve Enflasyonun Hisse Senetlerinin Muhasebeleştirilmesindeki Etkileri”, www.suryay.com.tr, s.6

⁵⁵ Yüce, **a.g.m.**, s.11

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

TÜRKİYE'DE ENFLASYON MUHASEBESİNE İLİŞKİN DÜZENLEMELER

3.1 Kısmi Düzeltme Yöntemleri

Kısmi düzeltme yöntemleri, mali tablolardaki bir ya da bir grup bilanço kaleminin düzeltilmesine yönelik bazı tedbirlerdir. Ekonomide para istikrarı korunduğu, ancak nispi fiyat değişimleri işletme bünyesinde olumsuz etkiler meydana getirdiği dönemlerde, klasik muhasebe ilkeleri terk edilmeyerek, sadece aksayan yönlerini, alınacak kısmi tedbirlerle gidermeyi amaçlayan bu yöntem; geleneksel muhasebe uygulamasına ters düşmeyen, ancak enflasyonun tüm etkilerini giderme ve mali tabloları tamamen anlamlı hale getirme iddiası bulunmayan tedbirler olup, kısa süreli ve düşük oranlı enflasyon dönemlerinde uygulanabilir.⁵⁶

Ülkemizde 1970'lerden itibaren enflasyon muhasebesine göre mali tabloların düzeltilmesi gerekirken, Maliye Bakanlığı tarafından oluşturulan ve bazı işletmeler dışında çoğunlukla uygulanması isteğe bağlı olan kısmi düzeltme önlemleri ile idare edilmiştir.⁵⁷

Bu uygulamalarla bir miktar da olsa işletmelerin enflasyon karşısında sermayelerini korumaları amaçlanmıştır. Bununla birlikte vergi düzenlemeleri ile devlet bazen, vergi gelirlerini enflasyon karşısında korumayı da amaçlayabilmektedir. Örneğin, finansman giderleri kısıtlaması uygulaması bu nitelikte bir uygulamadır. Yani bir taraftan işletmelerin sermayelerini koruması konusunda avantaj sağlanırken bir taraftan da işletmelerin aleyhine olan düzenlemeler yapılmaktadır. Burada bir tutarsızlık söz konusudur.⁵⁸

Yüksek enflasyon yaşandığı dönemlerde vergi mevzuatında yer alan kısmi uygulamalar tam bir koruma sağlamamaktadır. Vergi kanunlarında yer alan kısmi düzeltme mekanizmaları, bilanço pozisyonuna göre bazen vergi mükellefi aleyhine, bazen de Maliye aleyhine sonuçlar doğurmuştur. Bilanço yapısı itibariyle, özkaynakları ile dönen varlıklarını finanse eden işletmelerde fiktif karlar oluşmakta ve bu karlar üzerinden ödenen vergiler işletme sermayesini açık şekilde aşındırmaktadır. Buna karşılık, işlerini ve sabit kıymetlerini kredilerle finanse eden işletmelerde ise, vergiye tabi karlar, olması gerekenin altında çıkmakta; vergi kayıpları doğmaktadır.⁵⁹

Ülkemizde enflasyon muhasebesine yönelik çalışmalar “Yeniden Değerleme” adı altında başlamıştır. Kısmi önlemler olarak yeniden değerlemenin yanı sıra zaman içerisinde bir kısım düzenlemeler uygulamaya konulmuştur.⁶⁰

Enflasyon muhasebesinin uygulanması ile yürürlükten kaldırılan kısmi nitelikte düzenlemeler şunlardır:

---

⁵⁶ Yüce, **a.g.m.**, s.6

⁵⁷ Şaban Uzay ve Tansel Hacıhasanoğlu, “İşletmelerimizin Enflasyon Muhasebesine Bakışı, Kayseri İlinde Bir Uygulama”, **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, Sayı: 21, Ocak 2004, s.118

⁵⁸ Remzi Örtün, “Enflasyon Muhasebesi ve Türkiye Modellerinin Değerlendirilmesi 1”, **Yaklaşım Dergisi**, Ağustos, Sayı: 128, 2003, s.2

⁵⁹ Mustafa Özyürek, “Enflasyon Muhasebesi Neden Talep Ediliyor?”, **Finansal Forum**, www.malihaber.com.,30.10.2001, s.1

⁶⁰ Acar ve Tuğay, **a.g.m.**, s.84

- Maliyet artış fonu uygulaması (GVK md. 38)
- Gider kısıtlaması uygulaması (GVK md. 41, 8. bent)
- Zirai işletmelerde gider artırımını uygulaması (GVK md. 57, son fıkra)
- Stokların LIFO yöntemine göre değerlendirilmesi uygulaması (VUK, md. 274)
- Yeniden değerlendirme uygulaması (VUK, md. 298)
- Mükelleflerin amortisman oranını belirleyebilmesi (VUK, md. 319)

Vergi Usul Kanunu'nun 274. maddesiyle mükelleflerin satın aldıkları veya imal ettikleri emtianın maliyet bedelini, son giren ilk çıkar yöntemini uygulamak suretiyle tespit etmeleri ve LİFO yöntemini seçmeleri halinde 5 yıl süreyle bu yöntemden vazgeçemeyecekleri hükmü kaldırılmıştır.

Son giren ilk çıkar stok değerlendirme metodu satılan malların maliyetlerini cari maliyetlere yaklaştırarak, dönem sonu stok değerini düşürerek, dönem karının daha az tutarda oluşmasına neden olduğundan enflasyonist dönemlerde önerilmektedir.⁶¹Ancak, LİFO yönteminin birden fazla hesap döneminde kendisinden beklenen faydayı sağlayabilmesi için stok düzeyinin azalış göstermemesi beklenir. Bununla beraber, stok eritme politikası izleyen işletmelerde bu yöntemin etkinliği azalmaktadır. Günümüzde stoksuz çalışan işletmelerde hemen hemen hiçbir etkisi kalmamıştır.

Enflasyon muhasebesi uygulaması ile değiştirilen hükümler de aşağıdaki gibidir:

- Yatırım indirimi (GVK, Ek 4 maddesi, fıkra 2)
- Amortisman ayırmada faydalı ömrün esas alınması (VUK, md. 315)
- Azalan bakiyelere göre amortisman ayrılmasında % 40'ı geçmemek üzere normal amortisman nispetinin iki katı olacağı hükmü (VUK mükerrer madde 315, 2. fıkra, 2. bend)
- Kıst amortisman uygulaması (VUK, md. 320)

Gelir Vergisi Kanunu'nun 19.maddesinin daha önce "yatırım indirimi istisnası tutarının hesaplanmasında amortisman tabi kıymetin maliyet bedeli alınır" şeklinde olan 2. fıkrası "yatırım indirimi istisnası uygulamasına, istisnaya konu iktisadi kıymete ilişkin harcamaların yapıldığı yılda başlanır ve indirilecek tutara ulaşıncaya kadar devam olunur. Yatırım harcamalarının yapıldığı yıla ilişkin vergi matrahının tespitinde, kazancın yetersiz olması nedeniyle dikkate alınamayan istisna tutarı, izleyen dönemlerde, bu dönemlerde Devlet İstatistik Enstitüsü Toptan Eşya Fiyatları Genel Endeksinde meydana gelen artış oranında arttırılarak dikkate alınır" şeklinde değiştirilmiştir.⁶²

Vergi Usul Kanunu'nun 315.maddesiyle yapılan değişiklikle, mükellefler amortisman tabi iktisadi kıymetlerini Maliye Bakanlığı'nın tespit ve ilan edeceği oranlar üzerinden itfa ederler. İlan edilecek oranların tespitinde iktisadi kıymetlerin faydalı ömürleri dikkate alınacaktır. Burada mükelleflerin amortisman tabi iktisadi kıymetlerin değerini, %20 nispetinden fazla olmamak üzere,

---

⁶¹ Yüce,**a.g.m.**,s.12

⁶² Tekşen ve Atay,**a.g.m.**, s.48

serbestçe tespit ettikleri nispetler üzerinden yok etmemeleri şeklindeki düzenleme yürürlükten kaldırılmıştır.

Aynı maddenin 2. fıkrasının (2) numaralı bendinde, “uygulanacak amortisman nispeti %40’ı geçmemek üzere normal amortisman nispetinin iki katı olarak” belirlenmiştir. Bu bent “bu usulde uygulanacak amortisman oranı normal amortisman oranının iki katıdır” şeklinde değiştirilmiştir.

Yukarıdaki uygulamalara bakılacak olursa, bunların her birinin yasal bir hakkın kullanımı olduğu anlaşılacaktır.

Önemli olan yasal hakkın kullanılması değil, ülkemizde yıllardır yüksek enflasyon gerçeği yaşanırken neden IAS 29 Yüksek Enflasyon Dönemlerinde Finansal Raporlamaya İlişkin Standart veya bunun yerleştirilmiş biçimi olan TMS-2 uygulaması zamanında tercih edilmemiş ve yukarıda sıralanan matrah küçültücü önlemlere ilişkin sayfalarca mevzuat yayınlanmış ve zaten karmaşık olan mevzuat daha da karmaşık hale gelmiştir.⁶³

Yürürlükte kalan uygulamalar ise şöyledir:

- İştirak ve gayrimenkul satış kazancı istisnası (KVK geçici md. 28)
- Üretim ve turizm tesislerinin aynı sermaye olarak konmasından kaynaklı kazançta ait vergi istisnası (KVK geçici md. 28/2)
- Yenileme fonu uygulaması (VUK, md. 328)
- Yıllara yaygın inşaat ve onarım maliyetlerinde vergilendirmenin işin bitimine kadar ertelenmesi uygulaması (GVK, md. 42)
- Vazgeçilen alacaklarla ilgili olarak borçlunun lehine olan uygulamadır. (VUK, md. 324).

3.2. Enflasyon Düzeltmesine İlişkin Düzenlemeler

Geleneksel muhasebe anlayışına göre, paranın değerinin sabit olduğu varsayılmakta, değerlendirme ölçüleri de bu anlayışa uygun biçimde saptanmaktadır. Ancak, paranın satın alma gücünün enflasyon nedeniyle sürekli düşmesi, paranın ölçü birimi özelliğini kaybetmesine ve muhasebenin hazırladığı finansal tabloların anlamsız hale gelmesine yol açmaktadır. Bu bakımdan, finansal tabloların, enflasyonun etkilerini giderecek şekilde düzeltilmesi gerekmektedir. Söz konusu düzeltme süreci ise, enflasyon muhasebesi olarak adlandırılmaktadır.⁶⁴

Enflasyon düzeltmesi, dayanağını uluslar arası muhasebe standartlarından alır. Enflasyon düzeltmesinin ülkemizdeki altyapısı 1996 yılında yayınlanmış olan 2 nolu Muhasebe Standartı ile başladı. Bu standart 29 nolu Uluslararası Muhasebe Standartının aynısıdır. Sermaye Piyasası Kurulu, çıkardığı çeşitli tebliğlerde, enflasyon muhasebesini kendisine tabi şirketlerde uygulamıştır. BDDK yine kendi standartlarını oluşturmuştur. Bu kurullara tabi kurumların ilgi çekmesi doğaldır. Yalnız bunların

⁶³ Ömer Tekşen , Serdar Atay, “Vergi Hukuku Açısından Enflasyon Muhasebesinin Finansal Tablolara Etkileri”, **Sayıştay Dergisi**, Ekim-Aralık 2004, Sayı :55, s.43

⁶⁴ Aydın Karapınar, “ Vergi Kanunu Kapsamında Enflasyon Muhasebesi Uygulaması”, **Yaklaşım Dergisi**, Ocak 2004, Sayı: 133, s.1

hepsi, sadece mali tabloların gerçek durumu aksettirmesini sağlayan; yani enflasyonun etkilerini gideren düzenlemelerdir; vergilemeye hiçbir etkisi yoktur.⁶⁵

Enflasyon Muhasebesi olarak bilinen Vergi Usul Kanununda değişiklik yapan 5024 Sayılı kanun, a) Mali tabloların enflasyonun etkisinden arındırılması, b) Bu arındırılmadan hareketle vergileme üzerindeki enflasyondan kaynaklanan olumsuzlukları gidermeyi amaçlamaktadır.

Uygulamanın özüne bakacak olursak 5024 Sayılı Kanunla getirilen enflasyon düzeltmesi uygulamasının bilanço esasına göre defter tutan gelir ve kurumlar vergisi mükelleflerine doğrudan getirdiği iki yükümlülük söz konusudur.

- Bunlardan ilki geçici 25. maddede tanımlanan 31/12/2003 tarihli bilançonun düzeltilmesi ve düzeltme farklarının 2004 yılı defterlerine kaydedilmesidir. İhtiyarlıktan yararlanan mükellefler, söz konusu düzeltme farklarını 31/12/2004 tarihi itibarıyla kayıtlarına alacaklardır.

- Bunlardan ikincisi ise, mükerrer 298/A maddesinde tanımlanan 31/12/2004 tarihli bilançonun düzeltilmesi ve düzeltme farklarının kayıtlara alınmasıdır. Bu düzeltme işlemi ile ortaya çıkan farklar da 31.12.2004 tarihi itibarıyla defterlere kaydedilecektir.

Her iki kanun maddesine ilişkin yükümlülüğün yerine getirilmesinin zamanı bir kez daha ihtiyari halde bırakılmıştır.⁶⁶

5024 sayılı kanun ile düzenlenen “Enflasyon Düzeltmesi”(VUK)’nun mükerrer 298. maddesinin 1. bendi şöyledir: Kazançlarını bilanço esasına göre tespit eden gelir ve kurumlar vergisi mükellefleri fiyat endeksindeki artışın, içinde bulunulan dönem dahil son üç hesap döneminde % 100’den ve içinde bulunan döneminde % 10’dan fazla olması halinde mali tablolarını enflasyon düzeltmesine tabi tutarlar. Enflasyon düzeltmesi uygulaması her iki şartın birlikte gerçekleşmemesi halinde sona erer. Kapsama giren mükellefler, geçici vergi dönemlerinin sonu itibarıyla mali tabloları düzenlemek ve enflasyon düzeltmesi yapmak zorundadırlar. Geçici vergi dönemlerinde yukarıda belirtilen oranların tespitinde, son üç hesap dönemi yerine üçer aylık dönemlerin son ayı dahil önceki otuz altı ay ve içinde bulunulan hesap dönemi yerine son iki ay dikkate alınır. Bir hesap dönemi içindeki geçici vergi dönemlerinin herhangi birinde düzeltme yapılması halinde takip eden geçici vergi dönemlerinde ve içinde bulunulan hesap dönemi sonunda da düzeltme yapılır.

Bakanlar Kurulu; bu maddede yer alan % 100 oranını % 35’e kadar indirmeye veya tekrar kanuni seviyesine kadar çıkarmaya yetkilidir.

Bu maddeye göre; fiyat endeksindeki artışın içinde bulunulan dönem dahil son üç hesap döneminde % 100’den ve içinde bulunulan hesap döneminde % 10’dan fazla olması halinde mali tablolar enflasyon düzeltmesine tabi tutulur. Enflasyon düzeltmesi uygulaması her iki şartın birlikte gerçekleşmemesi halinde sona erer.

Başlama için, endeks artışının her iki oranının (% 100 ve % 10) birden üstün de olması gerekir. Bunlardan birisi aşağıda kaldığında düzeltme başlamaz. Çünkü her iki şart birlikte gerçekleşmemiştir.

⁶⁵ Yusuf İleri, “Enflasyon Düzeltmesinin Dayanağı”, **Dünya Gazetesi**, www.malihaber.com., 27.02.2004

⁶⁶ Recep Pekdemir, Ayça Zeynep Süer, Yiğit Bora Şenyiğit, “İhtiyarlıktan Tam Olarak Yararlanan İşletmelere Enflasyon Düzeltmesi Muhasebesi Rehberi”, www.muhasabetr.com, Mart 2005, s.8

Sona erme hali de başlama ile aynı şekilde tarif edilmiştir. Bu iki şart birlikte gerçekleşmediği başka bir ifadeyle TEFE artış oranı aynı anda her iki orandan da yukarıda olmadığı her durumda, enflasyon düzeltilmesi uygulanamaz.

Yukarıda enflasyon düzeltilmesi sürekli uygulama şartlarına değinilmiştir. 31/ 12/ 2003 tarihli bilançoya ilişkin enflasyon düzeltilmesi 5024 Sayılı Kanunla VUK'a eklenen geçici 25'inci madde hükümlerine göre yapılacaktır⁶⁷. Özel hesap dönemine sahip olanlar 31/12/2003 tarihli bilanço yerine 2004 yılı içinde biten bilançolarını düzeltmeye tabi tutacaklardır. SPK ile BDDK'nın yüksek enflasyon dönemlerinde mali tabloların düzeltilmesine ilişkin düzenlemelerine göre bilançolarını düzeltmek zorunda olan mükellefler, 31/ 12/ 2003 tarihi itibarıyla, Vergi Usul Kanunu'nun geçici 25'nci maddesine göre yeniden düzeltmek zorunda değildir.

Ancak bu mükelleflerin düzeltme sonrası 31/ 12/ 2003 tarihli bilançolarında görünen birikmiş amortisman tutarı VUK'da yer alan amortisman ayırma sürelerine göre bulunan değerlerden farklı olmamalıdır.

Düzeltilmeye başlamak için gerekli % 100'lük ve % 10'luk şartlar 31/ 12/ 2003 tarihli düzeltme işlemlerinde aranmamaktadır.

Sürekli arz eden düzeltme işlemlerinde işletmelerin düzenlemek zorunda olduğu tüm mali tablolar (Bilanço, Gelir Tablosu, Nakit Akım Tablosu, Kar Dağıtım Tablosu) düzeltme kapsamında iken 31/12/2003 tarihli düzeltme işlemlerinde sadece bilanço düzeltilcektir.⁶⁸

Sürekli arz eden düzeltme işlemlerinde stoklar basit ortalama veya hareketli ağırlıklı ortalama yöntemi ile düzeltililebilecek; geçici düzeltme işlemlerinde ise stoklar basit ortalama veya stok devir hızı yöntemine göre düzeltililecektir.

Sürekli arz eden düzeltme işlemlerinde sermayeden mahsup edilecek kalemler bulunmamaktadır.

Sürekli arz eden düzeltme işlemlerinde düzeltme katsayısıyla birlikte taşıma katsayısı kullanılmaktadır.

19/ 04/ 2005 tarihinde yayımlanan 18 Numaralı VUK Sirkülerinde 2005 yılının ilk geçici vergi döneminde ve 15/ 07/ 2005 tarihinde yayımlanan 19 Numaralı VUK Sirkülerinde de 2005 yılının ikinci geçici vergi döneminde şartların oluşmaması nedeniyle enflasyon düzeltilmesi yapılmayacağı duyurulmuştur.

03/ 10/ 2005 tarihinde DİE tarafından Eylül 2005 ayına ilişkin TEFE 8950,24 olarak açıklamıştır. Bu değer dikkate alındığında, enflasyon düzeltilmesi yapılması için gerekli olan iki şart birlikte gerçekleşmediği için 2005 yılının üçüncü geçici vergi döneminin sonu itibarıyla enflasyon düzeltilmesi yapılmayacaktır.⁶⁹

---

⁶⁷ Tekşen ve Atay, **a.g.m.**,s.45

⁶⁸ Tekşen ve Atay, **a.g.m.**,s.46

⁶⁹ Osman Arıoğlu, "VUK Sirküleri / 21", www.alomaliye.com, Maliye Bakanlığı Gelir İdaresi Başkanlığı

Bu değerlere göre; 213 sayılı VUK mükerrer 298 maddede belirtilen Şartlar (% 100 ve % 10 birlikte) oluşmadığından, 2005 yılı dördüncü geçici vergi dönemi ve 2005 takvim yılı sonu itibariyle de enflasyon düzeltmesi yapılmayacaktır.

Yasal düzenlemeler ve teknik veriler 2005 yılı dördüncü geçici vergi dönemi ve 2005 takvim yılı sonu itibariyle enflasyon düzeltmesi yapılmayacağını göstermiŐtir.⁷⁰

---

⁷⁰ Talha Apak, “Enflasyon Düzeltmesi Uygulaması 2005 Yılı Dördüncü Geçici Vergi Dönemi ve 2005 Yılı Sonu İtibariyle Uygulanmayacak”, www.alomaliye.com, 19 Ocak 2006

3.3. Uluslararası Muhasebe Standardı (UMS - 29)

Uluslararası muhasebe standartları, 1973 yılında 71 farklı ülkeden 97 muhasebe organizasyonunun katılımı ile kurulan IASC (International Accounting Standards Committee) tarafından hazırlanarak yayınlanmaktadır. Bu komitenin amacı kuruluş sözleşmesinde, “Finansal tabloların sunumunda gerekli yönetmelik, yöntem ve standartların geliştirilmesi için çalışmak ve geliştirilen bu standartların dünya ölçeğinde benimsenmesi ve uygulanması için gerekli faaliyetleri yürütmek” biçiminde tanımlanmıştır.⁷¹ 29 numaralı standart “Financial Reporting in Hyperinflationary Economies” (Yüksek Enflasyonlu Ekonomilerde Finansal Raporlama) başlığını taşımakta ve doğrudan Enflasyon Muhasebesi ile ilgili olup 1 Ocak 1990 tarihinden başlayan hesap dönemleri itibarıyla geçerli tutulmuştur.⁷²

Standardın amacı, yüksek enflasyonlu ekonomilerde ulusal para birimi ile sunulan faaliyet sonuçları ve finansal durumun, ulusal para biriminin satın alma gücünde meydana gelen azalışlar nedeniyle farklı tarihlerde ortaya çıkan işlem ve olayların karşılaştırmasının mümkün olmaması göz önünde tutularak finansal tabloların dönem sonundaki paranın satın alma gücüne göre düzeltilmesidir.

Standardın kapsamından bahsedecek olursak, bu standart hiperenflasyonist bir ekonominin para birimi cinsinden hazırlanan bir işletmeye ait, konsolide finansal tablolarda dahil olmak üzere başlıca finansal tablolarına uygulanmalıdır.

Finansal tabloların bu standart uyarınca ne zaman düzeltileceği takdire bağlıdır. Hiperenflasyonist olarak tanımlanan bir ülkenin ekonomik ortamı aşağıda belirtilen karakteristik özellikler gösterir.

a) Nüfusun çoğunluğu servetini parasal olmayan aktiflerde veya nispeten daha istikrarlı olan yabancı bir para tutar. Yerel para satın alma gücünü koruyabilmek için derhal yatırıma yönlendirilir.

b) Vadeli yapılan satış ve satın alımlarda, vade süresi kısa olsa bile vade süresi içinde paranın satın alma gücünde beklenen kayıpların dikkate alınarak fiyatlar vade farkı kazanarak saptanır.

c) Faiz oranları, ücretler ve fiyatlar bir fiyat endeksine bağlanır.

d) Üç senelik kümülatif enflasyon % 100'e yaklaşır veya geçer.⁷³

29 nolu standarda göre düzeltme için mutlaka genel satın alma gücündeki değişimleri yansıtan bir genel fiyat endeksi kullanılmalıdır. Parasal kalemler bilanço tarihinde cari ölçüm birimi ile ifade edildiklerinden tekrar düzeltme işlemine tabi tutulmazlar. Dönem başı bilançosunda yer alan bütün parasal olmayan değerler bilanço tarihindeki fiyatlar genel seviyesi endeksinin, bu değerlerin elde edildiği tarihlerdeki fiyatlar genel seviyesi endeksine bölünmesi ile elde edilen düzeltme faktörüyle çarpılarak düzeltilir. Bazı parasal olmayan kıymetler, satın alma veya bilanço tarihindeki değerlerinden

⁷¹ Melek Akgün, “Yüksek Enflasyon Dönemlerinde UMS 29 Kapsamında Brüt Satış Kârının Düzeltilmesi I”, **Yaklaşım Dergisi**, Yıl:10, Sayı:118, Ekim 2002,s.133

⁷² Yunus Kishali , Sadi Işıklar,“ Enflasyon Muhasebesi Geçişin Gerekliliği ve Geçiş Süreciyle İlgili Bazı Tespitler”, **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, Sayı: 14, Nisan 2002,s.32

⁷³ Türkan Önder, “Enflasyon Muhasebesi İle İlgili UMS 229 ve SPK XI /20 Standartların Karşılaştırılması”, **Yaklaşım Yayınları**, Sayı: 121, Ocak 2003, s.4

farklı değerlerle gösterilir. Mesela, maddi duran varlıklar daha önceki bir tarihte değerlemeye tabi tutulmuş olabilir. Bu gibi durumlarda, düzeltme işlemi değerlendirilme tarihinden itibaren yapılır.⁷⁴

Bir diğer önemli husus, UMS 29 md. 23'e göre enflasyon muhasebesi uygulamasında borçla alınan duran varlıklarda yüksek ve yakın geçmişte oluşan maliyete eklenen kur farklarının önce maliyetlerden arındırılması sonra düzeltme işleminin yapılmasıdır.

Dönem başı bilançosundaki parasal kalemler, dönem sonu endekslerinin dönem başı endeksine bölünmesi suretiyle bulunan düzeltme katsayısıyla çarpılarak dönem sonundaki paranın satın alma gücüne göre ifadeleri sağlanmış olmaktadır.⁷⁵

Bu standart, gelir tablosundaki tüm kalemlerin, bilanço tarihindeki cari ölçü birimi ile ifade edilmesini mecbur kılar. Dolayısıyla tüm miktarlar, gelir ve gider kalemleri muhasebeleştirildikleri tarihten itibaren genel fiyat endeksindeki değişiklikler uygulanarak düzeltilir.

Enflasyon döneminde, aktif ve yükümlülükler fiyat hareketlerine endekslenmez ise, parasal aktifleri, parasal yükümlülüklerden fazla olan işletmeler satın alma gücünde kayıp, parasal yükümlülükleri parasal aktiflerinden fazla olan işletmeler ise satın alma gücünde kazanç sağlarlar.

Net parasal pozisyon kazanç veya kaybı, parasal olmayan aktifler, özsermaye ve gelir tablosu kalemlerinin düzeltilmesi ile endekse dayalı varlık ve borçların ayarlanması sonucu oluşan farktan hesaplanır. Parasal kalemlerin net pozisyonundan sağlanan kazanç ve uğranılan zararlar dönem neticesine ilave edilir ve ayrı olarak gösterilir.⁷⁶ Kazanç ve kayıp, genel fiyat endeksindeki değişikliğin parasal aktif ve parasal yükümlülükler arasındaki farkın dönem içindeki ağırlıklı ortalamasına uygulanması ile de hesaplanabilir.

Finansal tabloların bu standarda göre düzeltilmesi, genel satın alma gücündeki değişiklikleri yansıtan bir genel fiyat endeksi kullanımını gerekli kılar. Aynı ekonominin para birimi ile raporlayan tüm işletmelerinin aynı endeksi kullanması tercih edilir.⁷⁷

Eğer bir ekonomi hiperenflasyonist olmaktan çıkar ve bir işletme, finansal tablolarını bu standarda göre hazırlayıp sunmaktan vazgeçerse bir önceki dönem sonundaki cari ölçü birimine göre düzeltilmiş miktarlar daha sonraki dönemlerdeki finansal tablolarına baz teşkil etmelidir.

3.4. Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu (TMMOB) Tarafından Yapılan Düzenlemeler

TMMOB bünyesindeki Türkiye Muhasebe ve Denetim Standartları Kurulu (TMMOB) tarafından 29 nolu Uluslararası Muhasebe Standardına göre hazırlanan ve 1997'de yayımlanan Türkiye Muhasebe Standartı-2 "Yüksek Enflasyon Dönemlerinde Finansal Raporlama" adını taşımaktadır.⁷⁸

⁷⁴ Önder, a.g.m., s.5

⁷⁵ Akgün, a.g.m., s.2

⁷⁶ Yunus Kışal, Dilek Yılmazcan ve Sadi Işıklar, **Enflasyon Muhasebesi Yöntemleri ve Standartları**, İstanbul: Beta Basım A.Ş., 2002, s.62

⁷⁷ Türkan Önder, a.g.m., s.4

Kurum, oda, birlik, vakıf veya dernek şeklindeki diğer mesleki çevrelerin standart geliştirmeyip TMS-2 tarafından hazırlanan standartlara itibar etmesi, standartlar kargaşasını önleyerek birlik sağlamaktadır.⁷⁹

Bu standart, Yüksek Enflasyon dönemlerinde Finansal Raporlama esaslarını içermektedir ve beş bölümden oluşmaktadır.

Enflasyon düzeltmelerinin kayıt dışı olarak mali tablolar üzerinde yapılmasını öngörmektedir. Uygulaması kapsamına aldığı işletmeler için zorunludur. Standartta genel fiyat düzeyi muhasebesi esas alınmaktadır.⁸⁰

TMS-2 enflasyon muhasebesi yöntemlerinden genel fiyat düzeyi muhasebesini benimsemiştir bunu da şu şekilde ifade etmektedir;“Temel finansal tablolar ister tarihi maliyetlere göre ister yenileme maliyetlerine göre değerlendirilerek hazırlanmış olsun; bilançonun düzenleme tarihindeki paranın satın alma gücüne göre raporlanmalıdır.”

Bilanço kalemlerinin enflasyona göre düzeltilmesinde TMS-2'nin gerektirdiği işlemlerin diğer düzenlemelerden önemli bir farklılığı yoktur.Düzeltilmeye esas alınan tutarlar ile düzeltme katsayılarının çarpılmasıyla düzeltme işlemleri yapılır.Standartta varlıkların elde edilme tarihlerine, aktifte veya pasife giriş tarihlerine göre düzeltme yapılacağı öngörülen bilanço kalemleri için bu tarihlerin nasıl saptanacağı net bir şekilde ortaya konulmamıştır.⁸¹

Bilanço ile karşılaştırıldığında gelir tablosu daha kolay bir şekilde düzeltilebilmektedir. Çok ayrıntılı ve geçmiş yıllara ilişkin rakamların kullanılmaması bu kolaylığı sağlamaktadır. Döneme yaygın olarak yapılan giderler ile sağlanan gelirlerin ilgili döneme eşit olarak dağıldığı kabul edilerek dönem ortalama endeksi esas alınarak belirlenen düzeltme katsayısı ile düzeltilirler. Parasal olmayan varlığın maliyeti ve satış fiyatı, elde edilme ve satılma tarihleri esas alınarak düzeltilir ve düzeltilmiş satış fiyatı ile alış maliyeti arasındaki fark, varlığın düzeltilmiş satış karı veya zararını ortaya koyacaktır.

Birinci bölümde, standartın amacı; yüksek enflasyon ortamında ulusal para birimine göre sunulan tabloların gerçeği yansıtmadığı ve paranın satın alma gücüne göre düzeltilmeleri gerektiği şeklinde ifade edilmiştir. Ayrıca düzeltme işlemlerinin muhasebe kayıtları dışındaki raporlamalar aracılığıyla yapılacağı belirtilmiştir.

İkinci bölümde, standartta geçen terimlerin (genel fiyat düzeyi muhasebesi, cari maliyet muhasebesi, net cari yenileme maliyeti muhasebesi, net nakit değer, net bugünkü değer, genel fiyat endeksi, dönem başı ve dönem sonu endeksleri ile parasal ve parasal olmayan kalemler) anlamları tanımlanmıştır.

---

⁷⁸ Ümit Gücenme, “Enflasyon Muhasebesi İle İlgili Sermaye Piyasası Kurulu Tebliği ve Türkiye Muhasebe Standardı'nın Karşılaştırılması 1”, **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, Sayı: 14, Nisan 2002

⁷⁹ Kishali ve Işıklar, **a.g.m.**, s.34

⁸⁰ Remzi Örtün, “Enflasyon Muhasebesi ve Türkiye Modellerinin Değerlendirilmesi-1”, **Yaklaşım Dergisi**, 2003, Ağustos, Sayı:128, s.5

⁸¹ Yüksel Koç Yalkın, Kadir Gürdal, **Enflasyon Muhasebesi ve Türkiye Uygulaması**, Ankara:Turhan Kitabevi,2004,s.181

Üçüncü bölümde standartın içeriği kısmında yüksek enflasyonun var olduğu kabul edilecek durumlar açıklanmıştır.

Dördüncü bölümde, mali tabloların düzeltilmesine ve parasal kayıp ya da kazancın hesaplanmasına ilişkin esaslar, fiyat endeksi seçimi ve kullanımı ile ilgili açıklamalar yer almaktadır.

Bu standarta göre ekonomide yüksek enflasyon sona erdiği zaman, işletmelerin finansal tablolarını bu standartta yer alan esaslara göre hazırlama mecburiyetleri ortadan kalkmaktadır. Bu gibi durumlarda bir önceki dönem sonunda ifade edilen tutarlar, bir sonraki finansal tabloların başlangıç değerini oluşturur.

Beşinci bölümde ise, TMS'nin yayımlandığı tarihi izleyen muhasebe dönemi başında yürürlüğe gireceği belirtilmiştir.

3.5. Sermaye Piyasası Kurulu (SPK) Tebliğleri

Ülkemizde muhasebe uygulamalarına öncülük etmiş olan S. P. Kurulu'nun Uluslararası Muhasebe Standartları ile uyumlu Seri XI. No: 25 "Sermaye Piyasasında Muhasebe Standartları Hakkında Tebliğ'i" 15.11.2003 tarihli Resmi Gazete'de yayımlanmıştır.⁸²

Avrupa Birliği'ne tam üyelik için başvuruda bulunan ülkemiz, Uluslararası Para Fonu'na (IMF) verilen 30/ 07/ .2002 tarihli Niyet Mektubunda Sermaye Piyasası Kurulu'nun, Uluslararası Muhasebe Standartları (UMS) yeni adıyla Uluslararası Finansal Raporlama Standartlarını (UFRS) uygulamaya koyacağını belirtmiş ve bu Kurul'un UFRS ile uyumlu muhasebe standartlarını geliştirme çalışmalarına hız kazandırmıştır. Bu kapsamda kamuoyu aydınlatma amacına hizmet eden SP Kurulu tarafından yayımlanan XI seri nolu tebliğlerinde düzenlemeler yapılmıştır. S.P. Kanunu'na tabi işletmeler için uygulanması zorunlu olan bu tebliğlerden Seri XI, No: 20 "Yüksek Enflasyon Dönemlerinde Mali Tabloların Düzeltilmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ'i" 28 Kasım 2001 tarihinde yayımlanmış olup, bu tebliğ 01/ 01/ 2003 tarihinden sonra sona eren yıllık ve bundan sonra gelecek ilk ara mali tablolara uygulanmıştır.

Konsolide mali tablolara ve iştiraklerin muhasebeleştirilmesine ilişkin Seri: XI, No: 21 sayılı "Sermaye Piyasasında Konsolide Mali Tablolara ve İştiraklerin Muhasebeleştirilmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğ'i" 13/ 11/ .2001 tarih ve 24582 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmış olup, söz konusu Tebliğlerde 17/ 01/ .2002 tarih ve 24643 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Seri: XI, No: 22 ve Seri: XI, No: 23 Sayılı Tebliğler ve 18/ 02/ 2003 tarih ve 25024 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Seri: XI, No: 24 sayılı tebliğ ile değişiklik yapılmıştır. Ayrıca, Seri: X, No: 16 sayılı "Sermaye Piyasasında Bağımsız Denetim Hakkında Tebliğ"de, 02/ 11/ 2002 tarih ve 24924 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Seri: X, No: 19 Sayılı Tebliğ ile yapılan değişiklikler ile ortaklıklarda denetimden sorumlu

---

⁸² Ümit Gücenme, "Enflasyon Düzeltmesine İlişkin SPK Düzenlemeleri ve Maliye Bakanlığı Yasa Tasarısı", **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, Sayı: 21, Ocak 2004, s.25

komite kurulması ve mali tablo ile yıllık raporların hazırlanması ve bildiriminde sorumluluk esasları hakkında yeni düzenlemeler getirilmiştir.⁸³

01/ 01/ 2005 tarihinden itibaren uygulanması zorunlu hale getirilen Seri XI No: 25 “Sermaye Piyasasında Muhasebe Standartları Hakkında Tebliğ” ile Seri XI No: 20 sayılı Tebliğ 2005 yılında yürürlükten kalkmıştır.⁸⁴

Seri XI, No: 20 sayılı Tebliğ’e ilişkin açıklamalar:

- Mali tablolarını (bilanço, gelir ve tablosu, nakit alım tablosu ve satışların maliyeti tablosu) bu tebliğde belirtilen usul ve esaslara göre hazırlanması gerekenler;

- a) Sermaye piyasası araçlarını halka arz etmiş veya arz etmiş sayılan anonim ortaklıklar,
- b) Halka arza aracılık veya alım-satıma aracılık yetki belgesi bulunan aracı kurumlar,
- c) Yatırım ortaklıkları,
- d) Yukarıda sayılan üç grubun bağlı ortaklıkları ve iştirakleridir.⁸⁵

Bu tebliğin uygulanmasında 1970 yılı ve sonraki yıllarda gerçekleşen işlemlerin dikkate alınması ve düzeltme işlemlerinde Tebliğin (3) numaralı ekinde yer alan endekslerden üretilen düzeltme katsayılarının kullanılması gerekmektedir.

Geçmiş yıllara ilişkin mali tablolarını uluslararası muhasebe standartlarına göre hazırlayan işlemlerin söz konusu yıllara ilişkin işlemlerini yeniden düzeltme işlemine tabi tutmalarına gerek yoktur ve bundan sonraki işlemlerinde tebliğde belirtilen endekslere göre üretilen düzeltme katsayılarını kullanacaklardır.

Seri XI No: 20 sayılı tebliğ gereği halka açık tüm şirketler (Sigorta Şirketleri de dahil) 31/ 12/ 2003 tarihinde enflasyon muhasebesi uygulamasına tabi tutulmuş, ancak 15/ 11/ .2003 tarihinde yayınlanan Seri XI No: 25 sayılı “Sermaye Piyasasında Muhasebe Standartları” konulu tebliğin gerekçesinde; bankalar ve sigorta şirketlerinin Sermaye Piyasası Kanunu’nun 50/a maddesi kapsamında muhasebe, mali tablo ve rapor standartları konusunda kendi konularındaki hükümlere bağlı olduğu hükme bağlanmıştır. Yapılan değerlendirmeler sonucu T.C. Hazine Müsteşarlığı tarafından tüm sigorta şirketlerinin 01/ 01/ 2005 tarihinden itibaren enflasyon muhasebesi uygulamalarına geçmelerine karar verilmiştir.

Seri XI No: 20 sayılı Tebliğin ilgili maddesine göre “Mali tablo ve raporların bu tebliğ uyarınca hazırlanmasına ilişkin hesaplamalar nedeniyle, işletmelerin diğer mevzuat uyarınca tutmakla mükellef oldukları kanuni defter ve belgelere yeni kayıtlar yapılamaz ve bu kayıtlar değiştirilemez. Mali tabloların bu tebliğ hükümleri uyarınca hazırlandığı dönemlerde işletmeler, muhasebe defter ve kayıtları ile düzeltme işlemine tabi tutulmuş mali tablolar arasındaki ilişkiyi kurmak ve bir sonraki yıl mali

⁸³ www.spk.gov.tr, Kurulca Y.E. Dönemlerinde Hazırlanacak Mali Tablolar; Konsolide Mali Tablolar ve İştirakçilerin Muhasebeleştirilmesi ile Sermaye Piyasasında Bağımsız Denetim Hakkında Yapılan Düzenlemelere İlişkin Duyurusu

⁸⁴ Gücenme, **a.g.m.**, s.25

⁸⁵ Şaban Uzay, Tansel Hacıhasanoğlu, **a.g.m.**, s.119

tablolarının sağlıklı bir şekilde hazırlanmasını sağlamak üzere Enflasyona Göre Düzeltme Defteri” tutarlar.

Bu defterde en az aşağıda yer alan bilgilere yer verilir:

- 1- İşletmenin ünvanı,
- 2- Düzeltme işlemlerinin hangi yıla ait olduğu,
- 3- Düzeltme işlemine tabi tutulacak kalemlerin tarihi değerleri,
- 4- Düzeltme işleminde kullanılacak endekslerin değeri ve düzeltme katsayıları,
- 5- Düzeltme işleminde kullanılan varsayımlar,
- 6- Düzeltme işleminde kullanılan değişkenlerin hesaplanmasına ilişkin veriler (stok devir hızı gibi),
- 7- Düzeltme katsayılarının tespit edilmesine yönelik olarak varlıkların yaşlandırılmasına ilişkin veriler,
- 8- Stokların ve diğer varlıkların ayrıntılı dökümleri,
- 9- Muhasebe belge ve kayıtlarındaki verilerden düzeltme işlemine tabi tutulmuş mali tablo verilerine ulaşmada kullanılan diğer bilgi ve belgeler,
- 10- İştirak ve bağlı ortaklıkların mali tablo ve raporları.

Yazılı olarak tutulan Enflasyona Göre Düzeltme Defteri sayfaları müteselsil sıra numarası taşıyacak şekilde düzenlenir, işletmeyi temsile yetkili kişiler tarafından imzalanır ve TTK’nda ticari defterlerin saklanması için öngörülen süre kadar saklanır.

SPK’nın 2005/12 sayılı bültenine göre; Seri XI No: 20 ve Seri XI No: 25 sayılı Tebliğin ilgili 375. md. Uyarınca, DİE tarafından açıklanan TEFE rakamı, 2005 Şubat ayı itibariyle son 3 yıl ..... son yılı için % 8.13, 2005 yılında Mart ayına kadar açıklanan TEFE’nin aylık bazda - % 0.9 ve - % 0.02 olarak gerçekleşmiştir.

T.C. Merkez Bankası’nın son verilerine göre enflasyon beklentilerinin 2005’e ilişkin sözkonusu tahmini değerlere göre kümülatif enflasyon oranının % 35.7 olması öngörülmüştür.

Dolayısıyla mevcut objektif kriterler göz önüne alındığında yüksek enflasyon döneminin sona erdiği, ayrıca yüksek enflasyonun devamına ilişkin diğer emarelerin de büyük ölçüde ortadan kalktığı hususları çerçevesinde, 2005 yılında mali tabloların enflasyona göre düzeltilmesine son verilmesine karar verilmiştir.⁸⁶

3.6. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu (BDDK) Tarafından Yapılan Düzenlemeler

⁸⁶ Zeki Gündüz, “ SPK’ya Tabi Şirketlerde 2005 yılında SPK Düzenlemeleri Çerçevesinde Enflasyon Muhasebesi Uygulanmayacaktır”, www.vergiportali.com, s.1

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulu tarafından 22/ 06/ 2002 tarihinde 24793 mükerrer sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Muhasebe Uygulama Yönetmeliğine İlişkin 14 Sayılı Tebliğ’de 1 Temmuz 2002 tarihinden geçerli olmak üzere ve 16 Temmuz 2004 tarih ve 25524 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanan Tebliğ ile bazı değişiklikler yapılmıştır.

Söz konusu tebliğ üç bölüme ayrılmıştır. Birinci bölüm tebliğin amacını, kapsamını, hukuki dayanağını ve tebliğde geçen kavramların açıklamasını içermektedir.

İkinci bölümde mali tabloların düzeltilmesine ilişkin genel esasları içermektedir. Mali tabloların, paranın bilanço tarihindeki satın alma gücüne göre düzenleneceği, mali tablo kalemlerinin, paranın bilanço günündeki satın alma gücü cinsinden ifade edilmesinin de; parasal olmayan kalemlerin gerekli ayarlamalar yapıldıktan sonraki tutarlarının uygun düzeltme katsayıları ile çarpılması sonucu bulunacağı açıklanmıştır.⁸⁷

Düzeltilme işleminde, bankaların dönem sonları itibarıyla düzenledikleri mali tablolar üzerinde yapılacağı ve fiyat endekslerinin aylık yayınlanması nedeniyle bir ay içinde gerçekleşen tüm işlemler için aynı düzeltme katsayısının kullanılacağı, eğer ayın farklı günlerinde gerçekleşen işlemlere farklı günlük düzeltme katsayıları kullanılacaksa konu hakkında dipnotlarda bilgi verilmesi zorunlu tutulmuştur.

Üçüncü bölümde ise, düzeltme katsayılarının 01/ 01/ 2002 ve daha sonraki tarihlerde gerçekleşen işlemler için DİE’nin en yeni bazlı Toptan Eşya Fiyatları Genel Endeksinin esas alınacağı belirtilmiştir. Tebliğ hükümlerine göre hazırlanacak mali tablolar, Kamuya açıklanacak Mali Tablolar ile Bunlara İlişkin Açıklama ve Dipnotlar Standartında belirlenen mali tabloların şekil ve içeriklerine uygun olarak düzenlenmelidir.⁸⁸ Ayrıca bankalar düzeltme dönemlerinde düzeltmeyle ilgili birtakım bilgileri mali tablolar arasında yıldan yıla sağlıklı ilişki kurabilmek için rapora bağlamalı ve denetime hazır bulundurmaları zorundadırlar. Tebliğin bu bölümünün devamında enflasyon düzeltmesine göre düzeltilmiş mali tablolarda bulunan net dönem karının, düzeltilmemiş tablolardaki net dönem karından daha az olması durumunda, kar dağıtımını için düşük olan tutarın esas alınacağı hükmü yer almaktadır.

Tebliğin 1 numaralı ekinde de düzeltmelerde kullanılacak Toptan Eşya Fiyat Endeksleri sunulmuştur.⁸⁹

3.7. Maliye Bakanlığı Tarafından Yapılan Düzenlemeler

3.7.1. Vergi Usul Kanununda Yapılan Değişiklikler

- i) Emtia başlığını taşıyan 274. madde kapsamında yer alan ve maliyet bedeline dayalı stok değerlendirme yöntemlerinden biri olan son giren ilk çıkar yöntemi (Last In First Out, LİFO) uygulamadan kaldırılmıştır. (madde 1)

⁸⁷ BDDK, “Muhasebe Uygulama Yönetmeliğine İlişkin 14 Sayılı Tebliğ”, www.verginet.net, s.3

⁸⁸ BDDK, **a.g.e.**, s.9

⁸⁹ S. Alpagut Şenel, “Türkiye’de Enflasyon Muhasebesine İlişkin Düzenlemeler”, www.muhasabetr.com, 29.07.2005, s.46

- ii) Yeniden Değerleme başlığını taşıyan mükerrer 298. Maddesi başlığı ile birlikte uygulamadan kaldırılmıştır. Maddenin değişen şeklinde madde başlığı “Enflasyon düzeltmesi ve yeniden değerlendirme oranı” olarak belirlenmiş ve (A) fıkrasında enflasyon düzeltmesine ilişkin ana esaslara, (B) fıkrasında ise yeniden değerlendirme oranının nasıl hesaplanacağına ilişkin hükümler yer almıştır. 5024 sayılı kanunla yeniden değerlendirme müessesesi yürürlükten kaldırılmış olup yeniden değerlendirme oranı varlığını korumaktadır. Bunun sebebi bir çok vergi, resim ve harcın yeniden değerlendirme oranına göre artırılıyor olmasıdır (madde 2).
- iii) Normal Amortisman başlığını taşıyan 315. maddesi değiştirilmiştir. Buna göre, “% 20 nispetinden fazla olmamak üzere, mükellef tarafından serbestçe tespit edilen amortisman oranı” artık Maliye Bakanlığınca iktisadi kıymetlerin faydalı ömürleri dikkate alınarak tespit edilecektir (madde 3). Bu uygulama, 01 Ocak 2004 tarihinden sonra aktife giren iktisadi kıymetler için geçerli olacaktır (madde 10/b).
- iv) Azalan Bakiyeler Usulüyle Amortisman başlığını taşıyan mükerrer 315. maddesinin ikinci fıkrasının (1) numaralı bendine, enflasyon düzeltmesi yapılan dönemde üzerinden amortisman ayrılacak değerlerin tespitine ilişkin bir hüküm eklenmiş ve (2) numaralı bendinde yer alan “% 40’ı geçmemek üzere” ifadesi kaldırılmıştır. Yani bu usulde uygulanacak amortisman oranı daha önce olduğu gibi normal amortisman oranının iki katıdır. “% 40’ı geçmemek üzere” ifadesinin kaldırılma nedeni 01 Ocak 2004 tarihinden sonra uygulanacak ve Maliye Bakanlığı tarafından tespit edilecek amortisman oranının kanunun yayımlandığı tarihte henüz tespit edilmemiş ve daha sonra değişebilecek olmasıdır. (madde 4).
- v) Vergi Usul Kanununa eklenen geçici 25. maddede, “31 Aralık 2003 tarihli bilançolarda yer alan parasal olmayan kıymetlerin düzeltilmesine ilişkin hükümler”, geçici 26. maddede ise, “bu maddenin yürürlüğe girdiği tarihten (01 Ocak 2004 tarihinden) önce aktife giren iktisadi kıymetler hakkında aktife alındıkları yılda yürürlükte olan sürelerle göre amortisman ayrılmasına devam olunur” hükmü yer almaktadır (madde 5 ile eklenen geçici 25. ve 26. maddeler).
- vi) Yabancı Paralar başlığını taşıyan 280. maddesinin, “3096 sayılı Türkiye Elektrik Kurumu Dışındaki Kuruluşların Elektrik Üretimi, İletimi, Dağıtımı ve Ticareti İle Görevlendirilmesi Hakkında Kanun ile 3096 sayılı Türkiye Elektrik Kurumu Dışındaki Kuruluşların Elektrik Üretimi, İletimi, Dağıtımı ve Ticareti İle Görevlendirilmesi Hakkında Kanunlarda tanımlanan şirketlerin⁹⁰ sermaye olarak koydukları yabancı

⁹⁰ Söz konusu şirketler sermaye şirketleri ve yabancı şirketlerdir. Sermaye Şirketi Türkiye Cumhuriyeti Kanunlarına göre kurulmuş veya kurulacak olan ve gerektiğinde kamu kurum ve kuruluşlarının da (kamu iktisadi teşebbüsleri dahil) ortak olduğu ve bu 3996 sayılı kanunun 4 üncü maddesinde belirtilen Bakanlar Kurulu kararında öngörülen

paraların sarf edildikleri veya Türk Lirasına çevrildikleri tarihe kadar lehte ve aleyhte oluşan kur farklarına” ilişkin düzenleme yapılan son fıkrası yürürlükten kaldırılmıştır. (madde 9).

- vii) *Amortisman Uygulama Süresi başlığını taşıyan ve “usulüne göre tespit edilen oranları aşmamak şartıyla, amortismanların istenilen oranlar üzerinden hesaplanabilmesine” imkan tanıyan 319. maddesi yürürlükten kaldırılmıştır. (madde 9).*

3.7.2. Gelir Vergisi Kanunda Yapılan Değişiklikler

- i) *Ticarî Ve Ziraî Kazançlarda Yatırım İndirimi İstisnası başlığını taşıyan, 19. maddesinin “yatırım indirimi istisnası tutarının hesaplanmasında amortismanla tâbi iktisadî kıymetin maliyet bedeli esas alınacağını” belirten ikinci fıkrası ile, üçüncü fıkrasında yer alan “yatırım indirimi istisnası uygulamasına, istisnaya konu iktisadî kıymete ilişkin harcamaların yapıldığı yılda başlanır ve indirilecek tutara ulaşıncaya kadar devam olunur” hükmü değiştirilmiştir (madde 6).*
- ii) *Müşterek Genel Giderler ve Amortismanların Dağıtılması başlığını taşıyan, 43. maddesinin birinci bendinde yer alan “yıl içinde birden fazla inşaat ve onarma işinin birlikte yapılması halinde, her yıla ait müşterek genel giderler tahsil olunan istihkak bedellerinin birbirine olan nispeti dahilinde” ifadesi ile, ikinci bendinde yer alan “yıl içinde tek veya birden fazla inşaat ve onarma işinin bu madde şümulüne girmeyen işlerle birlikte yapılması halinde, her yıla ait müşterek genel giderler tahsil olunan istihkak bedelleriyle diğer işlere ait satış veya hasılat tutarlarının birbirine olan nispeti dahilinde” ifadesi değiştirilmiştir. (madde 7).*
- iii) *Gelir Vergisi Kanununa eklenen geçici 65. maddede, “Gelir Vergisi Kanununun geçici 61 inci madde kapsamında yatırım indirimi istisnası uygulamasını seçmiş olan mükelleflerin, bu tercihlerini isterlerse değiştirebilecekleri”, bu şekilde tercihlerini değiştiren mükelleflerin, geçici 61. maddenin yürürlük tarihi olan “24.04.2003 tarihinden itibaren yaptıkları harcamalar (öngörülen harcamalar kapsamında daha önce yatırım indirimi istisnasından yararlanmış harcamalar hariç) için 19 uncu maddede yer alan hükümler çerçevesinde yatırım indirimi istisnasından yararlanabilecekleri”, tercihlerini değiştirmeyen mükelleflerin ise, yatırım indirimi istisna tutarlarının tespitinde, “enflasyon düzeltmesi uygulaması sonucu yatırım indiriminden yararlanan iktisadî kıymetlerle ilgili olarak oluşan düzeltme farklarını dikkate alamayacakları” hükme bağlanmıştır. Yine aynı madde kapsamında bu şekilde tercihlerini değiştirmek isteyen mükelleflerin, “bu maddenin*

şartları taşıyan anonim şirketi, Yabancı Şirket ise 6224 sayılı Yabancı Sermayeyi Teşvik Kanunu hükümleri uyarınca Türkiye'de faaliyette bulunmasına izin verilen kuruluşu ifade eder.

yürürlüğe girdiği tarihten sonra verilmesi gereken ilk geçici vergi beyannamesinin verilmesi gereken tarihe kadar” yani (16 Şubat 2004)⁹¹ tarihine kadar “bağlı buldukları vergi dairesine bildirimde bulunmaları” gerektiği belirtilmiştir (madde 8).

- iv) Bilanço Esasında Ticari Kazancın Tespiti başlığını taşıyan 38. maddesinin dördüncü fıkrasında yer alan “maliyet bedeli arttırımı”ve beşinci fıkrasında yer alan “altınlara ilişkin maliyet bedeli arttırımı” uygulaması yürürlükten kaldırılmıştır (madde 9).
- v) Gider Kabul Edilmeyen Ödemeler başlığını taşıyan 41. maddesinin birinci fıkrasının sekiz numaralı bendinde yer alan ve “finansman gider kısıtlaması” uygulaması yürürlükten kaldırılmıştır (madde 9).
- vi) Zirai İşletme Hesabı Esasında Giderler başlığını taşıyan 57. maddesinin son fıkrasında yer alan “zirai işletme hesabı esasında maliyet bedeli arttırımı” uygulaması yürürlükten kaldırılmıştır (madde 9).

3.7.3. Kurumlar Vergisi Kanunda Yapılan Değişiklikler

5024 sayılı kanunla sadece, Kabul Edilmeyen İndirimler başlıklı 15.maddesinin 13 numaralı bendi yürürlükten kaldırılmıştır (madde 9).

Söz konusu bend, “Vergi Usul Kanunu hükümlerine göre, dönem sonu stoklarını son giren ilk çıkar yöntemine göre değerleyen veya amortismanına tabi sabit kıymetlerini yeniden değerlemeye tabi tutan kurumların (Bankalar, Sigorta Şirketleri ve Finans Kurumları hariç) Gelir Vergisi Kanunu'nun 41'inci maddesinin 8 numaralı bendindeki esaslar çerçevesinde hesapladıkları giderler”in kabul edilmeyen indirimler arasında yer aldığı hükmünü içermekteydi.

Dönem sonu stoklarının son giren ilk çıkar (Last In First Out L.İ.F.O) yöntemine göre değerlendirilmesi, amortismanına tabi sabit kıymetlerini yeniden değerlemeye tabi tutulması ve Gelir Vergisi Kanununun 41'inci maddesinin 8 numaralı bendinin yürürlükten kaldırılmış olması nedeni ile bu bendin bir anlamı kalmamıştır.

---

⁹¹ 5024 sayılı kanunun söz konusu 8. maddesi kanunun yayım tarihi olan 30.12.2003 tarihinde yürürlüğe girmiştir. Bu tarihten sonra verilmesi gereken ilk geçici vergi beyannamesinin (2003 yılı 4. Dönem) verilmesi gereken tarih 15 Şubat olmakla birlikte bu günün tatile denk gelmesi nedeniyle söz konusu tarih 16 Şubatır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

4. ENFLASYON DÜZELTMESİNDE DİKKATE ALINACAK HUSUSLAR

4.1. Enflasyon Düzeltmesi Uygulama Dönemleri

5024 sayılı yasanın geçici birinci maddesiyle dileyen mükelleflere 2004 yılının ilk geçici vergi döneminde enflasyon muhasebesi hükümleri yerine eski hükümler çerçevesinde matrahlarını tespit etme hakkı tanınmıştır. Yapılan bu düzenlemenin gerekçesi, mükelleflerin yasanın uygulaması hususunda yaşadıkları sıkıntıları gidermek ve yeni koşullara adaptasyonunun biraz daha zaman gerektirdiği gerçeğidir. Burada tanınan ihtiyarilik sadece ilk geçici vergi dönemine ilişkindir. Yasada öngörülen koşulların gerçekleşmesi (yıllık beyan için; içinde bulunulan hesap dönemi dahil son üç harap döneminde TEFE'nin %100 ve içinde bulunulan hesap döneminde %10 dan fazla artış göstermesi, geçici vergi dönemleri için ise üçer aylık dönemlerin son ayı dahil önceki otuzaltı ay TEFE'nin %100 ve son on iki ay TEFE'nin %10'dan fazla artış göstermesi) halinde 2004 yılının ikinci geçici vergilendirme döneminden itibaren enflasyon düzeltmesi yapılması zorunludur ve 2004 yılı ikinci geçici vergi dönemi sonu itibarıyla bu şartlar gerçekleşmiştir.⁹²

Mükelleflere tanınan ve yukarıda bahsedilen 2004 yılının ilk geçici vergi döneminde enflasyon muhasebesi uygulamasında erteleme hükümlerinden yararlanılmasına ilişkin süre de çok yetersiz kalmış ve bu sürenin uzatılması ihtiyacı ortaya çıkmıştır. 31/ 07/ 2004 tarih ve 25539 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe giren 5228 sayılı Kanun ile 2004 yılı Geçici Vergi Dönemlerine uygulanmak üzere "Enflasyon Düzeltmesine İlişkin Düzenleme" getirilmiştir.⁹³

Bu nedenle, 16/ 07/ 2004 tarihinde Meclis Genel Kurulu'nda kabul edilen 5228 sayılı Kanun'la, 5024 sayılı kanunun geçici 1. maddesinde yapılan ibare değişikliğiyle süre kazanılmıştır.⁹⁴

5228 sayılı kanunun 59. maddesinin 18 numaralı fıkrası aynen aşağıda yer aldığı gibidir:

17.12.2003 tarihli ve 5024 sayılı Vergi Usul Kanunu, Gelir Vergisi Kanunu ve Kurumlar Vergisi Kanunu'nda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanunun geçici 1'nci maddesinde yer alan "Dileyen mükellefler, 2004 yılının (kendilerin özel hesap dönemi tayin edilenlerde 2004 yılında biten hesap döneminden sonra başlayan) ilk geçici vergi döneminde beyan edecekleri geçici vergi matrahının tespitinde;" ibaresinin" 31.12.2004 tarihi (kendilerine özel hesap dönemi tayin edilenlerde 2004 yılında biten hesap döneminin sonu) itibarıyla aktif toplamı 7,5 trilyon Türk lirasını veya hesap dönemine ait ciroları toplamı 15 trilyon Türk lirasını aşmayan mükelleflerden dileyenler, 2004 yılı (kendilerin özel hesap dönemi tayin edilenlerde 2004 yılında biten hesap döneminden sonra başlayan hesap dönemine ilişkin) geçici vergi dönemlerinde beyan edecekleri geçici vergi matrahının tespitinde;" şeklinde değişmiştir.

⁹² Bülent Koçak, "2004 Yılı Son Geçici Vergi Döneminde Enflasyon Düzeltmesi", www.alomaliye.com, 04.02.2005, s.1

⁹³ Talha Apak, "Enflasyon Düzeltmesi Yapılacak-mı?", www.alomaliye.com, 05.01.2005, s.1

⁹⁴ Bülent Ak, "Enflasyon Düzeltmesi Ertelemesinden Yararlanması Mümkün Olmayanlar", www.alomaliye.com, 22 Temmuz 2004, s.1

Söz konusu ibare değişikliğinden sonra 5024 sayılı kanunun 5228 sayılı kanun'un 59. maddesinin (18) numaralı fıkrasıyla değişik geçici 1. maddesi aynen aşağıda yer aldığı şekilde olmaktadır.

“Geçici madde 1-31.12.2003 tarihi (kendilerin özel hesap dönemi tayin edilenlerde 2004 yılında biten hesap döneminin sonu) itibarıyla aktif toplamı 7,5 trilyon Türk lirasını veya hesap dönemine ait ciroları toplamı 15 trilyon Türk lirasını aşmayan mükelleflerden dileyenler 2004 yılı (kendilerine özel hesap dönemi tayin edilenlerde 2004 yılında biten hesap döneminde sonra başlayan hesap dönemine ilişkin) geçici vergi dönemlerinde beyan edecekleri geçici vergi matrahının tespitinde; enflasyon düzeltmesine ilişkin hükümler yerine Vergi Usul Kanunu'nun bu kanunla değiştirilmesinden önceki değerlendirme hükümleri ile G.V. Kanunu ve Kurumlar Vergisi Kanunu'nun bu kanunla kaldırılan hükümlerini ve Vergi Usul Kanununun 280'nci maddesinin bu konuda kaldırılan son fıkrasını dikkate alırlar. Bu taktirde enflasyon düzeltmesinin dikkate alınmadığı hususu beyannamede belirtilir. Beyanname verme süresi içinde bu hususu bildirmeyen veya beyanname vermeyen mükelleflerin enflasyon düzeltmesine ilişkin hükümleri dikkate almadıkları kabul edilir.

Eğer kanunda, her iki kriterin de aşılması şartı öngörülmüş olsaydı, aradaki bağlacı (veya) değil, (ve) şeklinde düzenlenirdi. Bu durumda her iki kriterinde aşılması gerekirdi.

Kanunda da belirtildiği gibi 7,5 trilyonluk aktif toplamıyla 15 trilyonluk ciro sınırının herhangi birini aşmayan mükelleflerden;

Dileyenler enflasyon düzeltmesi yapabilecekler ve bu kapsamda 2004 yılı geçici vergi dönemleri matrahlarını belirlerken enflasyon düzeltmesi yapacaklar,

Diyen mükellefler de; 2004 yılı ilk geçici vergi döneminde olduğu gibi, 2004 yılının 2., 3. ve 4. geçici vergi dönemlerinde de beyan ettikleri ve edecekleri geçici vergi matrahlarını 5024 sayılı kanunla yapılan değişiklikleri dikkate almadan önceki hükümlere göre belirleyebileceklerdir. Ancak, 2004 yılına ilişkin yıllık beyanname verilme süresi olan 10 Şubat 2005 tarihine kadar hem 31.12.2003. ve 31.12.2004 tarihli bilançolarını enflasyon düzeltmesine tabi tutmak zorundadırlar. 31.12.2003 tarihli bilançoların düzeltme işlemleri mükelleflerce 10.02.2004 tarihine kadar yapılarak hesap bütünlüğünü bozmayacak şekilde en geç 31.12.2004 tarihine kadar defter kayıtlarına intikal ettireceklerdir.

Dolayısıyla son yapılan düzenleme ile mükelleflere 2004 yılı enflasyon düzeltmelerini kayıtlarına almaları için gelir vergisi mükelleflerine G.V. Beyannamesinin, kurumlar vergisi mükelleflerine de K.V. Beyannamelerinin verilmesine kadar süre tanınmıştır.

Ancak mükelleflerin hem 2003 hem de 2004 düzeltmelerini 10.02.2005 tarihine kadar yaparak kayıt altına almaları ve gelir tablosu ile birlikte düzeltilmiş karşılaştırmalı 2003 ve 2004 bilançolarını geçici vergi ekinde vergi dairesine vermeleri daha uygun olacaktır.⁹⁵

Örnek 1⁹⁶: A Ltd. Şti'nin 2003 dönemi itibarıyla aktif toplamı 5 trilyon cirosu ise 12 trilyondur. Bu durumda mükellef kurumun cirosu 15 trilyonu geçmekle birlikte, aktif toplamı 7,5 trilyon

⁹⁵ Söyler, a.g.m.,s.7

⁹⁶ Bülent Ak, “Enflasyon Düzeltmesi Ertelemesinden Kimler Yararlanacak”, 19 Temmuz 2004, www.alomaliye.com,s.1

altında kaldığı için, geçici 1. madde hükümlerine göre enflasyon düzeltmesine ilişkin erteleme hükümlerinden yararlanacaktır.

Bu haktan yararlanmak istemeyen mükellefler ise 2004 yılı ikinci geçici vergilendirme dönemi sonu itibariyle enflasyon düzeltmesi yapılması koşullarının gerçekleşmiş olması ve de 5024 sayılı yasanın herhangi bir geçici vergilendirme döneminde düzeltme yapma koşulları gerçekleştikten sonra anılan hesap dönemi içindeki diğer geçici vergilendirme dönemlerinde ve hesap dönemi sonunda enflasyon düzeltmesi yapılmasının zoraki olduğuna dair amir hükmü (VUK mük. 298/A-1 md.) gereğince 2004 yılının üçüncü ve dördüncü geçici vergi dönemlerinde düzeltme yapmaları ve yıl sonunda da enflasyon düzeltmesi yapmaları zorunludur.⁹⁷

Kanunda aranan şartları taşıyan mükellefler 2004 hesap dönemi içindeki tüm geçici vergi dönemlerinde ihtiyarilikten yararlanabileceklerdir. 14 seri nolu Sirkülerdeki açıklamalar da bu şekildedir. Anılan sirkülerde konuya ilişkin yapılan açıklama aşağıdaki gibidir;

“Gerek 2004 yılı ikinci geçici vergi dönemi sonu itibariyle VUK’nun mükerrer 298’inci maddesine göre enflasyon düzeltmesi şartlarının oluşmuş olması gerekse de 5024 sayılı kanunun geçici 1’nci maddesindeki ihtiyarilik hükmünün sadece 2004 yılına ilişkin geçici vergi dönemlerini kapsamaması nedeniyle söz konusu ihtiyarilikten yararlanarak 31/12/2003 tarihli bilançolarının düzeltilmemiş olan gelir veya kurumlar vergisi mükellefleri, 31/12/2003 tarihli bilançolarını Vergi Usul Kanunu’nun geçici 25’inci, 31/12/2003 tarihli bilançolarını da mükerrer 298 inci maddesine göre enflasyon düzeltmesine tabi tutacaklardır. Anılan mükelleflerin, 2004 yılına ilişkin olarak ikinci, üçüncü ve dördüncü geçici vergi dönemleri sonu itibariyle enflasyon düzeltmesi yapmalarına ve geçici vergi beyanlarını enflasyon düzeltmesi yapmış bilançolarına dayandırmalarına gerek bulunmamaktadır.”

Tanınan haktan yararlanmak isteyen mükellefler aynı zamanda 31.12.2003 tarihli bilançolarına ilişkin düzeltme de yapmayacaklardır. Dolayısıyla, ihtiyarilikten yararlanan mükellefler 2004 yılı son geçici vergi dönemi matrahını değişiklik öncesi hükümlere göre tespit edeceklerdir. Anılan ihtiyarilik hakkı sadece geçici vergi dönemleri için tanınmıştır ve bu nedenle de yıllık beyana ilişkin herhangi bir hak söz konusu değildir. 2004 yılı ikinci geçici dönemi sonu itibariyle enflasyon düzeltmesi koşullarının gerçekleşmiş olması nedeniyle 2004 hesap dönemi yıllık beyanı enflasyon düzeltmesi hükümlerine göre yapılacaktır.

2004 yılı geçici vergi dönemlerinde düzeltme yapmayan mükellefler, yıllık beyanlarını yaparken (2004 takvim yılına ilişkin yıllık gelir vergisi veya kurumlar vergisi beyannamelerinin verilme tarihine kadar) 31/12/2003 tarihli bilançolarını Vergi Usul Kanunu’nun geçici 25’inci maddesine göre enflasyon düzeltmesine tabi tutacaklar, 01/01/2004 açılış kayıtlarının düzeltilmiş 31/12/2003 bilançosuna dayandığı varsayımıyla 31/12/2004 tarihi bilançolarını da Vergi Usul Kanunu’nun mükerrer 298’inci maddesine göre enflasyon düzeltmesine tabi tutacaklardır.

Son yapılan düzenlemede 2003 ve 2004 yılı enflasyon düzeltmelerinin en geç 10.02.2005 tarihine kadar yapılması gerektiği ancak sadece 2003 düzeltmelerinin kayıtlara aktarılması gereği belirtilmiştir.

---

⁹⁷ Koçak, **a.g.m.**, s.2

Düzeltilme işlemi yapılırken öncelikle;

-31.12.2003 tarihli bilançonun düzeltilmesi ile ilgili kayıtlar muhasebeye aktarılmalı,

-Daha sonra 31.12.2003 bilançosunun düzeltilmesi ile oluşan düzeltme farklarının tamamen veya kısmen kapatılmasıyla ilgili çalışmalar kayıtlara alınmalı,(stok hesaplarına ilişkin düzeltme farklarının kısmen ya da tamamen kapatılması, amortismanına tabi olan veya olmayan iktisadi kıymetlerin satış kayıtlarının revize edilmesi vb. çalışmalar) ve

-31.12.2004 bilançosunun enflasyon düzeltmesi yapılarak gerekli kayıtlar oluşturulmalıdır.

Mükellefler, 31/12/2004 tarihli bilançolarının düzeltilmesinde taşıma katsayısı olarak bilançonun ait olduğu Aralık 2004 ayına ilişkin fiyat endeksini (8403,7) bir önceki hesap döneminin sonundaki Aralık 2003 ayı fiyat endeksine (7382,1) bölünmesiyle elde edilen 1, 1384 katsayısını kullanarak 31.12.2003 tarihli bilanço değerlerini taşıyacaklardır.

Türkiye İstatistik Kurumunca 2002-2005 dönemine ilişkin olarak yayımlanan TEFE endeksi aşağıdaki gibidir⁹⁸:

	2002	2003	2004	2005
OCAK	5157,4	6840,7	7576,5	8328,42
ŞUBAT	5289,5	7055,7	7700,6	8326,55
MART	5387,9	7281,8	7862,2	8503,60
NİSAN	5485,5	7410	8070,5	8675,43
MAYIS	5508,4	7364	8067,8	8647,64
HAZİRAN	5572	7222,2	7982,7	8677,15
TEMMUZ	5720,7	7183,5	7861,6	8655,06
AĞUSTOS	5842,8	7169,4	7923,5	8804,91
EYLÜL	6024,6	7173,3	8069,7	8950,24
EKİM	6213,3	7213,4	8330,1	9009,11
KASIM	6314,3	7336,2	8392,7	8805,20
ARALIK	6478,8	7382,1	8403,8	8785,74

Enflasyon düzeltmesi açısından 2005 yılı itibariyle TEFE artışları da aşağıdaki gibidir:

	Son Üç Hesap Dönemi(%)	2005 Yılı Hesap Dönemi (%)
OCAK	89,70	9,92
ŞUBAT	57,41	8,12
MART	57,82	8,15
NİSAN	58,15	7,49
MAYIS	56,99	7,18
HAZİRAN	55,72	8,69
TEMMUZ	51,29	10,09
AĞUSTOS	50,69	11,12

⁹⁸ 2005 Yılı TEFE oranları ve enflasyon düzeltmesi, www.turmob.org.tr , 2006, s.1

EYLÜL	48,56	10,91
AKİM	44,99	8,15
KASIM	39,44	4,91
ARALIK	35,60	4,54

Yukarıdaki tabloda da görüldüğü üzere TEFE oranı 2005 yılında %10'u, son üç hesap döneminde de %100'ü aşmadığından enflasyon düzeltmesi şartları gerçekleşmemiştir. Bu nedenle 2005 yılında enflasyon düzeltmesi uygulanmayacaktır.

2005 yılının ilk geçici vergi dönemine bakılacak olursa, 4/4/2005 tarihinde Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından Mart 2005 ayına ilişkin açıklanan TEFE, 8.503,6 olarak gerçekleşmiştir. Bu değer 1/4/2002 tarihine göre %100'ün, 1/4/2004 tarihine göre ise % 10'ın üzerinde her iki şartında gerçekleşmediği anlamına gelmektedir. Bu nedenle, 2005 yılının ilk geçici vergi döneminin sonu itibariyle enflasyon düzeltmesi yapılmamıştır. Diğer taraftan 5024 sayılı kanunla VUK'un geçici 25'inci maddesinin (k) bendine göre, kendisine özel hesap dönemi tayin edilen mükelleflerde;

31/12/2004 tarihli bilanço, 2004 yılı içinde biten hesap dönemi sonundaki bilanço, 31/12/2004 tarihli bilanço, 2005 yılı içinde biten hesap dönemi sonundaki bilanço, 2004 yılı hesap dönemi, 2005 yılı içinde biten hesap dönemini ifade etmektedir. Bu nedenle kendisine özel hesap dönemi tayin edilmiş mükelleflerin, bu tarihleri göz önünde bulundurarak değerlendirmeleri gerekmektedir.⁹⁹

2005 yılı II. Geçici Vergi Döneminde de; Haziran 2005 enflasyon rakamlarına göre Toptan Eşya Fiyat Endeksi bir önceki yılın aynı ayına göre %8,7 olarak gerçekleştiği için VUK Mükerrer 298/A maddesinde belirtilen şartlar aşağıdaki şekilde oluşmuştur;

Son 36 aylık enflasyon artışı % 55,73 2005 Haziran Tefe 8.677,15

Son 12 aylık enflasyon artışı %8,70 2002 Haziran Tefe 5.572

Bu veriler ışığında Haziran 2005 itibariyle 2005 yılı ikinci vergi döneminde hiç enflasyon düzeltmesi yapılmamıştır.

2005 yılının üçüncü geçici vergi döneminde şartların oluşup oluşmadığına bakacak olursak, 3/10/2005 tarihinde Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından Eylül 2005 ayına ilişkin TEFE 8950,4 olarak açıklanmıştır. Bu değer dikkate alındığında, enflasyon düzeltmesi yapılması için gerekli olan iki şart birlikte gerçekleşmediği için 2005 yılının üçüncü geçici vergi döneminin sonu itibariyle enflasyon düzeltmesi yapılmamıştır.¹⁰⁰

2005 yıl dördüncü geçici vergi döneminde Aralık 2005 enflasyon rakamlarına göre bir önceki yılın aynı ayına göre değişim TEFE %4,54 son 36 aylık değişim ise %35,60 olarak gerçekleşmiştir. Bu değerlere göre; 213 sayılı VUK mükerrer 298. maddede belirtilen şartlar (%100 ve %10 birlikte) oluşmadığından. 2005 yılı dördüncü geçici vergi dönemi ve 2005 takvim yılı sonu itibariyle enflasyon düzeltmesi yapılmamıştır.¹⁰¹

4.2. Enflasyon Düzeltmesi Yapacak Olan Mükellefler

⁹⁹ H. Ümit Aksoy, "Vergi Usul Kanunu Sirküleri/18", www.gelirler.gov.tr, 19/04/2005

¹⁰⁰ Osman Arıoğlu, "Vergi Usul Kanunu Sirküleri/21", www.alomaliye.com.tr, (17/10/1005)

¹⁰¹ Talha Apak, "Enflasyon Düzeltmesi Uygulaması 2005 Yılı Dördüncü Geçici Vergi Dönemi'ne 2005 yılı Sonu İtibariyle Uygulanamayacak", www.alomaliye.com, 07 Ocak 2006, s.1

VUK'nun 5024 sayılı yasa ile değişik mükerrer 298. maddesinde Enflasyon Düzeltmesi "mali tablonun ait olduğu tarihteki satın alma gücü cinsinden hesaplanması" şeklinde tanımlanmıştır.¹⁰²

Enflasyon düzeltmesinde esas alınacak mali tablolarda yer alan parasal olmayan kıymetler aşığıdaki hükümlere göre enflasyon düzeltmesine tabi tutulur.

Kazançlarını bilanço esasına göre tespit eden gelir ve kurumlar vergisi mükellefleri fiyat endekslerindeki artışın, içinde bulunan dönem dahil son üç hesap döneminde %100'den ve içinde bulunan hesap döneminde %10'dan fazla olması halinde mali tablolarını enflasyon düzeltmesine tabi tutarlar. Enflasyon düzeltmesi uygulaması, her iki şartın birlikte gerçekleşmemesi halinde sona erer.

Kapsama giren mükellefler, geçici vergi dönemlerinin sonu itibariyle mali tabloları düzenlemek ve enflasyon düzeltmesi yapmak zorundadırlar.

Geçici vergi dönemlerinde yukarıda belirtilen oranların tespitinde, sonuç hesap dönemi yerine üçer aylık dönemlerin son ayı dahil önceki otuzaltı ay ve içinde bulunulan hesap dönem yerine son on iki ay dikkate alınır.

Bir hesap dönemi içindeki geçici vergi dönemlerinin herhangi birinde düzeltme yapılması halinde takip eden geçici vergi dönemlerinde ve içinde bulunulan hesap dönemi sonunda da düzeltme yapılır.

Bakanlar Kurulu; bu maddede yer alan % 100 oranını % 35'e kadar indirmeye veya tekrar kanuni seviyesine kadar yükseltmeye % 10 oranını ise % 25'e çıkarmaya veya tekrar kanuni seviyesine kadar indirmeye yetkilidir.

4.3. Kanunda Geçen Temel Kavramlar

Düzeltilmeler açısından önem taşıyan kavramlar Kanun'un 2. maddesinde tanımlanmaktadır. Bu kavramlar şunlardır:¹⁰³

- a) **Parasal olmayan kıymetler**; Parasal kıymetler dışındaki kıymetleri,
- b) **Parasal kıymetler**; Türk Lirasının değerindeki değişmeler karşısında nominal değerleri aynı kaldığı halde satın alma güçleri fiyat hareketlerine göre ters yönde değişen kıymetleri (Yabancı paralar da parasal kıymet olarak dikkate alınır.),
- c) **Enflasyon düzeltmesi**; Parasal olmayan kıymetlerin enflasyon düzeltmesinde dikkate alınacak tutarlarının düzeltme katsayısı ile çarpılması suretiyle, malî tablonun ait olduğu tarihteki satın alma gücü cinsinden hesaplanmasını,
- d) **Düzeltilme katsayısı**; Malî tabloların ait olduğu aya ilişkin fiyat endeksinin, düzeltmeye esas alınan tarihi içeren aya ait fiyat endeksine bölünmesiyle elde edilen katsayıyı,
- e) **Ortalama düzeltme katsayısı**; Malî tabloların ait olduğu aya ilişkin fiyat endeksinin, bu endeks ile bir önceki dönemin sonundaki fiyat endeksi toplamının ikiye bölünmesi sonucu bulunan endekse bölünmesiyle elde edilen katsayıyı,

¹⁰² Osman Necdet Orhun, "Enflasyon Muhasebesi", **Lebib Yalkın Mevzuat Dergisi**, Sayı:8, Ağustos 2004, s.221

¹⁰³ Vergi Usul Kanunu, Gelir Vergisi Kanunu ve Kurumlar Vergisi Kanununda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun, www.alomaliye.com,s. 1

f) **Fiyat endeksi (TEFE)**; Devlet İstatistik Enstitüsünce Türkiye geneli için hesaplanan ve ilân edilen Toptan Eşya Fiyatları Genel Endeksini,

g) **Reel olmayan finansman maliyeti**; her türlü borçlanmada, borç tutarlarına (yabancı para üzerinden borçlanmalarda düzeltme tarihindeki Türk Lirası karşılıklarına), borcun kullanıldığı döneme ait TEFE artış oranının uygulanması suretiyle hesaplanan tutarı,

h) **Toplulaştırılmış yöntemler**;

aa) **Basit ortalama yöntemi**; Gelir tablosu kalemleri ile stokların düzeltmede esas alınacak tarihlere bağlı kalınmaksızın dönem ortalama düzeltme katsayısı ile çarpılması suretiyle enflasyon düzeltmesine tâbi tutulmasını,

ab) **Hareketli ağırlıklı ortalama yöntemi**; Dönem sonu stok ve dönem içinde satılan mal maliyetinin enflasyon düzeltmesine esas alınacak tutarlarının hareketli ağırlıklı ortalama düzeltme katsayısı ile çarpılması suretiyle enflasyon düzeltmesine tâbi tutulmasını (Bir önceki döneme ait düzeltilmiş satılan mal maliyeti enflasyon düzeltmesi yapılan dönemin sonuna taşıma katsayısı uygulanarak taşınır. Bu hesaplamalarda amortisman ve reel finansman giderleri, endekslenmeden dikkate alınır.),

i) **Hareketli ağırlıklı ortalama düzeltme katsayısı**; enflasyon düzeltmesine tâbi tutulmuş dönem başı stoğun ilgili dönemin sonuna taşınmış değeri ile dönem içi alış ve giderlerin enflasyon düzeltmesine tâbi tutulmuş değerleri toplamının, dönem başı stok ile dönem içi alış ve giderlerin enflasyon düzeltmesine esas alınacak tutarlarının toplamına bölünmesi ile bulunan katsayıyı,

j) **Taşıma**; malî tablolardaki parasal ve parasal olmayan tutarların, taşıma katsayısı kullanılarak ilgili dönemin sonundaki yeni değerlerinin hesaplanması işlemini,

k) **Taşıma katsayısı**; malî tabloların ait olduğu aya ilişkin fiyat endeksinin, bir önceki dönemin sonundaki (yıl içinde işe başlayanlarda, işe başlanılan aya ilişkin) fiyat endeksine bölünmesiyle elde edilen katsayıyı,

l) **Enflasyon fark hesapları**; parasal olmayan kıymetlerin düzeltme işlemi sonrası değeri ile düzeltme öncesi değeri arasındaki farklarının kaydedildiği hesapları,

m) **Enflasyon düzeltme hesabı**; parasal olmayan kıymetlerin düzeltilmesi sonucu oluşan farkların kaydedildiği hesabı (Bu hesap enflasyon fark hesapları ile karşılıklı olarak çalışır. Parasal olmayan aktif kıymetlerin enflasyon düzeltmesine tâbi tutulması sonucu oluşan farklar bu hesabın alacağına, parasal olmayan pasif kıymetlerin enflasyon düzeltmesine tâbi tutulması sonucu oluşan farklar ise borcuna kaydedilir. Enflasyon düzeltme hesabının bakiyesi gelir tablosuna aktarılmak suretiyle kapatılır.),

n) **Net parasal pozisyon**; parasal varlıklarla parasal yükümlülükler arasındaki farkı, ifade eder.

4.4. Düzeltmeye Esas Alınacak Tarihler

Parasal olmayan kıymetlerin düzeltme tarihleri 328 no'lu VUKGT'nde (Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği) belirtilmiş olmasına rağmen uygulamada bazı hesapların düzeltme tarihleri ile ilgili

olarak belirsizlikler ve farklı uygulamalar bulunmaktadır. Aşağıda tebliğde yer alan ve yer almayan tüm parasal olmayan kıymetlerin düzeltme tarihlerine ve konuya ilişkin açıklamalara yer verilmiştir.¹⁰⁴

PARASAL OLMAYAN HESAP KALEMLERİ	AÇIKLAMALAR	DÜZELTMEMEYE ESAS TARİHLER
AKTİF PARASAL OLMAYAN KIYMETLER		
110 Hisse Senetleri	Alış Bedeli İle Değerlenenler *	Satın Alma Tarihi **
111 Özel Kesim Tah. Sen. Ve Bonoları	Alış Bedeli İle Değerlenenler *	Satın Alma Tarihi **
112 Kamu Kesim Tah. Sen. Ve Bonoları	Alış Bedeli İle Değerlenenler *	Satın Alma Tarihi **
126 – 226 Ver. Dep. Ve Tem.	Parasal Olmayan Kıymet Niteliğine Sahip Olanlar	Ödeme Tarihi
150 İlk Madde ve Malz.	Maliyete Dahil Edilen Unsurlar İçin	Defterlere Kayıt Tarihi
151 Yarı Mamuller	Maliyete Dahil Edilen Unsurlar İçin	Defterlere Kayıt Tarihi
152 Mamuller	Maliyete Dahil Edilen Unsurlar İçin	Defterlere Kayıt Tarihi
153 Ticari Mallar	Maliyete Dahil Edilen Unsurlar İçin	Defterlere Kayıt Tarihi
157 Diğer Stoklar	Maliyete Dahil Edilen Unsurlar İçin	Defterlere Kayıt Tarihi
159 Ver. Sip. Avansları	Parasal Olmayan Kıymet Niteliğine Sahip Olanlar	Ödeme Tarihinden Mahsup Tarihine Kadar
170 Hakediş Maliyetleri	Maliyete Dahil Edilen Unsurlar İçin	Defterlere Kayıt Tarihi
179 Taşeronlara Ver. Avan.	Parasal Olmayan Kıymet Niteliğine Sahip Olanlar	Ödeme Tarihinden Mahsup Tarihine Kadar
180-280 Gelecek Aylara - Yıllara Ait Giderler	Parasal Olmayan Kıymet Niteliğine Sahip Olanlar	Defterlere Kayıt Tarihi
240 Bağlı Menkul Kıymetler	Alış Bedeli İle Değerlenenler *	Satın Alma Tarihi **
	Nakdi Serm.Karş. Alınan HS İçin ***	Ödeme Tarihi
	Ayni Serm.Karş. Alınan HS İçin****	Sermaye Olarak Konulan Kıym. Mülk. İntikal Tarihi
	Temettü Karş. Alınan HS İçin *****	İştirak Edilen Şirket Sermayesinin Tescil Tarihi
242 İştirakler	Alış Bedeli İle Değerlenenler *	Satın Alma Tarihi **
	Nakdi Serm.Karş. Alınan HS İçin ***	Ödeme Tarihi
	Ayni Serm.Karş. Alınan HS İçin****	Sermaye Olarak Konulan Kıym. Mülk. İntikal Tarihi
	Temettü Karş. Alınan HS İçin *****	İştirak Edilen Şirket Sermayesinin Tescil Tarihi
243 İştirakler Ser. Tah. (-)	Sermaye taahhüdünün ortaklık hakkı elde etmek için yapılan ödeme karşılığında HS	İştirak payı ödemesi karşılığında HS alınması

¹⁰⁴ Halil Söyler, “31.12.2003 ve 31.12.2004 Tarihli Bilançoların Enflasyon Düzeltmesinde Özellik Arz Eden Hususlar”, www.alomaliye.com.tr , 31 Ocak 2005, s.3-5

	alınmamış bir iştirak için yapılması halinde bu kıymetler parasal kıymet addolunur.	durumunda iktisabın niteliğine göre ilgili tarih dikkate alınır.
245 Bağlı Ortaklıklar	Alış Bedeli İle Değerlenenler * Nakdi Serm.Karş. Alınan HS İçin *** Ayni Serm.Karş. Alınan HS İçin**** Temettü Karş. Alınan HS İçin *****	Satın Alma Tarihi ** Ödeme Tarihi Sermaye Olarak Konulan Kıym. Mülk. İntikal Tarihi İştirak Edilen Şirket Sermayesinin Tescil Tarihi
246 Bağ. Ort. Ser. Tah. (-)	Sermaye taahhüdünün ortaklık hakkı elde etmek için yapılan ödeme karşılığında HS alınmamış bir bağlı ort. için yapılması halinde bu kıymetler parasal kıymet addolunur.	Bağlı Ortaklık ödemesi karşılığında HS alınması durumunda iktisabın niteliğine göre ilgili tarih dikkate alınır.
250 Arazi ve Arsalar	Parasal Olmayan Kıymettir	Defterlere Kayıt Tarihi
251 Yer Altı ve Yer Üstü Düz.	Parasal Olmayan Kıymettir	Defterlere Kayıt Tarihi
252 Binalar	Parasal Olmayan Kıymettir	Defterlere Kayıt Tarihi
253 MTC	Parasal Olmayan Kıymettir	Defterlere Kayıt Tarihi
254 Taşıtlar	Parasal Olmayan Kıymettir	Defterlere Kayıt Tarihi
255 Demirbaşlar	Parasal Olmayan Kıymettir	Defterlere Kayıt Tarihi
256 Diğer MDV	Parasal Olmayan Kıymettir	Defterlere Kayıt Tarihi
257 B. Amortisman	Parasal Olmayan Kıymettir	Defterlere Kayıt Tarihi
258 Yap. Olan Yatırımlar	Parasal Olmayan Kıymettir	Defterlere Kayıt Tarihi
259 Verilen Avanslar	Parasal Olmayan Kıymet Niteliğine Sahip Olanlar	Ödeme Tarihinden Mahsup Tarihine Kadar
260 Haklar	Parasal Olmayan Kıymettir	Defterlere Kayıt Tarihi
261 Şerefiyeler	Parasal Olmayan Kıymettir	Defterlere Kayıt Tarihi
262 Kur. Ve Örg. Gid.	Parasal Olmayan Kıymettir	Defterlere Kayıt Tarihi
263 Ar-Ge Giderleri	Parasal Olmayan Kıymettir	Defterlere Kayıt Tarihi
264 Özel Maliyetler	Parasal Olmayan Kıymettir	Defterlere Kayıt Tarihi
268 Bir. Amortismanlar	Parasal Olmayan Kıymettir	Defterlere Kayıt Tarihi
269 Verilan Avanslar	Parasal Olmayan Kıymet Niteliğine Sahip Olanlar	Ödeme Tarihinden Mahsup Tarihine Kadar
27 Özel Tük. Tabi Var. Grubu Hesapları	Parasal Olmayan Kıymettir	Defterlere Kayıt Tarihi
294 Elden Çık. Stoklar ve MDV	Parasal Olmayan Kıymettir *****	Defterlere Kayıt Tarihi
KARŞILIKLAR	Parasal Olmayan Karşılıklar İçin	Bağlı Oldukları İktisadi Kıymetler İçin Belirlenen Tarihler

PASİF PARASAL OLMAYAN KIYMETLER		
302-402 Ert. Fin. Kiralama Borçlanma Maliyetleri	Parasal Olmayan Kıymettir *****	Defterlere Kayıt Tarihi
326-426 Alınan Dep. Ve Tem.	Parasal Olmayan Kıymet Niteliğine Sahip Olanlar	Tahsil Tarihi
340-440 Alınan Avanslar	Parasal Olmayan Kıymet Niteliğine Sahip Olanlar	Tahsil Tarihinden Mahsup Tarihine Kadar
350 Yıllara Sari İnş. Ve Onarım Hakedişleri	Parasal Olmayan Kıymettir	Defterlere Kayıt Tarihi
380-480 Gelecek Aylara – Yıllar Ait Gelirler	Parasal Olmayan Kıymet Niteliğine Sahip Olanlar	Tebliğde bir belirleme yapılmamakla birlikte kayıt tarihi esas alınmalıdır.
500 Sermaye	Nakit Ödenen Sermaye İçin Aynı Sermaye Olarak Konulan Kıym. İçin kâr Yedekleri, Geçmiş Yıllar ile Dönem Net kârı ile KVK Geçici 28/A kârlarının Sermayeye İlavesi İle Artırılan Sermaye İçin MDVDAF, İDAF ve MAF’ndan Yapılan Sermaye Artırımları İçin	Tahsil Tarihi Mülkiyetin İntikal Ettiği Tarih Tescil Tarihi Düzeltilme Yapılmaz
520 Hisse Sen. İhraç Primleri	Parasal Olmayan Kıymettir	Tahsil Tarihi
521 Hisse Sen. İptal kârları	Parasal Olmayan Kıymettir	Tahsil Tarihi
525 Kayda Alınan Emtia Karş.	Her ne kadar tebliğde bu hesaba ilişkin bir belirleme yapılmamış olmasına rağmen sermaye unsuru olarak değerlendirilmeli ve parasal olmayan kıymet kabul edilmelidir.	Belirleme yapılmamış olmakta beraber gerek stok gerekse MDV karşılığı olsun kayıt tarihi dikkate alınmalı.
529 Diğer Sermaye Yedekleri	Bu hesapta yer alan tutarlardan Parasal Olmayan Kıymet niteliğine sahip hareketler bulunabilmektedir. *****	Parasal Olmayan Kıymetin Niteliğine Göre Düzeltilme Tarihi Belirlenmelidir.
540 Yasal Yedekler	Parasal Olmayan Kıymettir	Defterlere Kayıt Tarihi
541 Statü Yedekleri	Parasal Olmayan Kıymettir	Defterlere Kayıt Tarihi
542 Olağanüstü Yedekler	Parasal Olmayan Kıymettir	Defterlere Kayıt Tarihi
548 Özel Fonlar	Parasal Olmayan Kıymettir	Defterlere Kayıt Tarihi

* Menkul kıymetler Madde 279 - (4369 sayılı Kanunun 6 ncı maddesiyle [değişen madde](#) Yürürlük: 31/12/1998) [Hisse senetleri](#) ile fon portföyünün en az yüzde 51'i Türkiye'de kurulmuş bulunan şirketlerin hisse senetlerinden oluşan [yatırım fonu](#) katılım belgeleri alış bedeliyle, bunlar dışında kalan her türlü menkul kıymet [borsa rayici](#)yle değerlendirilir. Borsa rayici yoksa veya borsa rayicinin muvazaalı bir şekilde oluştuğu anlaşılırsa, değerlemeye esas bedel, menkul kıymetin alış bedelinin vadesinde elde edilecek gelirin (kur farkları dahil) iktisap tarihinden değerlendirme gününe kadar geçen süreye isabet eden kısmının eklenmesi suretiyle hesaplanır. Ancak, borsa rayici

bulunmayan, getirisi ihraç edenin kâr ve zararına bağılı olarak doğan ve değerleme günü itibariyle hesaplanması mümkün olmayan menkul kıymetler alış bedeli ile değerlendirilir. (kâr – Zarar Ortaklığı Belgeleri gibi)

Özellikle iktisap edilen hisse senetleri alış bedeli ile değerlendirildiğinden satın alma tarihi dikkate alınmak suretiyle düzeltmeye tabi tutulmalıdır. Örneğin; borsaya kayıtlı olan bir şirketin hisselerinin satın alınması durumunda, hisselerin şirket tasarrufuna geçtiği tarih satın alma tarihi olarak dikkate alınabilir.

** Satın Alma Tarihi : Menkul kıymet ve mali duran varlık niteliğinde edinilen ve alış bedeli ile değerlendirilen paylar, satın alma tarihi itibariyle düzeltilmelidir. Satın alma tarihinden ne anlaşılacağı uygulamada tereddüt yaratan konulardan birisidir. Konunun değerlendirilmesinde, iştirak edilen sermaye paylarını temsil eden hisse senetlerinin basılı olup olmadığı konunun değerlendirilmesinde önem kazanmaktadır.

Alınan hisselerin basılı bir senede bağlanması durumunda hisse senetlerinin devri söz konusu olmaktadır. TTK'nun 409. maddesi uyarınca hisse senetleri hamiline veya nama yazılı olması gerekmektedir. TTK Md. 415 uyarınca; hamiline yazılı hisse senetleri ancak devir ile hüküm ile olmaktadır. TTK Md. 416 ve 417 uyarınca; nama yazılı hisse senetleri ciro edilerek devredilebilir ve devir işlemi pay defterine kayıt edildiğinde hüküm ifade etmektedir.

Dolayısıyla iştirak edilen şirketin basılı hisse senetlerinin varlığı halinde; hamiline yazılı hisse senedinin iktisabında, hissenin devir tarihini, nama yazılı hisse senedinin iktisabında ise, pay defterine kayıt tarihinin esas alınması uygun olacaktır.

*** Nakdi Sermaye Karşılığı Alınan Hisse Senedi İçin : İştirak edilen firmanın sermaye payına ya da artışına nakdi olarak katılma karşılığı edinilen hisse senetlerinin iktisabında düzeltme tarihi olarak, ödeme tarihinin esas alınması gerekmektedir. (uygulamada ağırlıklı olarak karşılaşılan alternatifidir)

**** Ayni Sermaye Karşılığı Alınan Hisse Senedi İçin: İştirak edilen firmanın sermaye payına ya da artışına ayni olarak katılma karşılığı edinilen hisse senetlerinin iktisabında düzeltme tarihi olarak sermaye olarak konulan kıymetlerin mülkiyetinin intikal ettiği tarihinin esas alınması gerekmektedir.

***** Temettü Karşılığı Alınan Hisse Senedi İçin: İştirak edilen firmanın kâr yedeklerinden ya da geçmiş yıllar kârlarından (kısaca kâr kaynaklı) yaptığı sermaye artışı ile ilgili olarak edinilen hisse senetlerinin iktisabında düzeltme tarihi olarak iştirak edilen şirket sermayesinin Ticaret Sicil gazetesinde tescil tarihinin esas alınması gerekmektedir.

***** Elden Çıkarılacak Stoklar ve MDV : Çeşitli nedenlerle işletmede kullanılma ve satış olanaklarını yitiren ve elden çıkarılacak stoklar ile duran varlıklar bu hesapta izlenmekte olup 328 nolu VUKGT'nde bu hesabın düzeltimine ilişkin olarak düzeltme tarihi belirtilmemiş olmakla birlikte, stoklar ve MDV'a ilişkin düzeltme tarihi olan kayıt tarihinin esas alınması daha uygun olacaktır. Ayrıca ilgili

hesaplardan bu hesaba virman tarihinin değil stoklarda ya da MDV'da ilk kayıt tarihinin esas alınması gerekmektedir.

***** Ertelenmiş Finansal Kiralama Borçlanma Maliyetleri : Niteliği itibariyle düzeltme yapılmaması gereken (parasal kıymet niteliği olan) bir hesap olduğu kanaatinde olmamıza rağmen, 328 nolu VUKGT'nde bu hesap parasal olmayan kıymet olarak değerlendirilmiş ancak bu hesabın düzeltimine ilişkin olarak düzeltme tarihi belirtilmemiş olmakla birlikte, kayıt tarihinin esas alınması uygun olacaktır.

4.4.1.Giriş Tarihi Belli Olmayan İktisadi Kıymetlerde Düzeltmeye Esas Alınacak Tarih

VUK'na göre belge ve bilgilerin saklama mecburiyet 5 yıl, TTK'da ise 10 yıldır. Dolayısıyla bu sürelerin üstünde olan yıllara ilişkin belge ve bilgilere ulaşmak mümkün olmayabilecektir. Bazı hallerde Ticaret Sicil Gazeteleri, tapu sicili, motorlu taşıtlara ilişkin siciller vb. bazı belgelere işletme dışı kaynaklardan da ulaşılabilir.. Hiçbir kayıt ve belgeye ulaşılmaması durumunda aşağıda yer alan esaslara göre hareket edilmelidir

Kayıtlara giriş tarihi ay olarak belli edilemeyen parasal olmayan iktisadi kıymetler için ilgili kıymetin işletme bünyesine girdiği yılın ilk ayının,

Kayıtlara giriş tarihi yıl olarak belli edilemeyen iktisadi kıymetler için ise işletmenin hayata geçtiği yılın ilk ayının (işletmenin 1970 yılından önceki bir tarihte kurulmuş olması halinde 1970 yılının Ocak ayı) düzeltilmeye esas tarih olarak dikkate alınması uygun bulunmuştur.

Kayıtlara giriş tarihi ay olarak belli edilemeyen iktisadi kıymetler, 31/12/2003 tarihinden önce meydana gelen (K.V.K. 37. ve 38. maddeleri ile G.V.K 81. maddesinde belirtilen ve mukayyet değerleriyle kaydedilen) devir işlemlerinden geliyor ise enflasyon düzeltilmesine tabi bu nev'i kıymetler için düzeltmeye esas tarih olarak devir tarihi dikkate alınabilecektir.

4.5. Enflasyon Düzeltmesinde Dikkate Alınacak Tutar

Düzeltilme işleminde VUK'nda yer alan değerlendirme hükümlerine göre tespit edilen tutarlar esas alınacaktır.

Parasal olmayan kalemlerin düzeltmeye esas değerleriyle,31.12.2003 tarihli bilançoda yer alan değerle arasında farklılıklar olmaktadır. Bunun nedenleri¹⁰⁵;

- 1.) Maddi duran varlıkların yeniden değerlemeye tabi tutulması(yeniden değerlendirme artışları)
- 2.) Stoklara, maddi veya mali duran varlıklara ya da özel tükenmeye tabi varlıklara ait finansman giderlerinin 163 sayılı Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği uyarınca sözkonusu varlıkların maliyet bedellerine eklenmesinden (reel olmayan finansman maliyetleri) veya
- 3.) Vergi Usul kanununa 5024 sayılı Kanunla eklenen geçici 25.maddenin (e) bendi hükmü uyarınca 01 Ocak 2004 tarihinden önce ayrılmış ve sermayeye ilave edilmiş olan; yeniden

¹⁰⁵ Şenel,“ Fiyatlar Genel Seviyesi Muhasebesi ve Ülkemizdeki Uygulaması”,www.muhasibetr.com.,05.08.2005, s.87

değerleme değer artış fonu, iştirakler yeniden değerlendirme artışları ve maliyet artış fonları gibi fonların sermayeye ilavesi olabilir.

Yukarıda da geçtiği gibi stokların, satılan malın, maddi duran varlıkların maliyet bedeline ve mali duran varlıkların alış bedeline intikal ettirilen reel olmayan finansman maliyetleri düşüldükten sonra bulunan tutarlar düzeltmeye tabi tutulacaktır.

4.5.1. Reel Olmayan Finansman Maliyetinin Hesaplanması

Reel olmayan finansman maliyeti, borçlanmalarda borç tutarlarına (yabancı para üzerinden borçlanmalarda düzeltme tarihindeki Türk Lirası karşılıklarına) borcun kullanıldığı döneme ait TEFE artış oranının uygulanması suretiyle hesaplanır.¹⁰⁶

Belgelere ayrıca gösterilen vade farklarının reel olmayan kısımları ile üç aydan fazla vadeli olan ve vade farkı düzenlenen belge üzerinde ayrıca gösterilmeyen işlemlerde alacak ve borç senetlerinin reeskont işlemine tabi tutulmasında esas alınan Merkez Bankasınca uygulanan faiz oranı kullanılarak hesaplanan vade farkı tutarının reel olmayan kısımları da düzeltmeye esas alınacak tutarların tespitinde indirim olarak dikkate alınır.

163 sayılı VUK Genel Tebliği hükümleri uyarınca,

1.) Yatırımların finansmanında kullanılan kredilerle ilgili faizlerden kuruluş dönemine ait olanların sabit kıymetle birlikte amortisman yoluyla itfa edilmek üzere yatırım maliyetine eklenmesi gerekmekte; işletme dönemine ait olanların ise, ilgili buldukları yıllarda doğrudan gider yazılması ya da maliyete intikal ettirilmek suretiyle amortisman tabi tutulması,

2.) Döviz kredisi kullanılarak yurt dışından sabit kıymet ithal edilmesi sırasında veya sonradan bu kıymetlere ilişkin borç taksitlerinin değerlendirilmesi dolayısıyla ortaya çıkan kur farklarından, sabit kıymetin iktisap edildiği dönem sonuna kadar olanların, kıymetin maliyetine eklenmesi zorunlu olmakta; aynı kıymetlere ilgili sözkonusu dönemden sonra ortaya çıkan kur farklarının ise , ait oldukları yıllarda doğrudan gider yazılması ya da maliyete intikal ettirilerek amortisman konusu yapılması mümkün bulunmaktadır.

Düzeltilmeye esas değerlerin saptanmasında en önemli konu varlıkların maliyetlerine ilave edilen finansman maliyetlerinin reel olmayan kısımlarının tespit edilerek VUK'a 5024 sayılı kanunla eklenen geçici 25. maddeye göre ilgili maddi olan varlığın maliyet bedelinden düşülmesi gerekir. Parasal olmayan varlıklar aktife giriş değerleri esas alınarak düzeltilmektedir. Parasal olmayan varlıkların aktife giriş değerleri alış bedelleri ile birlikte finansman maliyetlerini de kapsayabilmektedir. Finansman maliyeti, parayı belirli bir süre kullanmanın bir yüküdür. Borçlanılan dönemde yaşanan enflasyon, borçlanılan tutarın satın alma gücünü düşürür, dolayısıyla işletmenin finansman yükü reel anlamda azalır. Enflasyon dolayısıyla meydana gelen bu yük azalışı, reel olmayan finansman maliyeti olarak adlandırılır.

5024 sayılı kanun ve 328 sayılı VUK Genel Tebliğ hükümleri uyarınca reel olmayan finansman maliyetlerinin hesaplanması, bunların tevsik edilip edilememesine bağlı olarak değişir.¹⁰⁷

Ancak reel olmayan finansman maliyetlerinin hesaplanması ile ilgili olarak 5228 sayılı kanununun 11.maddesi ile, VUK'un Geçici 25.maddesinin (c) bendine 3 numaralı alt bend ilave edilmiştir. Buna göre, finansman giderlerinin tevsik edilebilmesi durumunda da reel olmayan finansman maliyetlerinin tevsik edilememesi halinde olduğu gibi hesaplanabileceği hükme bağlanmıştır.

¹⁰⁶ Emrah Aygül, "Vergi Mevzuatında Yeni Düzenlemeler 5024 Sayılı Kanun ve Enflasyon Düzeltmesi", www.alomaliye.com.tr , 2 Ocak 2004, s.1

¹⁰⁷ Murat Yıldız ve Aykut Kelecioğlu, "Enflasyon Muhasebesi Yasa Tasarısı Çerçevesinde Amortisman Uygulamasında Öngörülen Değişiklikler", **Yaklaşım Dergisi**, Kasım 2003, sayı:131, s.2

VUK'un Geçici 25. maddesinin (c) bendine ilave edilen 3 numaralı alt bend ile yapılan bir başka değişiklik ise amortisman süresi bitmemiş olan kıymetlere ilişkin maliyet veya alış bedelinden düşülen reel olmayan finansman maliyetinden amortisman ayrılmamış tutarların, 2004 ve sonraki dönemlerde, beş yılda ve eşit taksitte itfa edilerek dönem kazancının tespitinde gider olarak dikkate alınacağı hükmüdür. Böylece, değişiklik öncesi uygulamada, maliyet bedeline ilave edilen finansman maliyetlerinin reel olmayan kısımlarının düzeltilmesi esnasında yok edilerek geçmiş yıl kar veya zararı ile ilişkilendirilmesi ve dolayısıyla amortisman süresi dolmayan bu tür maliyetlerin kalan bakiyelerinin vergiye tabi kazançtan indirilememesinin mükelleflere getirdiği dezavantaj ortadan kaldırılmış olmaktadır.¹⁰⁸

Reel olmayan finansman maliyetlerinin (ROFM) hesaplanmasında iki yöntem kullanılmaktadır. İlk düzeltme dönemi hariç olmak üzere, bu yöntemlerin seçimi önce serbest bırakılmıştır. Daha sonra ise, ilk düzeltme döneminde de, yöntemlerin serbestçe seçilmesi fırsatı verilmiştir.¹⁰⁹

1- Borç Tutarının Esas Alınması Yöntemi: Finansman giderlerinin tevsik edilmesi halinde reel olmayan finansman maliyeti aşağıdaki gibi hesaplanır.

$$ROFM = \frac{\text{Borç Tutarı} \times \text{Borcun Kapatıldığı Aya Ait TEF E} - \text{Borcun Alındığı Aya Ait TEF E}}{\text{Borcun Alındığı Aya Ait TEF E}}$$

Örneğin X işletmesi, Nisan 2001 tarihinde 2.000.000.000 TL. banka kredisi kullanarak, işletme faaliyetlerinde kullanmak üzere bir taşıt satın almıştır. Dört ay sonra 1.074.000.000 TL faiz ödenerek kredi kapatılmıştır. Ödenen faizin tamamı 163 sayılı VUK Genel Tebliğ uyarınca, 2001 yılı hesap dönemi sonunda söz konusu taşıtın maliyetine ilave edilmiştir. Bu durumda taşıtın 31 Aralık 2001 tarihli bilançodaki değeri 3.074.000.000 TL, 31 Aralık 2003 Tarihli bilançodaki değeri ise yeniden değerlemeye tabi tutulduğu için (2002 ve 2003 yıllarına ait yeniden değerlendirme oranları sırasıyla % 59 ve % 28,5'tir) 6.280.643.100 TL olacaktır.

Söz konusu taşıtın düzeltmeye esas tutarı, 31 Aralık 2003 tarihli bilançoda görülen değeri değil, düzeltmeye esas tarih itibariyle sahip olduğu (deftere kayıt tarihindeki) değerdir.

Yani düzeltmeye esas tutar 3.074.000.000 TL'dir. Ancak taşıtın maliyet bedeli içerisinde yer alan reel olmayan finansman maliyeti düşüldükten sonra kalan kısmı düzeltmeye tabi tutulacaktır.

Reel olmayan finansman maliyetinin hesaplanması için gerekli fiyat endeksleri.

Nisan 2001 Toptan Eşya Fiyat Endeksi 3.470,8

Ağustos 2001 Toptan Eşya Fiyat Endeksi 4.059,5

$$ROFM = [2.000.000.000 \times (4.059,5 - 3470,8) / 3470,8] = 339.230.149 \text{ TL}$$

Taşıtın düzeltmeye esas tutarı reel olmayan finansman maliyetinin, taşıtın 31 Aralık 2001 tarihli bilançoda görülen değerinden düşülerek bulunur.

¹⁰⁸ Şenel, a.g.m , s.90

¹⁰⁹ Aydın Karapınar, Rıdvan Bayırlı, " Reel Olmayan Finansman Maliyetinin Hesaplanması", **Yaklaşım Dergisi**, Yıl:12, Sayı:144, Aralık 2004, s.28

$$\begin{aligned} \text{Düzeltilmeye esas tutar} &= 3.074.000.000-339.230.149 \\ &= 2.734.769.851 \text{ TL} \end{aligned}$$

2. Toplam Finansman Maliyetinin Esas Alınması Yöntemi: Finansman giderlerinin tevsik edilememesi halinde reel olmayan finansman maliyeti aşağıdaki gibi hesaplanır.

2003 yılı hesap dönemi dahil, son beş hesap dönemi içinde aktife giren kıymetlerin maliyet veya alış bedeline dahil edilen finansman giderlerinin reel olmayan kısımları; toplam finansman maliyetlerine, ilgili döneme ait TEFE artış oranının dönem ortalama ticari kredi faiz oranına bölünmesi sonucunda belirlenen oranlar uygulanmak suretiyle bulunan tutarın, maliyet veya alış bedelinden düşülmesi suretiyle yapılır. Yani reel olmayan finansman maliyeti aşağıdaki gibi hesaplanır.

$$ROFM = \text{Toplam Finansman Maliyeti} \times \frac{\text{İlgili Hesap Dön. Ait TEFE Artışı}}{\text{İlgili Hesap Dön. Ort. Ticari Kredi Faiz Oranı}}$$

Son beş hesap döneminden önce aktife giren kıymetlerin maliyet veya alış bedeline dahil edilen finansman giderlerinin son beş hesap döneminden önceki reel olmayan kısımları iktisadi kıymetin maliyet veya alış bedelinden düşülemeyecektir.

Son beş hesap döneminde aktife giren ROFM'leri tevsik edilemeyen kıymetlerin ROFM'nin hesaplanmasında kullanılan katsayının birden büyük çıkması halinde toplam maliyetin tamamının reel olduğu kabul edilecek ve oran (1) olarak uygulanacaktır.¹¹⁰

4.5.2. Yeniden Değerleme Artışları

Yeniden değerlendirme, amortisman tabi maddi duran varlıkların Maliye Bakanlığı tarafından yayınlanan yeniden değerlendirme oranlarına göre muhasebedeki tutarlarının artırılmasıdır.

Yeniden değerlendirme maddi duran varlıkların bilanço tarihleri itibariyle gerçek değerlerini göstermesi için yapılan bir düzeltme işlemidir. Enflasyon muhasebesi uygulaması ile sadece maddi varlıkları değil tüm bilanço kalemlerinin bilanço tarihi itibariyle gerçek değerlemeye tabi tutulmasına gerek kalmamaktadır. Ancak, enflasyon muhasebesi uygulamasında yeniden değerlendirme sonucu ortaya çıkan artışların ilgili maddi duran varlığın bilançoda görülen değerinden düşülmesi gerekir.

Eğer mükellefler 31/ 12/ 2003 bilançolarını enflasyona göre düzeltilmiş iseler 5024 sayılı Kanunun geçici 1. maddesinden yararlanmamış olduklarından ayrıca yeniden değerlendirme yapamayacaklardır.¹¹¹

Vergi Usul Kanuna 5024 sayılı kanunla eklenen geçici 25. maddenin (e) bendi hükmü uyarınca 01.01.2004 tarihinden önce ayrılmış ve sermayeye ilave edilmiş olanlar ile 01.01.2004 tarihinden önce ayrılmış olmakla beraber sermayeye ilave edilmemiş ancak bu tarihten sonra sermayeye

¹¹⁰ 5024 Sayılı Enflasyon Düzeltmesi ile İlgili Maliye Bakanlığı Gelirler Genel Müdürlüğüne Sunulan Soru ve Cevaplar, 18.03.2006

¹¹¹ Murat Bayram, "Amortisman Ayırma ve Yeniden Değerleme Uygulaması", www.alomaliye.com, 29.04.2004, s.1

ilave edilen yeniden değerlendirme değer artış fonlarının sermayeye ilavesi nedeniyle oluşan sermaye artışları, artış olarak dikkate alınmayacak ve bunlar enflasyon düzeltilmesine tabi tutulmayacaktır.

Mükellefler 31.12.2003 bilançolarını enflasyona göre düzeltmemiş iseler; mükerrer 298. md'nin eski hükümlerine tabi olacaklarından dolayı önceki yıllardaki uygulamanın aynısını devam ettireceklerdir. Yani, yeniden değerlendirme yapabilecekler ve amortismanlarını buna göre ayırabileceklerdir. Ancak bu sadece geçici 1. maddeden kaynaklanan 2004/1. geçici vergi dönemi için geçerlidir. 2. ve daha sonraki geçici vergi dönemlerinde böyle bir seçimlik hak söz konusu olmadığından 1. dönemdeki yeniden değerlendirme işlemi sadece geçici bir uygulamadır. Sonraki dönemlerde yeniden değerlendirme işlemi yapılmayacaktır.¹¹²

Örneğin; 2001 yılının Mart ayında 1.500.000.000 TL'sine alınmış olan ve takip eden yıllarda yeniden değerlemeye ve amortismanına tabi tutulmuş bir binanın 31 Aralık 2003 tarihli bilançoda görülen değeri 3.064.725.000 TL olacaktır. (2002 ve 2003 yılına ait yeniden değerlendirme oranısı sırasıyla % 59,0 ve % 28,5'tir)

Binanın düzeltmeye esas tutarı, 31 Aralık 2003 tarihli bilançoda görülen değeri değil, düzeltmeye esas tarih itibariyle sahip olduğu (deftere kayıt tarihindeki) değerdir. Yani, düzeltmeye esas tutar;

1.500.000.000 TL'dir.

Burada yapılan işlem, sözkonusu binanın 31 Aralık 2003 tarihli bilançoda yer alan tutarından (3.064.725.000 TL) yeniden değerlendirme sonucu bulunan ve binanın deftere kayıt tarihindeki değerine eklenen tutarların (1.564.725.000 TL) düşülmesidir. Böylelikle düzeltmeye esas tarih itibariyle sahip olduğu değer bulunmuştur.

4.6. Düzeltme Katsayılarının Hesaplanması

Düzeltme işlemlerinde kullanılacak düzeltme katsayısı, cari dönem sonu endeks katsayısının düzeltme yapılacak kalemin durumuna göre kayıt, tahsil, tescil, ödeme vs. gibi tarihlerdeki endeks katsayılarına bölünmek suretiyle hesap edilir.¹¹³

Düzeltme işleminde kullanılacak düzeltme katsayıları Türkiye geneli için hesaplanan Toptan Eşya Fiyatları Genel Endeksi göz önünde bulundurularak aşağıdaki hesaplanır;

$$\text{Düzeltme Katsayısı} = \frac{\text{Mali Tablonun Ait Old. Aya İlişkin Fiyat Endeksi}}{\text{Düzeltilmeye Esas Alınan Tarihi İçeren Aya İlişkin Fiyat Endeksi}}$$

114

İlk uygulamaya geçildiği dönemde, 1970 yılına kadar geri giderek parasal olmayan kalemlerin işletme kayıtlarına alınıp tarihleri tespit edilecektir. 1970 yılı öncesi ortaya çıkmış olan kalemler 1970 yılı katsayısı kullanılarak düzeltilecektir.¹¹⁵

¹¹² Şenel, "Fiyatlar Genel Seviyesi ve Ülkemizdeki Uygulaması", s.88

¹¹³ Nalan Akdoğan, "Türkiye'de Çeşitli Kurumlarca Düzenlenen Enflasyon Muhasebesi Uygulama Esaslarının Karşılaştırılması ve Düzeltme İşlemlerine İlişkin Örnek Uygulamalar", www.ydk.gov.tr, 24.04.2006 ,s.8,

¹¹⁴ Şenel, "Fiyatlar Genel Seviyesi Muhasebesi ve Ülkemizdeki Uygulaması", s.93

¹¹⁵ Akdoğan, **a.g.m.**, s.8

Özel hesap dönemine sahip olanlarla 2004 yılından itibaren ilk defa bilanço esasına göre defter tutacak olan mükelleflerin ilk düzeltme işleminde kullanacakları düzeltme katsayıları yukarıdaki formüle göre bulunacaktır.

Stokların düzeltmeye esas tutarlarının toplulaştırılmış yöntemlere göre tespit edilmesi halinde kullanılan yöntemle göre düzeltme katsayıları farklı şekilde tespit edilir.¹¹⁶

1) Basit Ortalama Düzeltme Katsayısı: (dönem ortalama düzeltme katsayısı) Finansal tabloların ait olduğu aya ilişkin fiyat endeksinin, bu endeks ile bir önceki geçici vergi döneminin sonundaki fiyat endeksi toplamının ikiye bölünmesi sonucu bulunan endekse bölünmesiyle elde edilen katsayı olarak hesaplanır.

$$\text{Düzeltilme katsayısı} = \frac{\text{Bilançonun ait olduğu aya ait fiyat endeksi}}{\frac{\text{Bilançonun ait olduğu aya ait fiyat endeksi} + \text{Bilanço günü itibariyle bir önceki vergi döneminin sonundaki fiyat endeksi}}{2}}$$

Bu yöntemin kullanılması halinde, özellikle stok devir hızı çok yüksek ya da çok düşük olan işletmelerde hata payı yüksek sonuçlar çıkabilecektir.

2) Stok Devir Hızı Yönteminde; Bu yöntemde, düzeltme katsayısının bulunması için önce, stok devir hızı aşağıdaki formül yardımıyla hesaplanır.

$$\text{Stok Devir Hızı} = \frac{\text{Dönem içinde satılan toplam mal maliyeti}}{(\text{Dönem başı stok tutarı} + \text{Dönem sonu stok tutarı}) / 2}$$

Ortalama stokta kalma süresi bize stokların aktife hangi ayda girdiğini gösterecektir. Kullanılacak düzeltme katsayısı da o aya (stokların aktifte girdiği ay) ait düzeltme katsayısı olacaktır.

Düzeltilme sürecinde karşılaşılabilecek en önemli sorun, Maliye Bakanlığı tasarısındaki tanıma göre hesaplanacak olan düzeltme katsayısıdır. Maliye Bakanlığı katsayı hesabında, dönem sonu endeksinin, işlemin yapıldığı ayın ortalama endeksine bölmektedir. Ayın ortalama endeksinin bulmak için de, ilgili aydan önce gelen ayın endeksi ile ilgili ayın endeksi toplanmakta ve ikiye bölünerek ortalama endeksi hesaplanmaktadır. Oysa diğer standartlarda yani TMSK, BDDK, SPK, ve TMSK'in ilgili standartlarında ilgili ay endeksi, Devlet İstatistik Enstitüsünün o ay için ilan ettiği endekstir. Esasen ilan edilen endeksler o ayın ortalama fiyat artışlarını yansıttığı için ayrıca bir hesaplama yapmak gereksizdir.

Standartlarda bu konuda yapılan tanımlar ve açıkça tanımlanmasa bile katsayıların hesaplanmasındaki esaslar aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

¹¹⁶ Şenel, a.g.m., s.94

	Ortalama Fiyat Endeksi	Düzeltilme Katsayısı	Katsayısı
TMUDESK		(Tanım olmamakla beraber metinden kastedilen) Finansal tabloların ait olduğu aya ilişkin fiyat endeksinin, düzeltmeye esas alınan tarihi içeren aya ait fiyat endeksine bölünmesiyle elde edilen katsayı.	(Tanım olmamakla beraber metinden kastedilen) Finansal tabloların ait olduğu aya ilişkin fiyat endeksinin düzeltmeye esas alınacak döneme ilişkin ort. fiyat endeksine bölünmesiyle elde edilen katsayı.
BDDK	Dönem Ortalaması fiyat endeksi	Bilanço gündemindeki fiyat endeksi rakamının, düzeltmeye konu işlemin gerçekleştiği tarihteki fiyat endeksi rakamına bölünmesiyle elde edilen katsayı. (Bilanço yeniden kastedilen bilançonun düzenlendiği aya ait endekstir.)	
SPK	Fiyat Endeksi	Düzeltilme Katsayısı Bilanço günündeki fiyat endeksi rakamının düzeltmeye konu işlemin gerçekleştiği tarihteki fiyat endeksi rakamına bölünmesi suretiyle elde edilen katsayı.	Ortalama Düzeltilme Katsayısı
Maliye Bakanlığı	Düzeltilmeye esas alınan tarihi içeren ayın sonundaki fiyat endeksi ile söz konusu aydan bir önceki ayın sonundaki fiyat endeksi toplamının 2'ye bölünmesi suretiyle bulunan endeks.	Mali tabloların ait olduğu aya ilişkin fiyat endekslerinin düzeltmeye esas alınan tarihi içeren aya ait ortalama fiyat endeksine bölünmesiyle elde edilen katsayı.	Mali tabloların ait olduğu aya ilişkin fiyat endeksinin bu endeksi ile bir önceki hesap döneminin sonundaki fiyat endeksi toplamının ikiye bölünmesi sonucu bulunan endekse bölünmesiyle elde edilen katsayı
TMSK	TMS gibi	TMS gibi	TMS gibi

Katsayıların hesaplanmasını aşağıdaki gibi gösterebiliriz:

Endeksler;

2003 Aralık: .600
2004 Ocak : 8.900
2004 Şubat : 9.200
2004 Mart : 9.500

Düzeltilme Katsayıları;

2003 Aralık $9500 / 8600 = 1,1047 = 1,10$ (Taşıma katsayısı)
2004 Ocak $9500 / 8900 = 1,0674 = 1,07$
2004 Şubat $9500 / 9200 = 1,0326 = 1,03$
2004 Mart $9500 / 9500 = 1$

Dönemin Ortalama Düzeltilme Katsayısı = $9500 / \frac{9500+8600}{2} = 1,0497 = 1,05$

Maliye Bakanlığı tasarısındaki madde hükmüne göre aşağıdaki gibi olur:

2003 Aralık $9500 / 8600 = 1,047 = 1,05$ (Taşıma Katsayısı)
2004 Ocak Ort. Düz. Katsayısı $9500 / \frac{(8900+8600)}{2} = 1,09$
2004 Şubat Ort. Düz. Katsayısı $9500 / \frac{(8900+9200)}{2} = 1,05$
2004 Mart Ort. Düz. Katsayısı $9500 / \frac{(9200+9500)}{2} = 1,02$

BEŞİNCİ BÖLÜM

FİNANSAL TABLOLARIN DÜZELTİLMESİNDE UYGULANACAK ESASLAR

5.1. Düzeltme Sürecinde Uyulacak Esaslar

5.1.1. Bilançonun Düzeltilmesi

1- Nitelik itibarıyla parasal olmayan kalemlen ancak bilanço tarihinde herhangi bir düzeltme işlemine gerek kalmadan cari değerleriyle ifade edilen kalemler, herhangi bir düzeltme işlemine tabi tutulmaz ve parasal kalem gibi işlem görür.¹¹⁷Bunlar;

- i) Yabancı paralar,
- ii) Borsa fiyatına göre değerlendirilen menkul kıymetler ve kıymetli maddeler
- iii) Döviz endeksli varlık ve kaynak hesapları

Dönem sonunda döviz kuruna göre cari değerleriyle bilançoda yer aldıkları için düzeltme katsayıları kullanılarak düzeltilmezler.

2- Bilanço ve gelir tablosu düzeltilmeden önce, diğer Türkiye Muhasebe Standartlarına (Uluslararası Muhasebe Standartlarına) uyumlu hale getirilir, düzeltme bu verilere göre yapılır. Maliye Bakanlığı tasarısında ise bu madde, “Düzeltilme işleminde bu kanunda yer alan değerlendirme hükümlerine göre tespit edilen tutarlar esas alınır” (madde 2/4) demek suretiyle vergi kanunlarındaki değerlendirme kurallarını öne çıkarmaktadır. Bu maddenin uygulanması ise birçok konuda var olan muhasebe standartları ile vergi kanunlarındaki değerlendirme farkları sonucunda bağılı olarak, Maliye Bakanlığı Tasarısına göre yapılacak düzeltme işlemlerini Uluslararası Muhasebe Standartlarından ve Türkiye’deki diğer TMSK; BDDK ve SPK tebliğlerinden farklı sonuçlar elde edilmesi sonucunu doğuracaktır.

3- Amortisman tabi varlıkların ilk defa düzeltilmesinde, bu varlıkların maliyetine ilave edilmiş finansman giderleri, kur farkları, ve yeniden değerlendirme artışları maliyetten düşülür ve düzeltme işlemine tabi tutulmaz.

Ancak, muhasebe standartlarına göre varlık maliyetine dahil edilmesi mümkün olan (özellikli varlıklarda) faiz giderleri ve kur farklarının reel kısmının maliyete ilave edilmesi ve düzeltme kapsamına alınması mümkündür.

Maliye Bakanlığı tasarısına göre (Madde 2- Mükerrer madde 298-A/4);

“ Düzeltme işleminde vergi kanunlarında yer alan değerlendirme hükümlerine göre tespit edilen tutarlar dikkate alınır. Ancak stoklar, satılan malın ve maddi duran varlıkların maliyet bedeli ile mali duran varlıkların alış bedeline intikal ettirilen reel olmayan finansman maliyetleri düşüldükten sonra bulunan tutarlar düzeltmeye tabi tutulur. Toplaştırılmış yöntemlerle düzeltmeye tabi tutulan kıymetlerin alış veya maliyet bedeline intikal ettirilen reel olmayan finansman maliyetlerinin düşülmesi ihtiyaridir.”

Ayrıca, Maliye Banklığı yasa tasarısının 6. maddesinde geçici madde 25’i düzenlemiş ve maddenin c bendinde aşağıdaki düzenlemeyi yapmıştır:

---

¹¹⁷Akdoğan,a.g.m.,s.1

“Maddi duran varlıklar, mali duran varlıklar ve özel tükenmeye tabi varlıklar ile stokların maliyet veya alış bedelleri içinde yer alan ve tevsik edilemeyen reel olmayan finansman maliyeti, ilgili varlığın maliyet veya alış bedelinden düşülür.”

4- Birikmiş amortismanlar, ait oldukları kıymetin bilanço tarihindeki değerinde düzeltme sonrasında ortaya çıkan artış oranı dikkate alınarak düzeltilir.

29 nolu Uluslararası Muhasebe Standardı, TMS-2, SPK, TMSK, BDDK tebliğlerine göre, amortismanlar varlıkların faydalı hizmet süreleri dikkate alınarak yeniden hesaplanır.

Dolayısıyla, VUK’na göre amortisman uygulanarak itfa edilmiş varlıkların da yeni hesaplama nedeniyle itfa edilmemiş varlıklar olarak yeniden finansal tablolarda yer alması mümkündür.

Maliye Bakanlığı Tasarısı, amortisman oranının tespitinde faydalı ömrü getirmekle birlikte (Madde 3 ve madde 4, VUK 315’inci maddesindeki değişiklik) ilk uygulama yılından önce aktife giren varlıklar için yeniden hesaplama yapılmasına izin vermemektedir.

Vergi Usul Kanununun 315. Maddesi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir

Madde 315- Mükellefler amortismanına tabi iktisadi kıymetlerini Maliye Bakanlığı’nın tespit ve ilan edeceği oranlar üzerinden itfa ederler. İlan edilecek oranların tespitinde iktisadi kıymetlerin faydalı ömürleri dikkate alınır.”

Vergi Usul Kanununun mükerrer 315. maddesinin ikinci fıkrasının 1 numaralı bendine aşağıdaki hüküm eklenmiş ve 2 numaralı bendi aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

“Enflasyon düzeltmesi yapılan dönemlerde, üzerinden amortisman ayrılacak değer, amortismanına tabi iktisadi kıymetin düzeltilmiş değerinden daha evvel ayrılmış olan amortismanların toplamının taşınmış değerleri indirilmek suretiyle tespit edilir.”

“Bu usulde uygulanacak amortisman tutarı normal amortisman oranının 2 katıdır.”

Kıst amortisman uygulaması ise sadece binek otolar için devam etmekte olup, enflasyon düzeltmesi yapılmasından dolayı binek otoların dışındaki tüm amortismanına tabi iktisadi kıymetler yılın son günü alınsa dahi yıllık amortisman ayrılması gerekmektedir.

Mükerrer 315. md.’de amortisman nispetinin %40 olarak uygulanacağına izin verse dahi sürenin beş yıldan kısa olamayacağı kısıtlaması getirerek yine iktisadi kıymetin faydalı ömrünü baz almamıştır. VUK’ta 31/ 12/ 2003 tarihine dek süregelen bu uygulama ve ülkemizde yaşanan enflasyon çerçevesinden vergi mükelleflerine satın aldıkları ya da aktiflerine dahil ettikleri iktisadi kıymetlerini uyguladıkları oran ister % 20 ister % 40 olsun daima minimum sürede yani beş yıllık dönemde amortismanına tabi tutmayı yeğlemişlerdir. Çünkü bu, onlara açık bir vergi avantajı sağlamıştır. Örneğin 1988 yılında 1 milyar TL’ye satın alınan bir makinenin gerçek ekonomik ömrü 10 yıl olmasına rağmen VUK ilgili maddelerine göre bu makineyi 5 yılda amortismanına tabi tutup makinenin değerini yok etmek mümkündür. Örneğin basit olması açısından yeniden değerlendirmeyi bir kenara bırakırsak normal amortisman yöntemine göre bu makinenin yıllık amortisman gideri ve birikmiş amortismanı aşağıdaki şekilde olacaktır.

	Amort. Gideri	Birik. Amortisman
1998	200.000.000 TL	200 000.000 TL
1999	200.000.000 TL	400 000.000 TL
2000	200.000.000 TL	600 000.000 TL
2001	200.000.000 TL	800 000.000 TL
2002	200.000.000 TL	1.000 000.000 TL

Bu durumda, makine beşinci yılın sonunda makinanın amortismanı tamamlanmıştır yani defter değeri ile birikmiş amortismanları eşitlenmektedir. Aynı makineyi yine yeniden değerlendirme uygulaması dışında tutarak, ekonomik ömrüne göre (10 yıl) amortismanına tabi tutarsak:

	Amort. Gideri	Birik. Amortisman
1998	200.000.000 TL	100 000.000 TL
1999	200.000.000 TL	200 000.000 TL
2000	200.000.000 TL	300 000.000 TL
2001	200.000.000 TL	400 000.000 TL
2002	200.000.000 TL	500. 000.000 TL
2003	200.000.000 TL	600 000.000 TL
2004	200.000.000 TL	700 000.000 TL
2005	200.000.000 TL	800 000.000 TL
2006	200.000.000 TL	900 000.000 TL
2007	200.000.000 TL	1.000 000.000 TL

şeklinde makinanın değeri 10 yılda amortismanına tabi tutulmuş olacaktır. İkinci yöntemde vergi mükellefi 10 yıl boyunca 100'er milyonluk dilimler halinde vergi matrahından düşüğü amortisman giderlerini, birinci yöntemde 5 yılda vergiden düşebilmektedir. Sonuçta her iki yöntemde de ödenen vergi miktarı toplamda ve nominal olarak aynı olmasına rağmen enflasyonist ekonomilerde ilk yöntemin ikinci yönteme göre avantajı fazladır. Kısa dönemdi yüksek enflasyon ve yüksek faiz beklentisinde olan mükellef birinci yöntemi tercih ederek ikinci yönteme göre ilk beş yılda (100 milyon x 5x %38) 165 milyon TL daha az vergi ödeyecektir. Bu 1 milyar TL değerindeki bir makine için önemli bir miktardır. İlaveten bir de 5 yıl için hızlandırılmış amortisman yönteminin sağlayacağı yararları göz önüne aldığımızda enflasyonun yüksek olduğu ortamlarda ilk yıllardaki vergisel avantajın daha da büyük olacağı aşikardır. Bir örnek vermek gerekirse yukarıdaki örnekte hızlandırılmış amortisman yöntemine göre ilk yıl amortisman gideri 400 milyon TL (1.000 milyon* % 40) ikinci yıl ise 240 milyon TL ((1.000 milyon-400 milyon)* %40) olacaktır. Bu yöntem ilk iki yıl için mukayese edildiğinde her iki yöntemde de fazla vergi avantajı sağlayacaktır. Görüldüğü üzere VUK olayları hep vergisel açıdan ele alarak, vergi mükelleflerini beş yıllık amortisman uygulamaları, yeniden değerlendirme uygulamaları ile enflasyonun etkisinden bir ölçüde korumaya çalışmıştır.

Vergi Usul Kanunu işletmelerin uygulayabilecekleri amortisman yöntemlerini sınırlamıştır. Bununla beraber işletmeler, dönem sonlarında yapacakları düzeltme kayıtları ile Vergi Usul Kanunu'na uygun hale getirmek koşuluyla, faaliyet alanlarına göre diledikleri şekilde amortisman uygulaması yapabilirler.

İşletmelerin böyle bir uygulamaya ihtiyaç duymaları vergi mevzuatımızdaki şekliyle amortisman uygulamasının, işletmecilik açısından hiçbir anlamlı sonuç vermemesinden kaynaklanmaktadır.

Oysa UMS'ye baktığımızda "Amortisman aktif bir kıymetin amorti edilebilir miktarının sistematik olarak ayrılmasıdır" demektedir. Devamında ise faydalı veya yeni tarifıyla ekonomik ömrü:

* Aktifin işletme tarafınca beklenen kullanılabilir süresi veya

* İşletme tarafından o aktiften beklenen üretim miktarı veya benzer üretim birimi olarak tarif etmektedir.

Bu işletmeye kayıtlı tüm iktisadi varlıkların ekonomik ömrüne göre itfa ya da amorti edilmesi anlamına gelmektedir.

Benzer şekilde Türkiye Muhasebe Standartlarının (TMS) 8. ve 9. standartları da amortisman konusunu işlemektedirler. TMS madde 22'de duran varlıkların hizmet süresi boyunca amortismana konu olacağı ve uygulanan yöntemin "Varlığın ekonomik yararlarının kullanım biçimini yansıtması" gerektiği belirtilmelidir.;

Konuya İlişkin Düzenlemeler;

5024 sayılı Yasa, ayrılmamış ya da eksik ayrılmış amortismanlar konusunda her hangi bir düzenleme yapmamış, açık bir düzenleme getirmemiştir. Ancak, "VUK Mük. 298/8-h" maddesi ile Maliye Bakanlığı "Enflasyon düzeltmesine ilişkin usul ve esasları belirlemeye" yetkili kılınmıştır.

Maliye Bakanlığı, yukarıda belirtilen düzenleme yetkisini 05/ 08/ 2004 tarihinde yayımladığı 9 no.lu VUK Sirküleri (Enflasyon Düzeltmesi Uygulaması - 6) ile kullanmış durumdadır. Sirkülerde yapılan düzenleme aşağıdaki gibidir;

"Amortismana tabi iktisadi kıymetler için ayrılmış olan birikmiş amortismanlar, parasal olmayan kıymet mahiyetindedir ve enflasyon düzeltmesine tabi tutulacaklardır".

Vergi Usul Kanunu'nun Geçici 25 inci maddesinin (d) bendinde birikmiş amortismanların, ait oldukları kıymetin bilanço tarihindeki değerinde düzeltme sonrasında ortaya çıkan artış oranı dikkate alınarak düzeltileceği belirtilmiştir.

Ayrıca, birikmiş amortismanların düzeltmeye esas tutarının tespitinde, Vergi Usul Kanunu'nun 320 inci maddesinin son fıkrasında amortismanın herhangi bir yıl ayrılmamasından veya ilk uygulanan nispetten düşük bir hadle ayrılmasından dolayı amortisman süresinin uzatılamayacağı hükmü, herhangi bir sebeple kanuni süresinde amortisman ayrılmayan iktisadi kıymetlere ilişkin amortisman tutarlarının daha sonradan amortisman ayırma süresinin uzatılarak gider olarak kaydedilemeyeceğini, başka bir deyişle bir iktisadi kıymete ilişkin amortisman ayırma işleminin ancak kanuni süresi içinde yapılması gerektiğini ifade etmektedir.

Ancak, enflasyon düzeltmesi esnasında iktisadi kıymetlere ilişkin birikmiş amortismanların kanuni süresinde ayrılması gereken tutardan daha düşük olduğunun tespit edilmesi durumunda, iktisadi kıymetle ilgili kanuni süresinde ayrılmayan amortisman tutarı, fiilen ayrılmış kabul edilecektir."

Önceki dönemlerde kural dışı bir davranışla kısmen veya tamamen ayrılmamış olan amortismanlar konusundaki aksaklığın, enflasyon düzeltmesi fırsatı kullanılarak giderilmesi uygun bir düzenlemedir. Bu uygulama, yeniden değerlendirme işlemleri sırasında ayrılmamış amortismanların ayrılmış kabul edilmesi biçimindeki uygulamaya da paralel bir uygulamadır.

Buna göre, 2003 yılı bilançolarının düzeltilmesi çalışmaları sırasında, birikmiş amortismanların kanuni süresinde ayrılması gereken tutardan daha düşük olduğunun tespit edilmesi durumunda, eksik ayrılan ya da hiç ayrılmayan amortisman tutarı fiilen ayrılmış kabul edilecektir.

Yeniden değerlendirme hükümlerinin yürürlükte olduğu dönemlerde, her hangi bir amortismanla tabii iktisadi kıymet için önceki dönemlerde eksik amortisman ayrılmış olduğunun belirlenmesi durumunda, eksikliğin tamamlanması için aşağıdaki kaydın yapılması gerekir;

31.12.2003		
681 ÖNC.DÖNEM GİDER ve ZARARLARI		
681.02 ÖNC.DNM.AMORTİSMAN		
TAMAMLAMA GİD.	XXX	
257 BİRİKMİŞ AMORTİSMN.		XXX

Yeniden değerlendirme çalışmaları sırasında amortisman tamamlama işleminde doğan giderin "681- ÖNCEKİ DÖNEM GİDER VE ZARARLARI" hesabına yazılması doğal bir uygulama idi. Çünkü, her ne kadar yeniden değerlemenin yapılacağı dönemde gider kaydı yapılıyorsa da, söz konusu gider, içinde bulunulan döneme değil, önceki dönemlere ait bir giderdi.

Doğal olarak bu kayıttan sonra, döneminde ayrılmayan amortismanların tamamlandığı dönemde matrahtan indirilemeyeceği kuralının da yerine getirilmesi için, Nazım Hesap kullanımı da gerekiyordu.

31.12.2003		
950 MATRAHA EKLENECEK UNSURLAR		
950.01 KANUNEN KAB. EDİLMYEN GD.		
950.01.14 ÖNC.DÖN.AMORTİSMAN	XXX	
TAMAMLAMA GİD.		
951 MATRAHA EKLNECEK		
UNSURLAR KARŞ.		
951.01 KANUNEN		
KAB.EDİLMEYEN GİD.KARŞ.		XXX
/		

Bu uygulama ile, hem eksik ayrılan amortismanın tamamlanması (yeniden değerlendirme kuralları gereğince) sağlanıyor, hem de dönemde ayrılmamış olan amortisman tutarının tamamlandığı dönemde matrahtan indirilmesi önleniyordu.

Ancak, enflasyon düzeltilmesi ile ilgili olarak yapılacak amortisman tamamlama işleminde, yeniden değerlendirme işleminin aksine, “681- ÖNCEKİ DÖNEM GİDERER VE ZARARLARI” hesabının kullanılması söz konusu olamamaktadır.

Çünkü;

Yapılan işlem, düzeltilmesi gereken 2003 yılı bilançosunu düzeltilmeye hazır hale getirmek içindir.

Yapılan işlem, her ne kadar 2004 yılı içerisinde yapılıyor olsa da, aslında 31.12.2003 tarihi itibarıyla yapılmaktadır. Bu nedenle “681” hesap kanalıyla 2004 yılı gelir tablosunu etkilememesi gerekmektedir.

Yeniden değerlendirme için yapılan amortisman tamamlama işleminde, amortisman tamamlama gideri yeniden değerlendirme işleminin yapıldığı yılda oluşmaktaydı. Ancak oluşan bu gider, önceki yıllara ait olduğu için 681 hesaba alınıyordu. Ve kayıtlama, yeniden değerlemenin yapıldığı tarih itibarıyla yapılmıyordu.

2003 yılı bilançosunun düzeltilmesinde ise, amortisman tamamlama gideri aslında yine önceki dönemlere ait bir giderdir, fark kaydı da, uygulamanın gecikmesinin doğurduğu zorunluluk nedeniyle 2004 yılında yapılmaktadır ama, yapılan kayıt 2003 yılı bilançosunu düzeltmeye hazırlamak amacıyla yapılmaktadır. Gerçek kayıt tarihinin 31.12.2003 olması gerekir.

Bu nedenlerle, 2003 yılı bilançosunun düzeltmeye hazır hale getirilmesinde oluşan amortisman tamamlama giderlerinin 681 hesaba alınması olasılığı yoktur.

Amortisman tamamlanması nedeniyle oluşan gider kalemi, eğer gününde ayrılmış olsaydı, önceki dönemler için ya karı azaltacaktı, ya da zararı yükseltecekti. Yapılan işlemin de, 2003 yılı bilançosunu düzeltmeye hazır hale getirme işlemi olduğu göz önüne alındığında, önceki dönemlerde eksik ayrıldığı hesaplanan amortisman tutarının, 2003 bilançosunda kar varsa, “590” hesaba, zarar varsa bu kez “591” hesaba borç yazılması en doğru çözüm olarak karşımıza çıkmaktadır. Sonuçta enflasyon düzeltilmesi yapılırken 570, 580, 590 ya da 591 hesapların tümü, “698- ENFLASYON DÜZELTME HESABI” na aktarılarak sıfırlanacağına göre, beyaz sayfa açma amacına da ulaşılmış olacaktır.

Yapılacak kayıt;

31.12.2003		
590 DÖNME NET KARI veya		
591 DÖNEM NET ZARARI	XXX	
257-268 BİRİKMİŞ		XXX
AMORTİSMANLAR		
278 BİRİKMİŞ TÜKENME		
PAYLARI		
/		

Yeniden değerlendirme çalışmaları sırasında amortisman tamamlama giderinin 681 hesaba alınması, yeniden değerlemenin yapıldığı dönemin matrahını etkilediği için, bunu önlemek amacıyla Nazım Hesaplar'ın da kullanılması gerekiyordu.

Enflasyon düzeltmesi çalışmaları sırasında, 2003 yılı bilançosunu düzeltmeye hazırlarken yapılan bu eksik ayrılan amortismanların tamamlanması işleminde, matrahı etkileyen bir unsur olmadığından bu aşamada Nazım Hesap kullanımına da gerek yoktur.

Sermaye Piyasası Kurulu ve Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurulunun yüksek enflasyon döneminde mali tabloların düzeltilmesine ilişkin düzenlemelerine göre 31/ 12/ 2003 tarihli bilançolarını düzeltmek zorunda olan mükellefler, söz konusu bilançolarını bu madde uyarınca yeniden düzeltmeyebilirler.

5- Öz sermaye kalemlerinin düzeltilmesinde, ilk düzeltme tarihinden önce ayrılan yeniden değerlendirme değer artış fonu gibi fonlar öz sermayeden düşülür. Bu ve benzeri fonların sermayeye ilavesi nedeniyle oluşan sermaye artışları sermaye artışı olarak dikkate alınmaz ve enflasyon düzeltmesine tabi tutulmaz

6- Enflasyona göre düzeltilmiş finansal tabloların hazırlanmasında; uluslararası standartlara göre belirlenmiş diğer Türkiye Muhasebe Standartlarında belirlenen ilkeler ve politikalar dikkate alınır. Standartlar bir bütün olarak uygulamaya konulur

7- Nakit akım tablosu ve konsolide finansal tablolar da enflasyona göre düzeltilmiş tutarlara göre hazırlanır.

8- Önceki dönemin düzeltilmiş finansal tablo tutarlarının cari dönemin düzeltilmiş finansal tabloları ile karşılaştırılabilir olabilmesi için; dönem sonu endeksi rakamının dönembaşı endeksi rakamına bölünmesi suretiyle hesaplanan katsayıya göre çarpılarak önceki dönem finansal tabloları düzeltilir.

9- Enflasyon düşürüldüğünde, finansal tabloların düzeltme işlemine son verilir.

10- Maliye Bakanlığı Tasarısına göre, mali tabloların düzeltilmesinde, aşağıdaki hususlar da ayrıca göz önünde bulundurulur..

▪ 2003 yılı hesap dönemine ait beyannamede yer alan indirilemeyen geçmiş yıl mali zararları ile cari dönem mali zararları matrahın tespitinde mukayyet değerleri ile dikkate alınır.

▪ 31/12/2003 tarihli bilançonun düzeltilmiş aktif toplamından düzeltilmiş sermaye, hisse senetleri ihraç primleri ve hisse senedi iptal karları ile borç toplamının çıkarılması sonucu bulunan fark “Geçmiş Yıllar Kâr/Zararı Hesabı”nda gösterilir. Bu şekilde tespit edilen geçmiş yıl karı vergiye tabi tutulmaz, geçmiş yıl zararı ise zarar olarak kabul edilmez.

▪ Özkaynaklara ait enflasyon fark hesapları kurumlar vergisi mükelleflerince, sermayeye ilave dışında herhangi bir suretle başka bir hesaba nakledildiği veya işletmeden çekildiği takdirde, bu işlemlerin yapıldığı dönemlerin kazancı ile ilişkilendirilmeksizin, bu dönemde vergiye tabi tutulur. Bu farkların sermayeye ilavesi kar dağıtımı sayılmaz.

▪ Gelir vergisi mükelleflerince hesaplanan bu farklar başka bir hesaba aktarılmaz; aktarılması veya sermayeye ilavesi halinde işletmeden çekilen değer olarak kabul edilir.

11- Stokların Düzeltilmesi

Stokların düzeltilmesinde aşağıda belirtilen esaslara uyulur.

1) İlk madde ve malzeme, ticari mal, yarı mamul ve mamul stokları işletmenin stok politikası ile uyumlu olarak düzeltme işlemine tabi tutulur.

2) Düzeltme işleminde; ilk madde ve malzeme, ticari mal, yarı mamul veya mamullerin maliyetine giren unsurların defterlere kayıt tarihi (aktife ilk giriş tarihleri) dikkate alınır.

3) Yoğun olarak işlem gören stoklarda, düzeltme katsayıları, stok değerlendirme yöntemine bağlı olarak, dönem sonu stokların ortalama maliyetine eşit veya en yakın alım maliyetinin gerçekleştiği ayın veya ayların, stokların alış tarihi olarak kabul edilmesi suretiyle hesaplanabilir. (Stok devir hızları hesaplanarak, stokların kaç aylık alışları yansıttığı hesaplanır. SPK tebliği Madde 12)

4) Stokların ayrımı ve deftere kayıt tarihi konusunda sıhhatli bilgiler bulunmaması durumunda stokların düzeltmeye esas tutarları, düzeltmeye esas alınacak tarihlere bağlı kalmaksızın toplulaştırılmış yöntemlere göre tespit edilebilir.¹¹⁸

5) 31/ 12/ 2003 tarihli bilançolarda yer alan stokların düzeltilmesi için 328 sıra numaralı Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği’nde basit ortalama ve stok devir hızı yöntemleri öngörülmüştür.¹¹⁹

6) 01.01.2004 tarihinden sonraki geçici vergi dönemleri sonu itibariyle düzenlenecek bilançoların düzeltilmesine ilişkin esasları belirleyen 338 sıra nolu VUK Genel Tebliğinde stok devir hızı yöntemi yerine hareketli ağırlıklı ortalama yöntemi getirilmiştir.

Maliye Bakanlığı Tasarısına göre, Toplulaştırılmış Yöntem aşağıdaki gibi tanımlanmıştır. (Madde 2-Mükerrer Madde 298-a /2 k)

“Toplulaştırılmış Yöntem:

i) **Basit Ortalama Yöntemi:** Gelir tablosu kalemleri ile stokların düzeltmede esas alınacak tarihlere bağlı kalmaksızın dönem ortalama düzeltme katsayısı ile çarpılması suretiyle enflasyon düzeltilmesine tabi tutulmasını ifade eder.

¹¹⁸ Şenel, “Bilançoların Düzeltilmesi ve Muhasebe Kayıtları”, www.muhasibetr.com, 29.08.2005, s.108

¹¹⁹ Ozan Uslu, “Enflasyon Düzeltilmesine İlişkin Açıklamalar”, www.alomaliye.com, 22 Mart 2005, s.4

Örneğin¹²⁰ 31/ 12/ 2003 tarihli bilançoda stoklar 10.000.000.000 TL olarak gözükmektedir. Mükellefin stok kalemleri çok çeşitli olduğu için kesin alım tarihlerini ve ayırımını net olarak yapması mümkün değildir. Stokları basit ortalama yönteme göre düzelterek olursak;

$$\text{Dönem Ort. Düz.Katsayısı} = \frac{\text{Aralık 2003 Sonu Endeksi}}{\frac{\text{Aralık 2003 Sonu Endeksi} + \text{Eylül 2003 Sonu Endeksi}}{2}}$$

7382,1

$$\text{Dönem Ort. Düz.Katsayısı} = \frac{7382,1 + 7173,3}{2} = 1,014$$

$$\begin{aligned} \text{Düzeltilmiş Stoklar} &= 10.000.000.000 * 1,014 \\ &= 10.140.000.000 \end{aligned}$$

Tarihi değerle 10.000.000.000 TL gözüken stoklar, düzeltilmiş değerleriyle 10.140.000.000 TL olarak yer alacaktır. Buna ilişkin yapılacak muhasebe kaydı şu şekilde olacaktır.

$$\begin{aligned} \text{Enflasyon Düzeltme Farkı} &= \text{Düzeltilmiş Değer} - \text{Tarihi Değer} \\ \text{Enflasyon Düzeltme Farkı} &= 10.140.000.000 - 10.000.000.000 \\ &= 140.000.000 \end{aligned}$$

31 / 12 / 2003		
STOKLAR ENF. FARK HES.	140.000.000	
698 ENFLASYON DÜZEL. HES.		140.000.000
/		

ii) **Hareketli Ağırlıklı Ortalama Yöntemi:** Dönem başı stok ile dönem içi alış ve giderlerin enflasyon düzeltmesine esas alınacak tutarlarının toplamının, bu kıymetlerin enflasyon düzeltmesine tabi tutulmuş ve ilgili dönemin sonuna taşınmış değeri ile dönem içi alış ve giderlerin düzeltme katsayısı kullanılarak enflasyon düzeltmesine tabi tutulmuş değerleri toplamının birbiriyle oranlanması ile bulunan katsayının dönem sonu stok ve dönem satılan malın maliyetinin enflasyon düzeltmesine esas alınacak tutarlarının çarpılmasıyla enflasyon düzeltmesine tabi tutulmasını ifade eder. (Bir önceki dönemde bu usule göre tespit edilen satılan malın maliyeti hesap dönemi sonuna taşıma katsayısı uygulanarak taşınır. Bu hesaplamalarda düzeltilmiş amortisman ve reel finansman giderleri, endekslenmeden dikkate alınır.)

¹²⁰ Süleyman Uyar, "Finansal Tabloların Yüksek Enflasyon Ortamında 5024 Sayılı Kanuna Göre Düzeltilmesi ve Mükellefler Açısından Özellik Arz Eden Durumlar", www.muhasibetr.com, 20.07.2005, s.5

Ancak bu yöntemlerden birini seçen mükellefler seçtikleri yöntemden bu seçimi yaptıkları hesap dönemi dahil üçüncü hesap döneminin sonuna kadar dönemmezler.

12- Menkul Kıymetler ve Mali Duran Varlıkların Düzeltilmesi (Hisse Senetleri; Bağlı Ortaklıklar, İştirakler, Bağlı Menkul Kıymetlerin Düzeltilmesi)

Menkul kıymetlerin ve mali duran varlıkların düzeltmesinde dikkate alınacak değer bakımından, Maliye Bakanlığı tasarısı ile diğer tebliğler arasında değerlemeden doğan farklılıklar bulunmaktadır. Maliye Bakanlığı Tasarısında, menkul kıymetlere mali duran varlıklar alış bedeliyle değerlendirilmekte dolayısıyla düzeltmede de bu değer dikkate alınmaktadır. Oysa TMS-2, SPK ve BDDK düzenlemelerinde bu varlıklar alış bedeline göre değil maliyet değerine veya borsa değerine ya da özkaynak yöntemine göre değerlendirilmektedir.

- Hisse Senedini Alan Açısından Enflasyon Düzeltmesi

Enflasyon düzeltmesinde, bedelli alınan hisse senetlerinin düzeltmesinde, satın alma tarihi esas alınır. (VUK mükerrer 298. madde) VUK Genel Tebliği 328'de de düzeltmede,

Nakdi sermaye karşılığı alınan hisse senetleri için: Ödeme Tarihi

Aynı sermaye karşılığı alınan hisse senetleri için: Sermaye olarak konulan kıymetlerin mülkiyetinin intikal ettiği tarihi'n kullanılacağı belirtilmektedir.

Bedelsiz hisse senetlerinin kaynağı sermaye yedekleri veya dağıtılmayan karlar olabilmektedir.

Hisse senedi, yeniden değerlendirme değer artış fonu gibi fonların sermayeye ilavesi nedeniyle alınmışsa, bu senetler düzeltmeye tabi tutulmaz.¹²¹

Eğer hisse senetleri dağıtılmayan karların sermayeye ilavesi karşılığında elde edilmiş ise, hisse senetleri, ihraç eden şirketin sermaye tescil tarihleri esas alınarak düzeltme işlemine tabi tutulur.

- Hisse Senedini Arz Eden Açısından Enflasyon Düzeltmesi

Konuyu bedelli ve bedelsiz hisse senedi ihracı açısından ele alalım.

- Bedelli Sermaye Artırımı

Bedelli sermaye artırımının kaynağı nakdi veya aynı değerler olabilir. Buna göre, işletmenin sermaye kalemi düzeltilirken, nakdin tahsil edildiği, aynı değer için ise işletmeye mülkiyetinin intikal ettiği tarih esas alınır. (VUK mükerrer 298)

- Bedelsiz Sermaye Artırımı

Bedelsiz sermaye artırımının kaynağı 01/ 01/ 2004 tarihinden önce ayrılan yeniden değerlendirme değer artış fonu gibi fonlar ise, bu tutarlar sermayeden indirilir, yani bu ve benzeri fonların sermayeye ilavesi nedeniyle oluşan sermaye artışları sermaye artışı olarak dikkate alınmaz ve enflasyon düzeltmesine tabi tutulmaz.

Mali duran varlık ve diğer menkul kıymetlerin düzeltmesinde aşağıda belirtilen esaslara uyulur:

¹²¹ Karapınar ve Gülbenk, **a.g.m.**, s.2

1) Borsa değeri ile değerlemeler, esasen cari değerlerini yansıttığından, ayrıca bir düzeltme işlemine tabi tutulamaz, bilançoda borsa değerleri ile gösterilir. (Maliye Bakanlığı Tasarısı hariç, TMS-2, SPK ve BDDK tebliğlerine göre)

2) Borsa değeri ile değerlendirilmemiş ve konsolide kapsamına alınmayan veya önemli etkinlik taşımayan, maliyet değeri (veya alış değeri) ile değerlendirilmiş iştirakler, bağlı ortaklıklar, bağlı menkul kıymetler ve hisse senetlerinin maliyet (alış) tutarları düzeltme işlemine tabi tutulur. Düzeltme katsayısının hesabında satın alma tarihi dikkate alınır, sermaye tescil tarihleri dikkate alınmaz.

3) Bağlı ortaklık veya iştiraklerin yabancı paralı oluşları nedeniyle maliyet bedeline ilave edilen kar farklarının reel kısmı düzeltme kapsamına alınır.

4) Konsolidasyon kapsamına alınan bağlı ortaklıklar ile konsolidasyon dışında kalan ancak önemli etkinlik taşıyan iştirakler özkaynak yöntemi ile değerlendiriliyor ise; iştirak ve bağlı ortaklıkların finansal tabloları enflasyona göre düzeltilir ve ana şirketin pay tutarı düzeltilmiş finansal tablolara göre hesaplanarak ana şirketin bilançosunda gösterilir. (5024 Sayılı Kanunda öz kaynak yöntemine göre değerlendirilme yoktur)

13. Özkaynakların Düzeltilmesi;

Özkaynak kalemleri parasal olmayan kalemler niteliği taşımakta olup enflasyon düzeltmesine tabi tutulmaktadır. Bu kalemlerden bazıları enflasyon düzelmesi uygulamasından önce benzer amaç taşıyan uygulamaların etkisi ile ortaya çıkmış olan fonlardır. Getirilen enflasyon düzeltmesi uygulaması ile mükerrer işlem yapmamak amacı ile bu fonlar sıfırlanmak durumundadır.

*31/ 12/ 2003 tarihli bilançoda yer alan yeniden değerlendirme fonu, maliyet artış fonu, iştiraklerden yeniden değerlendirme artış fonu ve iştirakler maliyet artış fonu sıfırlanacaktır.

*Yine 31/ 12/ 2003 tarihli bilançonun düzeltilmesi esnasında bilançoda gözükten dönem kâr /zararı ve geçmiş dönem kâr / zararı da sıfırlanmalıdır.

*VUK'nun geçici 25. maddesine göre; 31/ 12/ 2003 tarihli bilançonun düzeltilmiş aktif toplamından düzeltilmiş sermaye, düzeltilmiş hisse senedi ihraç primleri, düzeltilmiş hisse senedi iptal kararları ile borç toplamının çıkartılması sonucu bulunan fark, geçmiş yıl kâr / zararında gösterilir denilmektedir.

*Sermayenin düzeltilmesi esnasında; 01/ 01/ 2004 tarihinden önce ayrılmış olan ve sermayeye ilave edilen yeniden değerlendirme artışı gibi fonların sermayeye ilavesi nedeniyle oluşan sermaye artışları 31/12/2003 tarihli bilançonun düzeltilmesi esnasında artış olarak dikkate alınmayacaktır. Bu fonlar sermayenin düzeltilmeye esas tutarının tespitinde sermayeden düşülecektir.

*Yedeklerin düzeltilmesi sonucu meydana gelen artışların sermayeye ilave edilmesi mümkündür.

*31.12.2003 tarihli bilançoda öz sermaye kalemlerinde meydana gelen enflasyon farkları geçmiş yıl zararına mahsup edilebilir.

*Ortaya çıkan geçmiş yıllar kâr/zararı ilerleyen dönemlerde yapılacak enflasyon düzeltmesi esnasında düzeltmeye tabi tutulacaktır.

*Yenileme fonu da 01/ 01/ 2004 tarihinden itibaren satılacak olan iktisadi kıymetlerin enflasyon düzeltmesi sonrası değerleri üzerinden hesaplanacak olup, enflasyon düzeltmesi yapılması gereken kalemlerin arasında yer almaktadır.

Yine 31/ 12/ 2004 tarihine dek enflasyon düzeltmesi yapmamış olanların 2004 yılı içerisinde sattıkları kıymetlerine ilişkin hesapladıkları yenileme fonları enflasyon düzeltmesi sonrasında tekrar hesaplanmalıdır.

*Öz kaynak kalemlerinde yer alan yedekler de enflasyon düzeltmesine tabi tutulacaktır.¹²²

Örnek:¹²³

Akademi A.Ş. 30/ 03/ 1999 tarihinde 10.000.000.000,-TL ile kurulmuş ve T.T.Sicil gazetesinde 06/ 04/ 1999 tarihinde tescil olmuştur. Şirketin 31/ 12/ 2003 tarihinde özkaynak hesapları aşağıdaki gibidir.

Sermaye	= 17.000.000.000
Yasal Yedekler	= 550.000.000 (2002 Yılından)
Maliyet Artış Fonu	= 300.000.000 (20.07.2002 Tarihi itibariyle)
Gayri Menkul ve İştirak Kaz.	= 250.000.000
Yenileme Fonu	= 500.000.000 (Aralık 2002)
Geçmiş Yıllar Kari	= 3.000.000.000 (2002)
Toplam	= 21.600.000.000

Sermaye ödemesi aşağıdaki gibidir:

1- 30. 03. 1999 tarihinde	= 3.000.000.000,-TL Nakit
2- 30. 04. 1999 tarihinde	= 2.000.000.000,-TL Ayni (Mülkiyet İntikal Tar. 15.04.1999)
3- 30. 06. 1999 tarihinde	= 2.500.000.000,-TL Nakit
4- 30. 09. 199 tarihinde	= 2.500.000.000,-TL Nakit

Şirket 20. 04. 2002 tarihinde 7.000.000.000,- TL sermaye artırıma gitmiştir. Sermaye artırımını 01. 05. 2002 tarihinde tescil olmuştur. Sermaye artırımını aşağıdaki gibi karşılanmıştır.

1- 22.04.2002 tarihinde Nakit = 4.000.000.000,-TL

---

¹²² Uslu, **a.g.m.**, s.4

¹²³ Uyar, **a.g.m.**,s.7

2- Değer Artış Fonundan = 1.500.000.000,-TL

3- Kar Yedeklerinden = 1.000.000.000,-TL

2000 Yılı- 200.000.000,-TL

2001 Yılı- 350.000.000,-TL

2002 Yılı- 450.000.000,-TL

4- Maliyet Artış Fonundan = 500.000.000,-TL

- Sermaye Hesabının Düzeltilmesi

Öz sermaye kalemlerinin düzeltilmesinde, 01. 01. 2004 tarihinden önce ayrılan yeniden değerlendirme değer artış fonu gibi fonlar öz sermayeden düşülür. Bu ve benzeri fonların sermayeye ilavesi nedeniyle oluşan sermaye artışları sermaye artışı olarak dikkate alınmaz ve enflasyon düzeltmesine tâbi tutulmaz. Pasif kalemlere ait enflasyon fark hesapları, herhangi bir suretle başka bir hesaba nakledildiği veya işletmeden çekildiği takdirde, bu işlemlerin yapıldığı dönemlerin kazancı ile ilişkilendirilmeksizin, bu dönemde vergiye tâbi tutulur. Ancak öz sermaye kalemlerine ait enflasyon fark hesapları kurumlar vergisi mükelleflerince sermayeye ilave edilebilir, bu işlem kâr dağıtımı sayılmaz. Buna ilişkin kayıt şöyle yapılır:¹²⁴

31.12.2003			
500 SERMAYE		2.000.000.000	
524 MALİYET ARTIŞ FONU			500.000.000
522 YEN.DEĞ.D ARTIŞ FONU			1.500.000.000
	/		

31.12.2003			
524 MALİYET ARTIŞ FONU		500.000.000	
522 YEN.DEĞ.D ARTIŞ FONU		1.500.000.000	
570 GEÇMİŞ YILLAR KAR / ZARAR			2.000.000.000
	/		

Buna göre düzeltmeye esas tutarlar ve düzeltme işlemi aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 1: Sermaye Hesabının Düzeltilmesi

Düzeltilmeye Esas Tutar	Düzeltilmeye Esas Tarih	Düzeltilme Katsayısı	Düzeltilmiş Değer
-------------------------	-------------------------	----------------------	-------------------

¹²⁴ Uyar, a.g.m.,s.8

3.000.000.000	30.03.1999-Ödeme Tarihi	5,52812	16.584.360.000
2.000.000.000	15.04.1999- Mülk.İntikal.Tarih	5,25063	10.501.260.000
2.500.000.000	30.06.1999-Ödeme Tarihi	4,99766	12.494.150.000
2.500.000.000	30.06.1999-Ödeme Tarihi	4,99766	12.494.150.000
4.000.000.000	22.04.2002-Ödeme Tarihi	1,36354	5.454.160.000
200.000.000	01.05.2002-Tescil Tarihi	1,35784	271.568.000
350.000.000	01.05.2002-Tescil Tarihi	1,35784	475.244.000
450.000.000	01.05.2002-Tescil Tarihi	1,35784	611.028.000
Toplam			58.885.920.000

Enflasyon Farkı = Sermaye Düzeltilmiş Değer- Tarihi Değer

$$= 58.885.9200.000 - 15.000.000.000$$

$$= 43.885.920.000$$

31.12.2003		
698 ENFLASYON DÜZELTME HESABI	43.885.920.000	
502 SERMAYE ENFLASYON FARK HESABI		43.885.925.000
/		

-Yenileme Fonu'nun Düzeltilmesi

Kayıtlı Değer = 500.000.000

Düzeltilmeye Tabi Tarih = Aralık 2002

Düzeltilme Endeksi = 1,15434

Düzeltilmiş Tutar = 577.170.000

Enflasyon Fark Hesabı = 77.170.000

31.12.2003			
698 ENFLASYON DÜZELTME HESABI		77.170.000	
ÖZEL FON ENFLASYON FARK HS.			77.170.000
YENİLEME FONU			
/			

-Yedeklerin Düzeltilmesi

Kanuna göre diğer özkaynaklar grubunda yer alan yasal, statü ve olağanüstü yedekler endekslemeye tabiidir.¹²⁵

İşlem Tarihi	Tutar	D.Katsayısı	Düzeltilmiş Değer
2000 Yılı karından	150.000.000	2.81116	421.675.000
2001 Yılı karından	190.000.000	1.49082	283.255.800
2002 Yılı karından	210.000.000	1.13942	239.278.200
Toplam	550.000.000		944.208.000
Enflasyon Farkı	= 944.208.000-550.000.000		
	= 394.208.000		

31.12.2003			
698 ENFLASYON DÜZELTME HESABI		394.208.000	
540 YASAL YEDEKLER			394.208.000
ENFLASYON FARK HESABI			
/			

¹²⁵ Uyar,a.g.m., s.9

- Diğer Özkaynak Kalemlerinin Düzeltilmesi

Yedek kalemlerin tamamı ise Geçmiş Yıllar Kar/Zarar hesabına atılarak iptal edilecektir. Geçmiş yıllar karı kalemi de düzeltmeye tabi tutulmayacaktır.

31.12.2003			
524 MALİYET ARTIŞ FONU	300.000.000		
GAYRİ MENKUL ve İŞTİRAK KAZ.	250.000.000		
570 GEÇMİŞ YILLAR KÂRI		550.000.000	
/			

14- Kanunen Kabul Edilmeyen Giderlerin Düzeltilmesi:

Vergi Usul Kanununun 5024 sayılı Kanunla değişik mükerrer 298 inci maddesinin (A) fıkrasının (5) numaralı bendinin son paragrafında, “Matrahın tespitinde, kanunen kabul edilmeyen giderler, istisnalar ve geçmiş yıl malî zararları enflasyon düzeltmesine tâbi tutulmuş tutarları ile dikkate alınır.” hükmüne yer verilmiştir.

(11) sıra numaralı Vergi Usul Kanunu Sirkülerinin “3.3. Kanunen Kabul Edilmeyen Giderler ve İstisnalar” başlıklı bölümünde de bilanço esasına göre defter tutan gelir veya kurumlar vergisi mükelleflerinin, 01/ 01/ 2004 tarihinden sonra verecekleri yıllık gelir vergisi ve kurumlar vergisi beyannameleri ile geçici vergi beyannamelerinde beyan edecekleri vergi matrahlarını tespit ederken, 01/ 01/ 2004 tarihinden itibaren gerçekleşen kanunen kabul edilmeyen giderler ile vergiden istisna edilmiş olan tutarları enflasyon düzeltmesine tabi tutulmuş tutarları ile dikkate alacakları belirtilmiştir.

5024 sayılı Kanunla vergi sistemimize getirilmiş olan enflasyon düzeltmesine ilişkin hükümler, ağırlıklı olarak vergi kanunlarına göre oluşması gereken mali tabloların düzeltmesi ile ilgilidir. Ancak Vergi Usul Kanununun mükerrer 298 inci maddesinde bilanço ile ilgili olmaksızın beyanname üzerinde yapılacak birtakım düzeltme işlemlerine de yer verilmiştir. Bu nedenle, 01/ 01/ 2004 tarihinden itibaren gerçekleşen kanunen kabul edilmeyen giderlere ilişkin olarak bilanço üzerinde herhangi bir düzeltme yapılmayacak olup, söz konusu giderler beyanname de enflasyon düzeltmesine tabi tutulmuş tutarları ile dikkate alınacaktır.¹²⁶

Kanunen kabul edilmeyen giderler vergi matrahının saptanmasında indirilmesine izin verilmeyen giderlerdir. Bu giderler ait oldukları gider kaleminin içinde yer alırlar. Genel yönetim giderleri, pazarlama giderleri, satılan mal maliyeti vb. Bu giderler gelir tablosuna yansıyan giderler ise zaten düzeltilmezler. Bu nedenle de geliri düzeltilmemiş tutarları kadar etkilerler. Geliri düzeltilmemiş tutarıyla azaltan bir giderin beyanname de düzeltilmiş tutarının gelire eklenmesi mükerrer vergilemeye yol açar.¹²⁷

¹²⁶ Kazım Yılmaz, “Kanunen Kabul Edilmeyen Giderlerin Enflasyon Düzeltmesi, www.alomaliye.com., 9 Mart 2005, s.1

¹²⁷ Şükrü Şenalp, “ Kanunen Kabul Edilmeyen Giderler ve Enflasyon Düzeltmesi”, www.alomaliye.com., 25 Mart 2005, s.10

Örnek:¹²⁸

Brüt Satış karı	1.000.000 TL,
Genel yönetim giderleri	500.000 TL
Vergi Öncesi kar	500.000 TL

Genel yönetim giderlerine yazılan kanunen kabul edilmeyen gider tutarı 100.000 TL, Enflasyonun %10 olduğunu kabul edersek;

Bu durumda matrah şöyle olacaktır:

Vergi Öncesi Kar	500.000 TL
KKEG	<u>100.000</u> TL
Matrah	600.000 TL

Enflasyon düzeltmesi yapılması durumunda diğer kalemler düzeltilmemekle birlikte sadece beyannamede kazanca eklenen KKEG tutarı düzeltilirse, durum şöyle olacaktır:

Kar	500.000 TL
KKEG	<u>110.000 TL</u>
Matrah	610.000 TL

Kanunen kabul edilmeyen giderlerin beyannamede matraha eklenmesinin nedeni bunların matrahın tespitinde indirilmelerinin mümkün olmamasına karşın karı azaltmış olmalarıdır. Vergi tutarının değişmemesi için gider olarak indirildikleri tutarda beyannameye eklenirler.

Eğer genel yönetim giderlerinin içinde KKEG olmasaydı kar şöyle olacaktı:

Brüt Satış karı	1.000.000 TL
Genel yönetim giderleri	400.000 TL
Vergi Öncesi kar	600.000 TL

Vergi öncesi kar aynı zamanda matrah olacaktır.

Öyle ise matrahın 600.000 TL olması gerekir. Matrah 610.000 TL olursa, kara 10.000 TL mükerrer olarak eklenmiş olur ve bu durum mükerrer vergilemeye yol açar.

Eğer önceki yıllardan gelen, yani önceki dönemlerde bilançoda yer alan bir maliyet ya da gider kaleminin içinde yer alan ve enflasyon düzeltmesine tabi tutulmuş bir KKEG var ise o gider gelir tablosuna yansdığı dönemde düzeltilmiş değeri ile yer alacağından, beyannamede de düzeltilmiş değerinin yer alması gerekir.

15- Kayıt Zamanı;

---

¹²⁸ Yılmaz, a.g.m., s.2

Geçici vergi dönemlerinde açıklanan haddin altında kalan ve ihtiyarilikten yararlanmayarak enflasyon düzeltmesi yapmayan işletmeler 2003 ve 2004 yılına ilişkin enflasyon düzeltme işlemlerini 31. 12 .2004 tarihi ile kayıtlara intikal ettireceklerdir.

5.1.2. Gelir Tablosunun Düzeltilmesi

Gelir tablosunun düzeltilmesinde aşağıdaki esaslardan hareket edilir

1. Gelir ve giderler, tahakkuk ettikleri tarihler esas alınarak düzeltilir. Ancak, döneme yaygın olarak yapılan gelir ve giderler, dönem sonu endeksi rakamının, dönemin ortalama fiyat endeksine bölünmesi suretiyle bulunan katsayıya göre düzeltilebilir

2. Amortismanlar ve itfa payları, varlıkların düzeltilmiş değerleri üzerinden hesap edilir.¹²⁹

3. Parasal olmayan varlıkların satışından doğan kar veya zararlar (maddi duran varlık satış karı/zararı gibi) yeniden hesaplanır. Satışa konu olan parasal olmayan varlığın düzeltilmiş değeri ile satış tutarının düzeltilmiş tutarı arasındaki fark düzeltilmiş satış karı veya zararını oluşturur

4. Dönemde ayrılan kıdem tazminatı karşılığı veya vergi karşılığı gibi kalemler, dönem sonunda nihai tutarları itibariyle dikkate alındığından, herhangi bir düzeltme işlemine tabi tutulmaz. Düzeltme katsayısı “bir” olarak dikkate alınır.

5. Net parasal kalemlerin neden olduğu satın alma gücü kazancı veya kaybı (net parasal pozisyon kar veya zararı) hesap edilir ve dönemin gelir tablosunda gösterilir.

6. Satışların maliyetinin enflasyona göre düzeltilmesi için öncelikle üretim maliyeti içindeki kalemlerin aylık bazda dökümlerinin elde edilmesi gerekmektedir. Üretim maliyetine giren ve tarihsel değerlerin baz alındığı amortisman gideri ve ilk madde malzeme gideri haricindeki kalemler ilgili ayların endeksleri ile enflasyona göre düzeltilir. Üretime giren enflasyona göre düzeltilmiş ilk madde ve malzeme giderinin tutarı, enflasyona göre düzeltilmiş ilk madde ve malzeme kapanış bakiyesi arasındaki farkın mutabakatından hesaplanır.¹³⁰

Satışların maliyeti içindeki enflasyona göre düzeltilmiş mali tablolardan gelen amortisman gideri çıkarılarak, yerine enflasyona göre düzeltilmiş amortisman giderinin üretimle ilişkilendirilen kısmı konulur.

5.1.3. Düzeltme Sonucu Ortaya Çıkan Geçmiş Yıl Zararları Hesabı

Vergi Usul Kanununun geçici 25'inci maddesi uyarınca 31. 12. 2003 tarihli bilançonun düzeltilmiş aktif toplamından düzeltilmiş sermaye, düzeltilmiş hisse senetleri ihraç primleri ve düzeltilmiş hisse senetleri kar payları ile borç toplamının çıkarılması sonucu bulunan fark, geçmiş yıllar kar zarar hesabında gösterilir. Bu şekilde tespit edilen geçmiş yıl karı vergiye tabi tutulmaz, geçmiş yıl zararı ise zarar olarak kabul edilmez.¹³¹

¹²⁹ Akdoğan, a.g.m. s.15

¹³⁰“Enflasyon Muhasebesi”, www.forumfiar.com., s.18

¹³¹ Veysi Seviğ, “Enflasyon Düzeltmesinde Kar Zarar Hesapları”, Dünya Gazetesi, www.turmob.org.tr, 14.07.2006, s.1

31.12.2003 tarihli bilançoların düzeltilmesi ile bu bilançolarda yer alan geçmiş yıl karları enflasyon düzeltilmesi ile bu bilançolardan çıkartılmış olsa da bu karlar daha sonra 2004 ve sonraki yıllarda kar dağıtımına konu edilebilecektir. Çünkü bu bilançolarda yer alan geçmiş yıl zararlarını her ne kadar düzeltilmiş bilançolarda görmesek de 2003 ve önceki dönem zararları mukayyet değerleri üzerinden 2004 ve sonraki yıllarda zarar mahsubuna konu edilmektedir.¹³²

Geçmiş yıl karlarını ortaklar açısından kurum tüzel kişiliğinden her vakit talep edilmesi mümkündür. Eğer konuya ilişkin olarak genel kurulun ve yahut da şirket ortaklarının bağlayıcı nitelikte bir kararı mevcut değilse bu takdirde ileri bir tarihte ortakların söz konusu geçmiş yıl karlarını ileri tarihlerde talep etmeleri sözkonusu olabilir. Yine bu bağlamda çok önemli bir konuda 2003 tarihli bilançoların enflasyon düzeltilmesi sonucunda ortaya çıkacak karların hiçbir biçimde dağıtım konusu yapılamayacağıdır.

Yasal düzenleme gereği 31.12.2003 tarihli bilançonun düzeltilmiş aktif toplamında, düzeltilmiş ihraç primleri ve varsa düzeltilmiş hisse senedi iptal karları ile borç toplamının düşülmesi sonucunda ortaya çıkan fark geçmiş yılki kar-zarar hesabında gösterilecektir.¹³³

31.12.2003 tarihi itibarıyla yapılan düzeltme sonucunda ortaya çıkan geçmiş yıl karı vergiye tabi tutulmayacak, buna karşılık yapılan düzeltme sonucunda oluşan zarar da zarar olarak dikkate alınmayacaktır.

Ortaklıklara dağıtılabilecek kar paylarına etkisini ilgili mevzuatlar açısından değerlendirecek olursak TTK'nin 470. maddesi kar payının safi kardan ve bu gaye için ayrılan yedek akçelerden dağıtılabileceğini belirtmiştir. Öte yandan TTK'nin çeşitli maddelerinde safi kar ve safi ticaret kazanç deyimleri kullanılmış olmakla birlikte, safi karın tanımı yapılmış değildir. Ancak, TTK'nin 457. maddesi safi kazancın yıllık bilançoya göre hesap ve tespit olunacağını ifade etmiştir.¹³⁴

Dağıtılacak kar payının kaynağı safi kazanç, yıllık bilançoda gösterilen ve uygulamada ticari bilanço karı olarak adlandırılan kardır. Bu kar ortaklara dağıtılabilecek kar değildir. Safi karı, “şirket genel kurulunca onaylanan bilançoya göre saptanan kardan, şirket tüzel kişiliği tarafından, şirket varlığından ödenmesi gereken vergiler indirildikten sonra kalan kar” şeklinde tanımlamak mümkündür.

Vergilemeye ve tabiki ortaklara dağıtılacak safi kara esas olacak ticari bilanço karı, şirketin dönem başı ve dönem sonu öz sermayeler arasındaki olumlu farktır. Zarar, öz sermayede meydana gelen aşınmadır. Düzeltilmiş bilançolara ve TTK'nin kar dağıtım hükümlerine göre dikkate alınması gereken zarar; öz sermayedeki artışın enflasyonun altında kalan kısmıdır.¹³⁵

Bu zarar öz sermayedeki reel aşınmayı ortaya koyar, dolayısıyla bu zarar ortadan kalkmadıkça, ortaklara kar dağıtılmamalıdır.

Enflasyon kar veya zararının aşağıdaki gibi ifade edilmesi gerekir.

---

¹³² Ali Tuğlu, “Enflasyon Muhasebesinde Cari Dönem ve Geçmiş Yıl kar Zararının Durumu” **Maliye Postası**, Sayı:572, s.72

¹³³ Sevig, **a.g.m.**, s.1

¹³⁴ Ferhat Fahrhan, “Enflasyon Düzeltilmesi Sonucunda Ortaya Çıkan Geçmiş Yıl Zararlarının Kar Dağıtımına Etkisinin Değerlendirilmesi”, **Yaklaşım Dergisi**, Sayı: 145, Ocak 2005, s.113

¹³⁵ Yalçın Demirsoy, “Enflasyon Muhasebesine Göre Tüm Yönleriyle Vergisel Açından Dönem Kar veya Zararı ile Yasal Yükümlülük Karşılıkları”, **Yaklaşım Dergisi**, Sayı: 195, Ocak 2005, syf. 121

Reel Kar = Öz sermaye artışı – Enflasyon fark hesabı

Reel Zarar= Enflasyon fark hesabı – Öz sermaye artışı

5228 sayılı kanunda değişik geçici 25.maddenin uygulaması ile ilgili olarak yayınlanan 328 seri no'lu VUK Genel Tebliği'nde belirtilen öz sermaye kalemlerine ilave olarak, yasal yedekler, statü yedekle özel fonlarında (sbt. Kıymet yenileme fonu gibi) düzeltilmiş değerleriyle yer alacağı belirtildikten sonra, Geçmiş Yıl Kar ve Zararının düzeltilmiş bilanço denkliğini sağlayacak şekilde, özkaynakların içinde yer alacağı ifade edilmiştir.

31.12.2003 yılı bilançosunun düzeltilmesi sonucu ortaya çıkan kar zarar bilançonun denkliğini sağlayan bir hesap niteliğindedir.

5.1.4. Satın Alma Gücü Kazanç veya Kaybının (Net Parasal Pozisyon Karı/Zararı)

Hesaplanması:

Net parasal kalemlerin neden olduğu satın alma gücü kazanç veya kaybının (Net parasal pozisyon kar ve zararı) hesabı üç yönteme göre yapılabilir.¹³⁶

Satın Alma Gücü Kazanç veya Kayıp Tablosunun Düzenlenmesi (Parasal kalemler Akış Tablosunun Düzenlenmesi)

Bu yöntemde aşağıdaki işlemler yapılır:

- 1) Dönem başı net parasal kalemlerin düzeltilmiş tutarı
- 2) Dönem içinde net parasal kalemlerde artış yaratan işlemlerin düzeltilmiş tutarı (+)
- 3) Dönem içinde net parasal kalemlerde azalış yaratan işlemlerin düzeltilmiş tutarı (-)
- 4) Dönem sonu net parasal kalemlerin olması gereken tutarı (1+2-3)
- 5) Dönem sonu net parasal kalemler tutarı
- 6) Satın alma gücü kazanç (kayıbı) (Net Parasal Pozisyon Kar veya Zararı) (4-5)

Bilanço verilerini kullanarak net parasal pozisyon kar veya zararının hesap edilmesi:

Satın alma gücü kazanç kaybı; tablo düzenlemeden de bilançodan hareket edilerek hesap edilebilir. Bu durumda, ilk düzeltme yılından sonraki dönemde, düzeltilmiş aktif ile düzeltilmiş pasif arasındaki fark düzeltilmiş net kar veya zarar tutarını verir. Bu tutar ile gelir tablosunun düzeltilmiş dönem sonucu arasındaki fark net parasal pozisyon kar veya zararını verir. SPK ve BDDK'nın tebliğleri net parasal pozisyon kar-zararını bu yönteme göre hesaplanmasına izin vermektedir. Ancak kuşkusuz tablonun düzenlenmesi, analiz açısından ve kontrol açısından yararlıdır

Enflasyon düzeltme farklarından hareket ederek net parasal pozisyon kar veya zararının hesap edilmesi:

Bu yöntemde, parasal olmayan aktif kalemlerin dönem içinde ortaya çıkan düzeltme farkları ile gider hesaplarının düzeltme farkları toplamının parasal olmayan pasif kalemlerin düzeltme farkları ile gelir hesaplarının düzeltme farkları toplamı arasındaki farktır. Diğer bir deyişle dönem içinde ortaya çıkan enflasyon düzeltme hesabının kalan tutarıdır.

5.2. 31 Aralık 2003 Tarihli Bilançoların Düzeltilmesi

Enflasyon düzeltme işlemi ile ilgili olarak 5024 sayılı yasa ikili bir yaklaşım getirmiş ve bu bağlamda 31.12.2003 tarihli bilançosunun düzeltilmesi ile ilgili ayrı bir düzenleme yapılmıştır. Süreklilik arz eden ve düzeltme işlemine ilişkin ana ilkelerin belirlendiği hükümler Vergi Usul Yasası'nın mükerrer 298'nci maddesinde; 31.12.2003 tarihli mali tabloların düzeltilmesine ilişkin hükümleri ise geçici 25'inci maddede yer almaktadır.

Düzeltilme işlemi, Türkiye geneli için hesaplanan toptan eşya fiyatları genel endeksi göz önünde bulundurularak Maliye Bakanlığı'na belirtilen düzeltme katsayıları kullanılarak yapılacaktır.

---

¹³⁶ Akdoğan,a.g.m.,s.22

Düzeltilme işleminde maddi duran varlıklar maliyet bedeli, mali duran varlıkların ise alış bedeli esas alınacaktır.

Maddi duran varlıklar, mali duran varlıklar ve özel tükenmeye tabi varlıklar ile stokların maliyet veya alış bedelleri içinde yer alan ve tevsik edilebilen reel olmayan finansman maliyet, ilgili varlığın maliyet veya alış bedelinden düşülecektir. Bu bağlamda yükümlülerin reel olmayan finansman maliyetini kanıtlayamamaları halinde ¹³⁷

*Son hesap dönemi içinde aktife giren kıymetlerin maliyet bedeline dahil edilen finansman giderlerinin reel olmayan kısımları; toplam finansman maliyetlerine, ilgili döneme ait TEFE artış oranının dönem ortalama ticari kredi faiz oranına bölünmesi sonucunda belirlenen oranlar uygulanmak suretiyle bulunan tutar, maliyet ve alış bedelinden düşülecektir.

*Söz konusu beş hesap dönemden önce aktife gören kıymetlerin maliyet bedeline dahil edilen finansman giderleri, maliyet ve alış bedelinden düşülecektir.

Birikmiş amortismanlar ise ait oldukları kıymetin bilanço tarihindeki değerinde düzeltme sonrasında ortaya çıkan artış oranı dikkate alınarak düzeltilecektir.

Öz sermaye kalemlerinin düzeltilmesinde 01.01.2004 tarihinden önce ayrılan yeniden değerlendirme değer artış fonu gibi fonlar özsermayeden düşülecektir. Bu ve benzeri fonların sermayeye ilavesi nedeniyle oluşan sermaye artışları, sermaye artışı olarak dikkat alınmayacak ve enflasyon düzeltmesine konu edilmeyecektir.

Yasal düzenleme gereği olarak 31.12.2003 tarihli bilançonun düzeltilmiş aktif toplamından düzeltilmiş sermaye, düzeltilmiş hisse senetleri ihraç primleri ve düzeltilmiş hisse senedi iptal kararları ile borç toplamının çıkarılması sonucu bulunan fark, geçmiş yılki kar/zarar hesabında gösterilecektir.

Bulunan bu fark enflasyon düzeltme hesabının borç/alacak kalanı ile aynıdır. Söz konusu farkın negatif olması, enflasyon düzeltme hesabının borç kalanı, pozitif olması ise alacak kalanı verdiğini gösterir.

31 Aralık 2003 tarihli bilançoların düzeltilmesinde geçmiş yıllar karları/zararlarına ilişkin herhangi bir düzeltme işlemi yapılmayacaktır.

31 Aralık 2003 tarihli bilançoların enflasyon düzeltmesinde, parasal olmayan varlık ve kaynak kalemlerinin düzeltilmesinden ortaya çıkan düzeltme farkları ve sıfırlanması gereken öz kaynak kalemlerini aktarıldığı “698 Enflasyon Düzeltme Hesabı”nın kalanı gelir ya da gider unsuru olarak dikkate alınmayıp “570 Geçmiş Yıllar Karları” hesabına veya “580 Geçmiş Yıllar Zararları” hesaplarına aktarılacaktır.

5024 Sayılı Kanunda konu ile ilgili olarak yapılan düzenleme, “pasif kalemlere ait enflasyon fark hesapları, herhangi bir suretle başka bir hesaba nakledildiği veya işletmeden çekildiği takdirde, bu işlemlerin yapıldığı dönemlerin kazancı ile ilişkilendirilmeksizin bu dönemde vergiye tabi tutulur. Ancak öz sermaye kalemlerine ait enflasyon fark hesapları kurumlar vergisi mükelleflerince sermayeye ilave edilebilir, bu işlem kar dağıtımı sayılmaz” şeklindedir.

---

¹³⁷ Seviğ, a.g.m., s.1

Dolayısıyla geçiş dönemine münhasır olmak üzere geçmiş yıllar kar/zararı kaleminin düzeltilmiş değeri hesaplama yoluyla bulunacaktır.

Geçmiş yıllar kar/zararı:

Düzeltilmiş Aktif Toplamı- Düzeltilmiş Sermaye + Düzeltilmiş Hisse Senet İhraç Primleri + Düzeltilmiş Hisse Senedi İptal Karları + Borç Toplamı) şeklinde hesaplanacaktır.

Bu hesaplamada gözden kaçırılan husus, kar yedeklerinin düzeltilmiş tutarının düzeltilmiş aktif toplamından çıkarılması gereken bilanço kalemlerine ilave edilmemiş olmasıdır. Hesaplamanın 328 sayılı tebliğ’de belirtildiği gibi yapılması halinde Yasal Yedekler, Statü Yedekleri, Olağanüstü Yedekler ve Özel Fonlardan oluşan Kar Yedekleri ayrı ayrı düzeltilmeksizin toplam tutar olarak Geçmiş Yıllar Kar/Zararları hesabına aktarılmış olur.

Bu açıklamalar altında söz konusu ifadenin “31 Aralık 2003 tarihli bilançonun düzeltilmiş aktif toplamından düzeltilmiş sermaye düzeltilmiş hisse senetleri ihraç primleri, düzeltilmiş hisse senedi iptal karları, düzeltilmiş kar yedekleri, düzeltilmiş yasal yedekler, düzeltilmiş statü yedekleri, düzeltilmiş olağanüstü yedekler, düzeltilmiş özel fonlar ile borç toplamının çıkarılması sonucu bulunan fark, geçmiş yıllar kar/zararı hesabında gösterilir.” şeklinde olması gerektiği söylenebilir.¹³⁸

5.2.1. 31.12.2003 Bilançosunun Düzeltilmesinde Kapatılması Gereken Hesaplar

31.12.2003 itibariyle bilançoda yer alan aşağıdaki hesaplar 698 Enflasyon Düzeltme Hesabına atılarak kapatılmalı, ayrıca düzeltme aktif toplamında düzeltilmiş aktif toplamından düzeltilmiş pasif toplamı düşülmek suretiyle de düzeltilmiş geçmiş yıllar karı ya da zararı tespit edilerek bilanço denklığı sağlanmalıdır.

- 522 MDVDAF
- 523 İDAF
- 524 MAF
- 570 Geçmiş Yıllar Karı
- 580 Geçmiş Yıllar Zararları
- 590 Dönem Karı
- 591 Dönem Zararı

31.12.2003 tarihli düzeltilmiş bilançoda yer alan düzeltilmiş geçmiş yıllar kar ya da zararları taşıma katsayısı kullanılarak 31.12.2004’e taşınmalı ve ortaya çıkacak enflasyon düzeltme farkı gelir-gider olarak dikkate alınmalıdır.

Ayrıca 2003 yılı düzeltilmiş bilançoda sıfırlanan 522 MDVDAF (Maddi Duran Varlık Değer Artış Fonu) 533 İDAF (İştirak Değer Artış Fonu) ve 524 MAF’ndan (Maliyet Artış Fonu) 2004 yılında sermayeye ilaveler olmuş ise;

a. Öncelikle bu sermaye artışının ve 31.12.2003 enflasyon düzeltme kayıtlarının yapılmasından dolayı borç bakiye verecek olan bu hesaplara (522, 523 ve 524 nolu hesaplar) alacak, 698 hesaba borç vermek suretiyle kayıt yapılmalı ve bakiyeler kapatılmalıdır.

---

¹³⁸ Şenel, a.g.e., s.126

b. Daha sonra sermaye hesabının düzeltilmesi yapılırken bu hesaplardan (522, 523 ve 524 no'lu hesaplar) sermayeye ilave edilen tutarlar sıfırlanacağından düzeltilmiş tutar ile düzeltme öncesi tutar farkı olumlu ya da olumsuz fark) 698 hesaba kaydedileceğinden gizli bir gelir kaydı yapılmış olacaktır.

5.3. 31 Aralık 2004 Tarihli Bilançoların Düzeltilmesi

Kazançlarını bilanço esasına göre tespit eden gelir veya kurumlar vergisi mükellefleri (enflasyon düzeltilmesi yapmak zorunda olan mükellefler), düzeltme şartlarının oluşması halinde 01 Ocak 2004 tarihinden sonra düzenleyecekleri finansal tablolardan sadece bilançoları düzeltme işlemine tabi tutacaklardır.

Kendisine özel hesap dönemi tayin edilmiş mükellefler için 01 Ocak 2004 tarihi, 2004 yılı içinde başlayan hesap döneminin başındaki tarihi ifade etmektedir.

01 Ocak 2004 tarihinden sonrasına ait finansal tabloların (sadece bilançolar) enflasyon düzeltilmesine tabi tutulabilmesi için;¹³⁹

- i) 31 Aralık 2003 tarihli bilançolar düzeltilmiş olmalıdır ve
- ii) Enflasyon düzeltme şartları oluşmuş olmalıdır.

Bilindiği gibi, 5024 sayılı Kanununun geçici 1. maddesi hükmünden faydalanarak 2004 takvim yılı ikinci, üçüncü ve dördüncü geçici vergi dönemleri itibariyle enflasyon düzeltilmesi yapmayan mükelleflerin, 31 Aralık 2003 ve 31 Aralık 2004 tarihli bilançolarını düzeltmelerine ilişkin süre;

- i) Gelir vergisi mükellefleri için 2004 takvim yılına ilişkin yıllık gelir vergisi beyannamelerinin verilme tarihine (15 Mart 2005),
- ii) Kurumlar vergisi mükellefleri için ise 2004 takvim yılına ilişkin yıllık kurumlar vergisi beyannamelerinin verilme tarihine kadar (15 Nisan 2005) kadar uzatılmıştır.

31.12.2003 tarihli bilançolarda yapılacak düzeltme işlemi sırasında reel olmayan finansman maliyetlerinin tevsik edilememesi durumuna ilişkin açıklamalar 01.01.2004 tarihinden sonraki enflasyon düzeltilmesi için geçerli değildir. 01.01.2004 tarihinden sonra enflasyon düzeltilmesinden önce maliyet bedeli içinde yer alan reel olmayan finansman maliyetlerinin düşülmesi işlemi tevsik edilebilen finansman maliyetleri için yapılabilecektir.¹⁴⁰

31 Aralık 2004 tarihli bilançoların düzeltilmesinde yapılması gereken işlemler aşağıda gösterilmiştir.¹⁴¹

- i) Bilanço kalemleri parasal ve parasal olmayan kalemler şeklinde ayrılır.
- ii) Parasal olmayan kalemlerin enflasyon düzeltmeye esas tutarları, düzeltmeye esas tarihler dikkate alınarak bulunur.
- iii) Düzeltme işleminde kullanılacak düzeltme katsayıları tespit edilir.

¹³⁹ Şenel, a.g.m., s.127

¹⁴⁰ Yıldız ve Kelecioğlu, a.g.m., s.3

¹⁴¹ Şenel, a.g.m., s.128

iv) Bulunan düzeltmeye esas tutarlar ait oldukları düzeltme katsayılarıyla çarpılarak düzeltilmiş değer bulunur.

v) Parasal olmayan kalemlerin düzeltme işlemi sonrası değeri ile düzeltme öncesi değeri arasındaki farklar muhasebe kayıtlarına aktarılır.

vi) Hazırlanacak bilançoda parasal olmayan kalemler düzeltilmiş değerleriyle, parasal kalemler ise düzeltmeye tabi tutulmaksızın yer alır.

Görüldüğü gibi 31 Aralık 2004 tarihli bilançoların düzeltilmesinde yapılması gereken işlemler 31 Aralık 2003 tarihli bilançolar düzeltilirken yapılan işlemlerle aşağı yukarı aynıdır.

31 Aralık 2004 tarihli bilançoların düzeltilmesinde de 328 sıra numaralı Vergi Usul Kanunu Genel Tebliğinde yer alan düzenlemelere (bilanço kalemlerin parasal ve parasal olmayan şeklinde ayrılması, düzeltmeye esas tutar ve düzeltmeye esas tarih, düzeltme işlemi gibi) uyulacaktır. Ancak bilindiği gibi söz konusu tebliğ sadece belli tarihteki bir mali tablonun (31.12.2003 tarihli bilanço) düzeltilmesine ilişkin hükümler ihtiva etmektedir. Bu nedenle düzeltme işlemine ilişkin olarak anılan tebliğden farklılık arz eden hususlar;

i) Reel olmayan finansman maliyetlerinin (ROFM) hesaplanması ile ilgili olarak yapılan değişiklik,

ii) Parasal olmayan kalemlerin düzeltme katsayıları

iii) Toplulaştırılmış yöntemlerden Hareketli Ağırlıklı Ortalama Yöntemi'nin uygulanabilmesidir.

5.3.1. Reel Olmayan Finansman Maliyetlerinin Hesaplanması

Vergi Usul Kanununun mükerrer 298. maddesine göre yapılacak düzeltme işleminde reel olmayan finansman maliyetleri, finansman giderlerinin tevsik edilebilmesi halinde de finansman giderlerinin tevsik edilememesi halinde olduğu gibi (Toplam Finansman Maliyetinin Esas Alınması Yöntemi) hesaplanabilecektir.

Ancak bu yöntemin seçilmesi halinde bu yöntemden, seçimin yapıldığı hesap dönemi dahil üçüncü hesap döneminin sonuna kadar dönülemeyecektir.¹⁴²

Ayrıca, amortisman süresi bitmemiş olan kıymetlere ilişkin maliyet veya alış bedelinden düşülen reel olmayan finansman maliyetinden amortisman ayrılmamış tutarlar, 2004 ve sonraki dönemlerde, beş yılda ve eşit taksitte itfa edilerek dönem kazancının tespitinde gider olarak dikkate alınacaktır. Böylece, değişiklik öncesi uygulamada, maliyet bedeline ilave edilen finansman maliyetlerinin reel olmayan kısımlarının düzeltilmesi esnasında yok edilerek geçmiş yıl kâr veya zararı ile ilişkilendirilmesi ve dolayısıyla amortisman süresi dolmayan bu tür maliyetlerin kalan bakiyelerinin vergiye tabi kazançtan indirilememesinin mükelleflere getirdiği dezavantaj ortadan kaldırılmış olmaktadır.

---

¹⁴² Şenel, a.g.m., s.129

5.3.2. Düzeltmede Kullanılacak Katsayılar

5.3.2.1. 2004 Yılı Geçici Vergi Dönemlerinde Enflasyon Düzeltmesi Yapan Mükelleflerin 31.12.2004 Tarihli Düzeltmesinde Kullanılacak Katsayılar

1. Taşıma Katsayısı

$$\text{Taşıma Katsayısı}^{143} = \frac{\text{Mali Tablonun Ait Olduğu Aya İlişkin Fiyat Endeksi}}{\text{Bir Önceki Dönemin Sonundaki Fiyat Endeksi}}$$

VUK Mk. 298. maddeye göre yapılacak düzeltme işlemine konu olan parasal olmayan kalemin düzeltmeye esas tarihi düzeltme yapılmış bir tarihten öncesine gidiyor ise düzeltme işleminde taşıma katsayısı kullanılacaktır. Başka bir ifade ile düzeltilmiş 30/09/2004 tarihli bilançoda yer alan parasal olmayan kalem 31/12/2004 bilançosunda da yer alıyorsa söz konusu parasal olmayan kalem sadece Ekim-Aralık dönemi TEFE artışı ile düzeltilecektir.¹⁴⁴

Ekim-Aralık 2004 düzeltmesinde mali tablonun ait olduğu döneme ilişkin fiyat endeksi Aralık 2004 TEFE'si, bir önceki döneme ait fiyat endeksi ise Eylül 2004 TEFE'si olacaktır.

Bu durumda taşıma katsayısı $(8,403.8 / 8,069.7) = 1.0414$ olacaktır.

2. Düzeltme Katsayıları

$$\text{Düzeltme Katsayısı} = \frac{\text{Mali Tabloların Ait Olduğu Aya İlişkin Fiyat Endeksi}}{\text{Düzeltmeye Esas Alınan Tarihi İçeren Aya İlişkin Fiyat Endeksi}}$$

2004 Yılı Bilançosunun Düzelttilmesinde Kullanılacak Düzeltme Katsayıları

Aralık	Kasım	Ekim
$\frac{8403,8}{8403,8} = 1$	$\frac{8403,8}{8392,7} = 1,00132$	$\frac{8403,8}{8330,1} = 1,00885$

¹⁴³ Ali Türker Pirtini, "Örneklerle 31.12.2004 Tarihli Bilançonun Düzelttilmesinde Mükelleflerin Kullanması Gereken Taşıma, Düzeltme ve Ortalama Düzeltme Katsayıları", www.alomaliye.com, 4 Ocak 2005, s.1

¹⁴⁴ Vergi Bülteni, "31 Aralık 2004 Enflasyon Düzeltmesinde Kullanılacak Olan Katsayılar", www.vergiportali.com, 2005, s.1

Eylül	Ağustos	Temmuz
$\frac{8403,8}{8069,7} = 1,04140$	$\frac{8403,8}{7923,5} = 1,06062$	$\frac{8403,8}{7861,6} = 1,06897$

Haziran	Mayıs	Nisan
$\frac{8403,8}{7982,7} = 1,05275$	$\frac{8403,8}{8067,8} = 1,04165$	$\frac{8403,8}{8070,5} = 1,04130$

Mart	Şubat	Ocak
$\frac{8403,8}{7862,2} = 1,06889$	$\frac{8403,8}{7700,6} = 1,09132$	$\frac{8403,8}{7576,5} = 1,10919$

Topluca 2004 yılı aylar itibariyle düzeltme katsayıları¹⁴⁵

OCAK	ŞUBA T	MART	NİSA N	MAYI S	HAZİR A N	TEMMU Z	AĞUSTO S	EYLÜ L	EKİM	KASI M	ARALI K
1,1091 9	1,0913 2	1,0688 9	1,0413 0	1,0416 5	1,05275	1,06897	1,06062	1,0414 0	1,0088 5	1,0013 2	1

2.1 Basit Ortalama Düzeltme Katsayısı (Stoklar İçin)

Bu katsayı mali tablonun ait olduğu aya ilişkin fiyat endeksinin, bu endeks ile bir önceki geçici vergi döneminin sonundaki fiyat endeksi toplamının ikiye bölünmesi sonucu bulunan endekse bölünmesiyle elde edilen katsayıdır.¹⁴⁶

Ekim-Aralık dönemi için bu katsayı $(8,403.8 / [(8,403.8 + 8,069.7) / 2]) = 1.02028$ olarak hesaplanacaktır.

2.2 Hareketli Ağırlıklı Ortalama Düzeltme Katsayısı (Stoklar İçin)

Bu katsayı, enflasyon düzeltmesine tabi tutulmuş dönem başı stoğun ilgili dönemin sonuna taşınmış değeri ile dönem içi alış ve giderlerin enflasyon düzeltmesine tabi tutulmuş değerleri toplamının, dönem başı stok ile dönem içi alış ve giderlerin enflasyon düzeltmesine esas alınacak tutarlarının toplamına bölünmesi ile hesaplanır.

Hesaplanması için şirkete özel verilerin bilinmesine ihtiyaç duyulan bu katsayının formülasyonu şu şekilde yapılabilir:

A Enflasyon Düzeltmesine tabi tutulmuş dönem başı stoğun ilgili dönem sonuna taşınmış değeri

B Dönem içi alış ve giderlerin enflasyon düzeltmesine tabi tutulmuş değerleri toplamı

C Dönem başı stok

D Dönem içi alış ve giderlerin enflasyon düzeltmesine esas alınacak tutarları ise;

HAODK = $\frac{A + B}{C + D}$

C+D

¹⁴⁵ Pirtini, a.g.m., s.2

¹⁴⁶ Vergi Bülteni (2005/006) , a.g.m., s.2

5.3.2.2. 2004 Yılı Geçici Vergi Dönemlerinde Seçimlik Hakkını Kullanarak Enflasyon Düzeltmesi Yapmayan Mükelleflerin 31.12.2004 Tarihli Düzeltmede Kullanılacakları Katsayılar

1.Taşıma Katsayısı

Düzeltilmiş 31/12/2003 tarihli bilançoda yer alan parasal olmayan kalem 31/12/2004 bilançosunda da yer alıyorsa söz konusu parasal olmayan kalem sadece Aralık 2003-Aralık 2004 dönemi TEFE artışı ile düzeltilecektir.

Ocak-Aralık 2004 düzeltmesinde mali tablonun ait olduğu döneme ilişkin fiyat endeksi Aralık 2004 TEFE'si, bir önceki döneme ait fiyat endeksi ise Aralık 2003 TEFE'si olacaktır.¹⁴⁷

Bu durumda taşıma katsayısı $(8,403.8 / 7,382.1) = 1.13840$ olacaktır.

2.Düzeltme Katsayıları

31/12/2004 tarihi itibarıyla enflasyon düzeltmesi yapmak zorunda olan mükelleflerin 31/12/2004 itibarıyla bilançolarının düzeltilmesinde kullanmaları gereken düzeltme katsayıları DİE tarafından yayınlanan TEFE endeksleri kullanılarak aylar itibarıyla;

---

¹⁴⁷ Vergi Bülteni (2005/ 006),s.2

Ocak Ayı Düzeltme Katsayısı	=	8,403.8 / 7,576.5	= 1.10919
Şubat Ayı Düzeltme Katsayısı	=	8,403.8 / 7,700.6	= 1.09132
Mart Ayı Düzeltme Katsayısı	=	8,403.8 / 7,862.2	= 1.06889
Nisan Ayı Düzeltme Katsayısı	=	8,403.8 / 8,070.5	= 1.04130
Mayıs Ayı Düzeltme Katsayısı	=	8,403.8 / 8,067.8	= 1.04165
Haziran Ayı Düzeltme Katsayısı	=	8,403.8 / 7,982.7	= 1.05275
Temmuz Ayı Düzeltme Katsayısı	=	8,403.8 / 7,861.6	= 1.06897
Ağustos Ayı Düzeltme Katsayısı	=	8,403.8 / 7,923.5	= 1.06062
Eylül Ayı Düzeltme Katsayısı	=	8,403.8 / 8,069.7	= 1.04140
Ekim Ayı Düzeltme Katsayısı	=	8,403.8 / 8,330.1	= 1.00885
Kasım Ayı Düzeltme Katsayısı	=	8,403.8 / 8,392.7	= 1.00132
Aralık Ayı Düzeltme Katsayısı	=	8,403.8 / 8,403.8	= 1

Dolayısı ile örneğin 07 Şubat 2004 günü deftere kaydettiğimiz ve 31/12/2004 itibariyle aktifimizde yer alan 100.000.000.000.-TL tutarındaki bir sabit kıymetin düzeltilmiş değeri $100.000.000.000.- \times 1.09132 = 109.132.000.000$ -TL olacaktır.

2.1.Basit Ortalama Düzeltme Katsayısı (Stoklar için)

Bu katsayı mali tablonun ait olduğu aya ilişkin fiyat endeksinin, bu endeks ile bir önceki geçici vergi döneminin sonundaki fiyat endeksi toplamının ikiye bölünmesi sonucu bulunan endekse bölünmesiyle elde edilen katsayıdır.

Ocak-Aralık dönemi için de bu katsayı $(8,403.8 / [(8,403.8 + 8,069.7) / 2]) = 1.02028$ olarak hesaplanacaktır.

5.3.3.Hareketli Ağırlıklı Ortalama Yöntemi

Hareketli ağırlıklı ortalama düzeltme katsayısı aşağıdaki gibi formüle edilebilir.

Hareketli Ağırlıklı Ortalama Düzeltme Katsayısı	=	Enflasyon Düzeltmesine Tabi Tutulmuş Dönem Başı Stoğun İlgili Dönemin Sonuna Taşınmış Değeri	+	Dönem İçi Alış Ve Giderlerin Enflasyon Düzeltmesine Tabi Tutulmuş Değerleri Toplamı
		Dönem Başı Stok	+	Dönem İçi Alış Ve Giderlerin Enflasyon Düzeltmesine Esas Alınacak Tutarları

Yukarıdaki formülde de görüleceği gibi hareketli ağırlıklı ortalama düzeltme katsayısının hesaplanabilmesi için;

- Enflasyon düzeltmesine tabi tutulmuş dönem başı stoğun ilgili dönemin sonuna taşınmış değerinin ve,
- Dönem içi alış ve giderlerin aylar itibarıyla tek tek düzeltilmiş değerleri ve düzeltilmiş değerlerin toplam tutarının bulunması gerekir.

Örneğin¹⁴⁸, K İşletmesinin 31.12 2003 tarihli düzeltilmiş bilançosunda 153 Ticari Mallar hesabında görünen tutar 18 000 000 000._TL'dir. Ticari malların ayrımı ve deftere kayıt tarihi konusunda sıhhatli bilgiler bulunmaktadır. Bu nedenle 30 Haziran 2004 tarihli bilançoda düzeltme işlemi Hareketli Ağırlıklı Ortalama Yöntemine göre yapılmıştır (Reel olmayan finansman maliyeti olmadığı varsayılmıştır).

01.01.2004 tarihinden itibaren işletmeye giren ve çeşitli nedenlerle işletmeden çıkan malların dökümü aşağıda gösterilmiştir.

Dönem Başı Stok (31.12.2003)			18.000,00
Aylar	Girişler	Çıkışlar	
Ocak	6.000,00	7.000,00	
Şubat	5.000,00	6.500,00	
Mart	3.000,00	1.700,00	
Nisan	2.500,00	1.100,00	
Mayıs	1.000,00	1.300,00	
Haziran	1.500,00	1.200,00	
TOPLAM	19.000,00	18.800,00	
Dönem Sonu Stok (30.06.2004)			18.200,00

¹⁴⁸ Şenel, a.g.m.,s.135-136

İşletmenin 30.06.2004 tarihli bilançosunda görünen 18.200,00._YTL tutarındaki Ticari Mallar hesabının düzeltilmiş değeri, söz konusu tutarla hareketli ağırlıklı ortalama düzeltme katsayısı çarpılarak bulunacaktır.

Bu nedenle önce hareketli ağırlıklı ortalama düzeltme katsayısının hesaplanması gerekir.

1. Adım : Enflasyon düzeltmesine tabi tutulmuş dönem başı stoğun ilgili dönemin sonuna taşınmış değeri bulunur.

Taşıma Katsayısının hesaplanabilmesi için gerekli fiyat endeksleri,

Finansal Tablonun Ait Olduğu Aya İlişkin Fiyat Endeksi (Haziran 2004)	7 982.7
Bir Önceki Dönemin Sonundaki Fiyat Endeksi (Aralık 2003)	7 382.1

$$\text{Taşınmış Değer} = 18.000,00 * (7 982.7 \div 7 382.1) = 19.464,48._\text{YTL}$$

2. Adım : Dönem içi alış ve giderlerin aylar itibarıyla tek tek düzeltilmiş değerleri ve düzeltilmiş değerlerin toplam tutarı bulunur.

Düzeltilmiş değerlerin hesaplanabilmesi için gerekli fiyat endeksleri,

Mali Tablonun Ait Olduğu Aya İlişkin Fiyat Endeksi	(Haziran 2004)	7 982.7
Düzeltmeye Esas Alınan Tarihi İçeren Aya İlişkin Fiyat Endeksi	(Ocak 2004)	7 576.5
	(Şubat 2004)	7 700.6
	(Mart 2004)	7 862.2
	(Nisan 2004)	8 070.5
	(Mayıs 2004)	8 067.8
	(Haziran 2004)	7 982.7

Aylar	Girişler	Düzeltilme Katsayısı	Düzeltilmiş Değer
Ocak	6.000,00	$7\ 982.7 / 7\ 576.5 = 1.05361$	6.321,66
Şubat	5.000,00	$7\ 982.7 / 7\ 700.6 = 1.03663$	5.183,15
Mart	3.000,00	$7\ 982.7 / 7\ 862.2 = 1.01533$	3.045,99
Nisan	2.500,00	$7\ 982.7 / 8\ 070.5 = 0.98912$	2.472,80
Mayıs	1.000,00	$7\ 982.7 / 8\ 067.8 = 0.98945$	989,45
Haziran	1.500,00	$7\ 982.7 / 7\ 982.7 = 1.00000$	1.500,00
Toplam	19.000,00		19.513,05

$$\text{Hareketli Ağırlıklı Ortalama Düzeltilme Katsayısı} = \frac{19.464,48 + 19.513,05}{18.000,00 + 19.000,00} = 1.05345$$

$$\text{Düzeltilmiş değer} = 18.200,00 * 1.05345 = 19.172,79 \text{._YTL}$$

$$\text{Enflasyon Düzeltilme Farkı} = 19.172,79 - 18.200,00 = 972,79 \text{._YTL}$$

5.4. Düzeltilme İşlemine İlişkin Muhasebe Kayıtları

5.4.1. 31 Aralık 2003 Tarihli Bilançoların Düzeltilmesinden Sonra

Yapılacak Kayıtlar

31 Aralık 2003 tarihli bilançoların yani, Vergi Usul Kanununun geçici 25.maddesi kapsamında yapılacak düzeltme işlemlerine ilişkin farkların muhasebeleştirilmesinde¹⁴⁹;

¹⁴⁹ Şenel , a.g.m.s.138

- i) 178 Yıllara Yaygın İnşaat Enflasyon Düzeltme Hesabı,
- ii) 358 Yıllara Yaygın İnşaat Enflasyon Düzeltme Hesabı,
- iii) 502 Sermaye Düzeltmesi Olumlu Farkları,
- iv) 503 Sermaye Düzeltmesi Olumsuz Farkları (-),
- v) 697 Yıllara Yaygın İnşaat Enflasyon Düzeltme Hesabı ve
- vi) 698 Enflasyon Düzeltme Hesabı kullanılacaktır.

Parasal olmayan varlıkların enflasyona göre düzeltilmesi sonucu ortaya çıkan artışlar, ilgili varlıklara ilişkin defter-i kebir hesaplarına bu hesaplarda enflasyon düzeltmelerinin ortaya çıkarttığı farklar için açılacak tali hesaplara borç, yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerine ait maliyetlerin enflasyona göre düzeltilmesi sonucu ortaya çıkan artışlar hariç 698 Enflasyon Düzeltme Hesabına alacak yazılır.

Örneğin K işletmesinin 31.12.2003 tarihli bilançosunda yer alan 110 Hisse Senetleri hesabının düzeltilmesi sonucu bulunan enflasyon düzeltme farkı 11 070 000._TL ise bu işleme ilişkin muhasebe kaydı aşağıdaki gibi olacaktır.

110 HİSSE SENETLERİ HESABI	11.070.000		
698 ENFLASYON DÜZELTME HS.		11.070.000	
/			

Örneğin L işletmesinin 31.12.2003 tarihli bilançosunda yer alan 152 Mamuller hesabının düzeltilmesi sonucu bulunan enflasyon düzeltme farkı 151 392 500._TL ise bu işleme ilişkin muhasebe kaydı aşağıdaki gibi olacaktır.

152 MAMULLER HESABI	151.392.500		
698 ENFLASYON DÜZELTME HS.		151.392.500	
/			

Parasal olmayan kaynakların enflasyona göre düzeltilmesi sonucu ortaya çıkan artışlar, (500 Sermaye hesabı hariç) ilgili kaynaklara ilişkin defter-i kebir hesaplarına (bu hesaplarda enflasyon düzeltmelerinin ortaya çıkarttığı farklar için açılacak tali hesaplara) alacak, 698 Enflasyon Düzeltme Hesabına borç yazılır .500 Sermaye hesabının enflasyona göre düzeltilmesi sonucu ortaya çıkan artışlar, 502 Sermaye Düzeltmesi Olumlu Farkları Hesabına alacak, 698 Enflasyon Düzeltme Hesabına borç yazılır. Ödenmiş sermaye tutarının ilk kez enflasyon düzeltilmesine tabi tutulması sonucu ödenmiş sermaye tutarında azalış meydana gelmesi durumunda azalış tutarı 503 Sermaye Düzeltmesi Olumsuz Farkları (-) hesabına borç 698 Enflasyon Düzeltme Hesabına alacak yazılır.

Örneğin M işletmesinin 31.12.2003 tarihli bilançosunda yer alan 500 Sermaye hesabının düzeltilmesi sonucu bulunan enflasyon düzeltme farkı 186 956 000 000._TL ise bu işleme ilişkin muhasebe kaydı aşağıdaki gibi olacaktır.

698 ENFLASYON DÜZELTME HESABI	186.956.000.000	
502 SERMAYE DÜZ. OLUMLU FAR.		186.956.000.000
_____ / _____		

Örneğin D işletmesinin 31.12.2003 tarihli bilançosunda yer alan 520 Hisse Senedi İhraç Primleri hesabının düzeltilmesi sonucu bulunan enflasyon düzeltme farkı 108 158 400 000._TL ise bu işleme ilişkin muhasebe kaydı aşağıdaki gibi olacaktır.

698 ENFLASYON DÜZELTME HESABI	108.158.400.000	
520 HİSSE SENET. İHRAÇ PRİM. HS.		108.158.400.000
_____ / _____		

Ayrıca, sermaye yedekleri içinde yer alan ve kapatılması (sıfırlanması) gereken öz kaynak kalemlerine (Maddi Duran Varlık Yeniden Değerleme Artışları, İştirakler Yeniden Değerleme Artışları ve Maliyet Bedeli Artışları Fonu) ait tutarlar ilgili hesaplara borç, 698 Enflasyon Düzeltme hesabına alacak yazılır.

Örneğin X işletmesinin 31.12.2003 tarihli bilançosunda 522 Maddi Duran Varlık Yeniden Değerleme Artışları hesabında 500 000 000._TL gözükmektedir. Bu durumda yapılacak kayıt aşağıdaki gibi olacaktır.

522 M.D.V. YENİDEN DEĞERLEME ARTIŞLARI HS.	500.000.000	
698 ENFLASYON DÜZELTME HESABI		500.000.000
_____ / _____		

698 Enflasyon Düzeltme Hesabının borcunda; parasal olmayan kaynakların enflasyona göre düzeltilmesi sonucu ortaya çıkan artışlara, alacağına ise parasal olmayan varlıkların enflasyona göre düzeltilmesi sonucu ortaya çıkan artışlara ve kapatılması (sıfırlanması) gereken öz kaynak kalemlerine ait tutarlar yer alır.

698 ENFLASYON DÜZELTME HESABI

Parasal olmayan kaynakların enflasyona göre düzeltilmesi sonucu ortaya çıkan artışlar	- Parasal olmayan varlıkların enflasyona göre düzeltilmesi sonucu ortaya çıkan artışlar - Kapatılması (sıfırlanması) gereken öz kaynak kalemlerine ait tutarlar

698 Enflasyon Düzeltme hesabının kalanı gelir ya da gider unsuru olarak dikkate alınmaksızın;

i) Alacak kalanı 570 Geçmiş Yıllar Kârları hesabına

698 ENFLASYON DÜZELTME HESABI	XXX	XXX
570 GEÇMİŞ YILLAR KÂRLARI HS.		
_____ / _____		

ii) Borç kalanı ise 580 Geçmiş Yıllar Zararları hesabına aktarılarak kapatılır.

580 GEÇMİŞ YILLAR ZARARLARI HESABI	XXX	XXX
698 ENFLASYON DÜZELTME HESABI		
_____ / _____		

Yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerine ait maliyetlerin enflasyona göre düzeltilmesi sonucu ortaya çıkan artışlar 17. gruptaki ilgili defter-i kebir hesaplarına (bu hesaplarda enflasyon düzeltmelerinin yarattığı farklar için açılacak tali hesaplara) borç, 697 Yıllara Yaygın İnşaat Enflasyon Düzeltme Hesabına alacak yazılır.

Örneğin Y işletmesinin 31.12.2003 tarihli bilançosunda yer alan 170 Yıllara Yaygın İnşaat Ve Onarım Maliyetleri hesabının düzeltilmesi sonucu bulunan enflasyon düzeltme farkı 85 000 000 000._TL ise bu işleme ilişkin muhasebe kaydı aşağıdaki gibi olacaktır.

170 YILLARA YAY. İNŞ. ve ONAR. MALİYET HS.	85.000.000.000	
697 YILLARA YAY. İNŞ. ENF. DÜZ. HS.		85.000.000.000
/		

Yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerine ait hak edişlerin enflasyona göre düzeltilmesi sonucu ortaya çıkan artışlar 35. gruptaki ilgili defter-i kebir hesaplarına (bu hesaplarda enflasyon düzeltmelerinin yarattığı farklar için açılacak tali hesaplara) alacak, 697 Yıllara Yaygın İnşaat Enflasyon Düzeltme Hesabına borç yazılır.

Örneğin Z işletmesinin 31.12.2003 tarihli bilançosunda yer alan 350 Yıllara Yaygın İnşaat Ve Onarım Hak Edişleri hesabının düzeltilmesi sonucu bulunan enflasyon düzeltme farkı 20 000 000 000._TL ise bu işleme ilişkin muhasebe kaydı aşağıdaki gibi olacaktır.

697 YILLARA YAY. İNŞ. ENF. DÜZELTME HS.	20.000.000.000	
350 YIL.YAY. İNŞ. ve ON. HAKEDİŞ HS.		20.000.000.000
/		

697 Yıllara Yaygın İnşaat Enflasyon Düzeltme Hesabının borcunda; yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerine ait hak edişlerin enflasyona göre düzeltilmesi sonucu ortaya çıkan artışlara, alacağında ise yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerine ait maliyetlerin enflasyona göre düzeltilmesi sonucu ortaya çıkan artışlara ait tutarlar yer alır.

697 YILLARA YAYGIN İNŞAAT ENFLASYON DÜZELTME HESABI

• Yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerine ait hak edişlerin enflasyona göre düzeltilmesi sonucu ortaya çıkan artışlar	• Yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerine ait maliyetlerin enflasyona göre düzeltilmesi sonucu ortaya çıkan artışlar

697 Yıllara Yaygın İnşaat Enflasyon Düzeltme hesabının;

i) Alacak kalanı 358 Yıllara Yaygın İnşaat Enflasyon Düzeltme hesabına

697 YILLARA YAY. İNŞ. ENF. DÜZELTME HESABI	XXX	
358 YIL. YAY. İNŞ. ENF. DÜZ. HES.		XXX
_____ / _____		

ii) Borç kalanı ise 178 Yıllara Yaygın İnşaat Enflasyon Düzeltme hesabına aktarılarak kapatılır.

178 YILLARA YAY. İNŞ. ENF. DÜZELTME HESABI	XXX	
697 YIL. YAY. İNŞ. ENF. DÜZ. HES.		XXX
_____ / _____		

5.4.2. 31 Aralık 2004 Tarihli Bilançoların Düzeltilmesinden Sonra

Yapılacak Kayıtlar

01 Ocak 2004 tarihinden sonrasına ait finansal tabloların (sadece bilançolar), yani Vergi Usul Kanununun mükerrer 298.maddesi ile süreklilik arz eden düzeltme işlemlerine ilişkin farkların muhasebeleştirilmesinde 12 Sıra numaralı Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliği ile Tekdüzen Hesap Planına eklenen hesapların tümü kullanılacaktır.

Parasal olmayan varlıkların enflasyona göre düzeltilmesi sonucu ortaya çıkan artışlar, ilgili varlıklara ilişkin defter-i kebir hesaplarına (bu hesaplarda enflasyon düzeltmelerinin ortaya çıkarttığı

farklar için açılacak tali hesaplara) borç, 698 Enflasyon Düzeltme Hesabına alacak yazılır¹⁵⁰ (Yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerine ait maliyetlerin enflasyona göre düzeltilmesi sonucu ortaya çıkan artışlar hariç).

Örneğin¹⁵¹ T işletmesinin 31.12.2003 tarihli düzeltilmiş bilançosunda yer alan 153 Ticari Mallar hesabının düzeltilmesi sonucu bulunan enflasyon düzeltme farkı 145 785 000._TL ise bu işleme ilişkin muhasebe kaydı aşağıdaki gibi olacaktır.

153 TİCARİ MALLAR HESABI	145.785.000	
698 ENFLASYON DÜZELTME HESABI		145.785.000
/		

Parasal olmayan kaynakların enflasyona göre düzeltilmesi sonucu ortaya çıkan artışlar, (500 Sermaye hesabı hariç) ilgili kaynaklara ilişkin defter-i kebir hesaplarına (bu hesaplarda enflasyon düzeltmelerinin ortaya çıkarttığı farklar için açılacak tali hesaplara) alacak, yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerine ait hak edişlerin enflasyona göre düzeltilmesi sonucu ortaya çıkan artışlar hariç olmak üzere 698 Enflasyon Düzeltme Hesabına borç yazılır¹⁵²

500 Sermaye hesabının enflasyona göre düzeltilmesi sonucu ortaya çıkan artışlar, 502 Sermaye Düzeltmesi Olumlu Farkları Hesabına alacak, 698 Enflasyon Düzeltme Hesabına borç yazılır. Ödenmiş sermaye tutarının ilk kez enflasyon düzeltilmesine tabi tutulması sonucu ödenmiş sermaye tutarında azalış meydana gelmesi durumunda azalış tutarı 503 Sermaye Düzeltmesi Olumsuz Farkları (-) hesabına borç 698 Enflasyon Düzeltme Hesabına alacak yazılır.

Örneğin G işletmesinin 31.12.2003 tarihli düzeltilmiş bilançosunda yer alan 500 Sermaye hesabının düzeltilmesi sonucu bulunan enflasyon düzeltme farkı 180 500 000 000._TL ise bu işleme ilişkin muhasebe kaydı aşağıdaki gibi olacaktır.

698 ENFLASYON DÜZELTME HESABI	XXX	
648 ENFLASYON DÜZ. KÂRLARI HS.		XXX
/		

698 Enflasyon Düzeltme Hesabının;

i) Alacak kalanı 648 Enflasyon Düzeltmesi Kârları hesabına

¹⁵⁰ Gelir Tablosunun düzeltilmesi halinde, gider hesaplarının düzeltilmesinden ortaya çıkan farklar ilgili gider hesaplarına (bu hesaplarda enflasyon düzeltmelerinin yarattığı farklar için açılacak tali hesaplara) borç 698 Enflasyon Düzeltme Hesabına alacak yazılır.

¹⁵¹ Şenel, **a.g.m.**,s.142-145

¹⁵² Gelir Tablosunun düzeltilmesi halinde, gelir hesaplarının düzeltilmesinden ortaya çıkan farklar ilgili gelir hesaplarına (bu hesaplarda enflasyon düzeltmelerinin yarattığı farklar için açılacak tali hesaplara) alacak, 698 Enflasyon Düzeltme Hesabına borç yazılır.

- ii) Borç kalanı ise 658 Enflasyon Düzeltmesi Zararları hesabına aktarılarak kapatılır.

658 ENFLASYON DÜZELTMESİ ZARARLARI HESABI	XXX	
698 ENFLASYON DÜZELTME HESABI		XXX
_____ / _____		

Yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerine ait maliyetlerin enflasyona göre düzeltilmesi sonucu ortaya çıkan artışlar 17. gruptaki ilgili defter-i kebir hesaplarına (bu hesaplarda enflasyon düzeltmelerinin yarattığı farklar için açılacak tali hesaplara) borç, 697 Yıllara Yaygın İnşaat Enflasyon Düzeltme Hesabına alacak yazılır.

Örneğin F işletmesinin 31.12.2003 tarihli düzeltilmiş bilançosunda yer alan 170 Yıllara Yaygın İnşaat Ve Onarım Maliyetleri hesabının düzeltilmesi sonucu bulunan enflasyon düzeltme farkı 38 000 000 000._TL ise bu işleme ilişkin muhasebe kaydı aşağıdaki gibi olacaktır.

170 YILLARA YAY. İNŞ. ve ONARIM MALİYET. HS.	38.000.000.000	
697 YIL. YAY. İNŞ. ENF. DÜZ. HES.		38.000.000.000
_____ / _____		

Yıllara yaygın inşaat ve onarım işlerine ait hak edişlerin enflasyona göre düzeltilmesi sonucu ortaya çıkan artışlar 35. gruptaki ilgili defter-i kebir hesaplarına (bu hesaplarda enflasyon düzeltmelerinin yarattığı farklar için açılacak tali hesaplara) alacak, 697 Yıllara Yaygın İnşaat Enflasyon Düzeltme Hesabına borç yazılır.

Örneğin H işletmesinin 31.12.2003 tarihli düzeltilmiş bilançosunda yer alan 350 Yıllara Yaygın İnşaat Ve Onarım Hak Edişleri hesabının düzeltilmesi sonucu bulunan enflasyon düzeltme farkı 35 000 000 000._TL ise bu işleme ilişkin muhasebe kaydı aşağıdaki gibi olacaktır.

697 YILLARA YAY. İNŞ. ENF. DÜZELTME HESABI	35.000.000.000	
350 YIL.YAY. İNŞ. ve ON. HAKEDİŞ HS.		35.000.000.000
_____ / _____		

697 Yıllara Yaygın İnşaat Enflasyon Düzeltme Hesabının;

- i) Alacak kalanı 358 Yıllara Yaygın İnşaat Enflasyon Düzeltme hesabına

697 YILLARA YAY. İNŞ. ENF. DÜZELTME HESABI	XXX	
358 YIL. YAY. İNŞ. ENF. DÜZ. HES.		XXX
_____ / _____		

ii) Borç kalanı ise 178 Yıllara Yaygın İnşaat Enflasyon Düzeltme hesabına alınarak geçici kabule kadar bu hesaplarda bekletilir.

178 YILLARA YAY. İNŞ. ENF. DÜZELTME HESABI	XXX	
697 YIL. YAY. İNŞ. ENF. DÜZ. HES.		XXX
_____ / _____		

Geçici kabul yapıldığında o projeye ilişkin tutar;

i) 178 Yıllara Yaygın İnşaat Enflasyon Düzeltme Hesabından 658 Enflasyon Düzeltmesi Zararları hesabına

658 ENFLASYON DÜZELTMESİ ZARARLARI HS.	XXX	
178 YIL. YAY. İNŞ. ENF. DÜZ. HES.		XXX
_____ / _____		

ii) 358 Yıllara Yaygın İnşaat Enflasyon Düzeltme Hesabından 648 Enflasyon Düzeltmesi Kârları hesabına aktarılır.

358 YILLARA YAY. İNŞ. ENF. DÜZELTME HESABI	XXX	
648 ENFLASYON DÜZEL. KÂR. HS.		XXX
_____ / _____		

5.5. Enflasyon Düzeltmesi İle İlgili Bazı Düşünceler ve Karşı Düşünceler

Eleştirilerden bazı örnekler :

1) Enflasyon düzeltmesi uygulaması başlayınca, borcu alacaklarından daha çok olan işletmelerin daha çok vergi ödeyeceği eleştirisi¹⁵³.

¹⁵³ Murat Bayram, “Enflasyon Düzeltmesiyle İlgili Bazı Düşünceler ve Karşı Düşünceler,” www.alomaliye.com s.1

Bunun sebebi olarak da tasarı yasalastığında işletmelerin hem alacaklarını hem de borçlarını reeskont yapmak suretiyle değerlemeye tabi tutacak olmaları gösterilmektedir. Özellikle banka kredi borçlarının reeskontu nedeniyle oluşacak reeskont tutarının vergilendirileceği düşünülmektedir.

Bu sistemde borçlar, parasal kalemler olarak dikkate alınmıştır. Parasal kalemler herhangi bir düzeltme işlemine tabi tutulmamaktadır. Mevcut tasarıda da bunun aksi bir düzenleme mevcut değildir. Yani kredi borçları reeskonta tabi tutulmayacak ve düzeltme işlemine tabi tutulmayacaktır. Ancak parasal varlıkların ve parasal yükümlülüklerin (borçlar) dönem başı ile dönem sonu arasındaki kayıp veya kazançları hesaplanmaktadır. Mevcut durumda sonuç 0 çıkmaktadır. Çünkü enflasyon etkisi giderilmemiştir. Ancak bu sistem yasalarsa ve uygulama başlarsa sonuç 0 çıkmayacaktır ve borcu varlıklarından çok olan şirketlerde parasal kazanç çıkacaktır. Bu da gayet doğaldır. Varlıklar zamanla enflasyon karşısında eridiğine göre yükümlülükler de zamanla enflasyon karşısında erimektedir. Haliyle borcu çok olanın bu durumdan kazancı daha çok olmaktadır. Kısaca şirketten çıkacak fonlar azalmaktadır.

Reeskont işlemlerine gelince; Şu anki durumda SPK Mevzuatına göre senetli alacaklar ve borçlar ile 3 aydan uzun vadeli senetsiz alacak ve borçlar reeskont işlemine tabi tutulmaktadır. Bu durum mali tablolarda borç ve alacakların dönem sarkmalarını önlemektedir. Ancak vergi usul kanunumuzda, ancak senetli alacakların ve senetli borçların reeskonta tabi tutulabileceği düzenlenmiştir. Senetsiz borç ve alacaklar reeskonta tabi tutulamamaktadır. Düşünülen düzenlemeyle bunlar da reeskonta tabi tutulursa mali tablolardaki dönem sarkmaları da giderilecektir. Bir borcunuz varsa, bu borcun ilgili olduğu dönemle ilgili olan kısmı mali tablolarda gösterilmelidir. Bu da ancak toplam borcun altında (-) olarak ifade edilecek olan borç reeskontu ile gösterilebilir. Sonuçta borç reeskontu gelir olarak dikkate alındığında vergiye tabi olması gayet doğaldır. Ancak bunda mantıksız bir durum söz konusu değildir. Çünkü sonraki yılda daha az vergi ödeyecektir.

2) Borcu çok olanlar daha çok vergi ödemek zorunda kalacaklar denilmektedir. Bugünkü durumda çoğu kimse borç ile çalıştığından dolayı vergi yükleri de artacak denilmektedir. Bunun bir haksızlık olduğu düşünülmekte ve borç aynı borçken neden daha fazla vergi yükü ile karşılaşıldığı sorgulanmaktadır.¹⁵⁴

Kurlardaki düşme neticesinde dövizli borçlardaki azalmadan dolayı da bir vergi yükünün oluşacağından bahsedilmektedir.

2003 yılı içinde kurların düşmesi neticesinde borcu olanlar bir kur farkı geliri ile karşı karşıyadırlar. Örnek olarak bir milyon USD borcu olan şirketin borcu yine bir milyon USD'dir. Ama artık ödeyeceği TL tutarı daha azdır. Bunun sonucunda şirketten çıkacak fonlar azalmaktadır. Bu borç önceki dönemlerden geliyorsa vergi de çıkmamaktadır. Önceki dönemlerde bu borçla ilgili kur farkı gideri halen geçmiş yıllar zararları hesabında bulunuyorsa vergi hesaplamadan önce bu zararlar indirilir. Bu borç bu yılda alınmış ve hep kur farkı geliri oluştuysa o zaman bu paranın harcandığı yer büyük önem taşımaktadır. Parayı boş işlere harcayan işletmelere diyecek bir sözümüz yoktur.

---

¹⁵⁴ Bayram,a.g.m.,s.2

Yıllarca enflasyondan dolayı borçla çalışmaya alışan işletmeler bu durumdan çıkar sağlamışlardır. Ama bu sistemde bu çıkarları vergilendirilecektir. Böylece işletmelerin özsermayelerini güçlendirmeleri ve yine özsermaye ile çalışmalarını da sağlamış olacaktır.

Sistemin ana mantığı, şirkete konulan sermayenin ve bu sermayenin harcandığı kalemlerin bilanço günlerinde güncellenmesidir. Bu işlem de paranın harcandığı zaman ile bilanço günü arasında geçen zamanda oluşan enflasyon etkisinin giderilerek o günkü satın alma gücü ile ifade edilmesidir

Sistemin amaçlarından biri de mali tablolarındaki tutarların doğru ve karşılaştırma amacını da kapsayan bir sistemle ifade edilmesidir. 30 sene önce kurulan bir fabrikanın sermayesi, ihtiyaç duyduğu makine tesis ve cihazların alımı için harcandıysa; sermayenin ve makine tesis ve cihazların enflasyon etkisi giderildiğinde ortaya aynı tutarda kar ve zarar çıkmakta ve hiçbir ek vergi yükü oluşmamaktadır. Ancak asıl olan amaca ulaşılmakta ve ilgili kalemlerin o günkü satın alma gücü ile ifade edilmesi sağlanmaktadır. Yani bu fabrikanın bugünkü parayla 30 sene önce ne kadara mal olduğu görülebilmektedir. Yıllarca şirket fonlarını şirket dışına kaçırarak zihniyet bu sistemin mantığını anlamakta zorluk çekmektedir ya da bu sisteme karşı direnmektedir. Dürüstçe çalışan şirketlerin bu sistemden çekinecek bir durumlarının olduğu düşünülemez.

Muhasebe sistemi ve mantığı bir günde ortaya çıkmış bir sistem değildir. Herkes aynı ölçüyü kullandığı zaman kimse haksız bir vergi yükü ile karşılaşmaz. Şirketlerin yönetilme tarzlarından ve stratejilerinden kaynaklanan farklar onların farklı bir sistemi kullanma gereğine zemin hazırlamaz. Enflasyonla uzun yıllardır yaşamaya alışmış bir toplum olarak artık bu canavardan kurtulma zamanı gelmiştir. Önce mali tablolarımızdan atmamız gerekir bu canavarı. Enflasyon düştü daha da düşecek, ne gereği var demek çok yanlıştır.

Ayrıca 5228 sayılı kanunla 5024 sayılı kanunda yapılan değişiklikler sonucu¹⁵⁵; 30 Haziran 2004 tarihi itibarıyla en geç 10 Ağustos 2004 (ikinci dönem geçici vergi beyanının son günü) tarihine kadar enflasyon düzeltilmesi; 2003 yılı aktif toplamı 7,5 trilyon Türk Lirasını, 2003 yılı cirosu 15 trilyon Türk Lirasını, aşmayan firmalar açısından ihtiyari olarak 31.12.2004 tarihine ertelenmişti. Bu hadlerin dışında kalan firmaların rahatladığını söylemek mümkündür. Çünkü düzeltmeye tabi aktif değerleri , düzeltmeye tabi pasif değerlerinden yüksek olan firmaların tamamında enflasyon düzeltilmesi nedeniyle geçici vergi oluşacaktı.

5228 sayılı Kanunla yapılan düzenleme, 2004 yılı bilanço ve gelir tablosu verileri aynı olan iki firmanın vergi matrahlarının, farklı usullerle tespitine yol açacaktır. 2004 yılı altı aylık faaliyetleri birbirinin aynı olan iki firmada, enflasyon düzeltilmesi yapıp yapılmamasına göre vergiye tabi matrah değişik çıkacaktır.¹⁵⁶

Enflasyon Düzeltmesinin yol açtığı genel sorunlar;

1. Mevcut düzenleme kapsamında yapılan “enflasyon düzeltilmesi” işlemleri işletmelerin bilançoları üzerinde günün koşullarına göre sağlıklı sonuç vermemiştir.

¹⁵⁵ Ramis Savaş, “Enflasyon Düzeltmesinde Sorunlar”, www.alomaliye.com., 20 Temmuz 2004, s.1

¹⁵⁶ Savaş, a.g.m., s.2

Bazı işletmelerde aktif/pasif hesaplar gerçek rakamlara ulaşmamış veya gerçek rakamlardan uzaklaşmıştır.

2. İşletmeler için gereksiz harcama kalemleri yaratmış, bazı kesimlere de rant sağlamıştır.

3. Meslek mensupları (SM, SMMM, YMM) na ek külfetler ve iş yükü getirmiştir.

4. Muhasebenin genel ilke ve esaslarından uzaklaşarak, vergisel düzenlemeler amaçlanmıştır.

5. Vergi mevzuatında yer alan “takvim yılı” kavramına ilave olarak “geçici vergi dönemleri” getirilerek “cari yıl” kavramını tartışılır hale getirmiştir.

6. Büyük çoğunluğu muhasebe bürolarında tutulan defter/belgelerde mevcut bilgisayar programları ile sağlıklı sonuçlar alınamamıştır.

7. Enflasyon muhasebesi bu yapıyla öz sermayesi yeterli olup krediyle iş yapmayan firmalara önemli vergisel avantajlar sağlıyor olabilir ama, milyonlarca vatandaşa ekmek kapısı, iş kapısı olan küçük işletmeler, orta büyüklükteki işletmeler, KOBİ’ler, banka kredisiz, yabancı kaynakla çalışmak zorundadırlar. Bu işletmeler zarar dahi etse fiktif kârlar sonucu vergi matrahlarıyla karşı karşıya kalmaktadırlar. Bunlar olmayan kârın vergisini ödemek zorunda kalacaklarından pek kısa zamanda kapılarına kilit vurmak ile yüz yüze geleceklerdir.

Devlet İstatistik Enstitüsü tarafından 01.01.2005 tarihinden geçerli olmak üzere TEFE (Toptan Fiyat Endeksi) yerine ÜFE (Üretici Fiyat Endeksi) kavramı getirilerek yeni değer ölçüsü yaratılmış ancak, vergi yasalarında buna ilişkin yeterli düzenleme veya açıklamalara yer verilmemiştir. Özellikle 2005 yılı için TEFE’nin nerede ne için kullanılacağı, ÜFE’nin nerede ne için kullanılacağı veya enflasyon düzeltilmesinde hangisinin geçerli olacağı konusunun açıklığa kavuşturulması gerekmektedir, şeklinde sıralanabilir¹⁵⁷.

8. Gayri faal durumdaki işletmeler kazanç vergisi yükü altına gireceklerdir.¹⁵⁸

¹⁵⁷ Talha Apak, “Enflasyon Düzeltmesi Uygulaması 2005 Yılı Birinci Geçici Vergi Döneminde Uygulanmayacak Ancak ,Sorunlar Devam Etmektedir”, www.apakymm.com, 15 Nisan 2005, s.2

¹⁵⁸ Necdet Sağlam, “ Enflasyon Muhasebesi Bilgilendirme Toplantısı”, www.turmob.org.tr ,s.80

SONUÇ

Enflasyon düzeltilmesi işlemleri 01/ 01/ 2004 tarihinde başlar başlamaz birçok sorunu ve tartışmayı beraberinde getirmiş, yeni kanunlar, tebliğler ve sirkülerlerin yayımlanmasına neden olmuştur. Kimilerine göre bu uygulama sorunlara çare, kimilerine göre de bir yük olarak algılanmıştır.

Uygulamanın başlangıç aşamasında birçok karışıklığın çıkması da gayet normaldir. Düzeltme işlemindeki sorunlar; TÜRMOB, Türkiye Muhasebe Standartları Kurulu, Üniversiteler ve Maliye Bakanlığının koordineli bir şekilde çalışmasıyla giderilebilir.

Enflasyon Düzeltmesine ilişkin, gerek meslek mensuplarından gerekse mükelleflerden gelen erteleme isteği ve kolaylık sağlanması gerektiği talebinin sonucu Maliye Bakanlığı yoğun baskı altında kalarak kolaylık sağlamak amacıyla yeni kanunlar, tebliğler, sirkülerler yayımlamaktadır. Düzeltme işleminde yeterli donanım ve hazırlık olmadığı için getirilen bu kolaylıkların olumlu karşılanması ve getirilen düzenlemelerin yakından takip edilmesi gerekmektedir.

Yapılan tüm eleştirilere rağmen Enflasyon Muhasebesi ülkemiz ihtiyaçlarını karşılamada büyük bir eksikliği ortadan kaldırmıştır. Ülkemizde enflasyon oranlarının düştüğünü ve dolayısıyla enflasyon muhasebesi uygulamasının yapılmasına gerek olmadığı görüşünde olanlar vardır. Dünyadaki birçok ülkede enflasyon oranlarının yükselmesi beklenmektedir. Dolayısıyla dünyada beklenen değişimlere ayak uydurabilmek için önceden çalışma yapan ülkeler fayda sağlayacaktır. Ülkemizde

geçmişten gelen ve enflasyondan kaynaklanana hatalı bilgileri ortadan kaldırmak için enflasyon düzeltilmesine ihtiyaç vardır.

Sonuç olarak, mükellefler açısından göz önünde bulundurulması gereken diğer nokta şudur; AB ülkeleri aldıkları bir kararla borsalara kayıtlı şirketlerin 01/ 01/ 2005 tarihinden itibaren Uluslararası Finansal Raporlama Standartları'na göre raporlama yapmasına karar vermiştir. Önümüzdeki yıllarda Avrupa Birliği'ne dahil olmuş bir Türkiye ortamında mükelleflerin şimdiden öğrenmeleri ve kullanmaları son derece önemlidir.

YARALANILAN KAYNAKLAR KİTAPLAR VE MAKALELER

ACAR Durmuş, Osman Tuğay. “Enflasyon Düzeltmesi ve Uygulama Düzeyinin Belirlenmesi Yönelik Bir Araştırma”. **Mufad Dergisi**, Nisan 2005 .

AK, Bülent. “Enflasyon Düzeltmesi Ertelemesinden Yararlanması Mümkün Olmayanlar”. www.alomaliye.com. 22 Temmuz 2004.

AK, Bülent. Enflasyon Düzeltmesi Ertelemesinden Kimden Yararlanacak? www.alomaliye.com. 19.07.2004.

AKDOĞAN, Nalan. **Enflasyon Muhasebesi**, Ankara:Gazi Kitabevi,2.baskı. Şubat 2004

AKDOĞAN, Nalan. “KKTC’de Uygulamaya Konulan Enflasyon Muhasebesi Yönteminin Değerlendirilmesi”, **MODAV Muhasebe Bilim Dünya Dergisi**, Cilt: 2 Sayı: 1 , Mart 2000.

AKDOĞAN, Nalan. “Türkiye’de Çeşitli Kurumlarca Düzenlenen Enflasyon Muhasebesi Uygulama Esaslarının Karşılaştırılması ve Düzeltme İşlemlerine İlişkin Örnek Uygulamalar”. www.ydk.gov.tr, 24.04.2006.

AKGÜN, Melek. “Yüksek Enflasyon Dönemlerinde UMS 29 Kapsamında Brüt Satış Karının Düzeltilmesi – 1”.**Yaklaşım Dergisi**, Yıl:10, Sayı:118, Ekim 2002

AKGÜN, Melek. “Yüksek Enflasyon Dönemlerinde UMS 29 Kapsamında brüt Satış Karının Düzeltilmesi-II”, **Yaklaşım Dergisi**, Yıl:10, Sayı:119, Kasım 2002

ALP, Ziya. “Enflasyon Muhasebesi (Düzeltmesi) Bağlamında 5024 Kanun”.www.suryay.com.tr., 01.02.2004

APAK, Talha. “Enflasyon Düzeltmesi Yapılacak mı?”, www.alomaliye.com, 05.01.2005.

APAK, Talha. “Enflasyon Düzeltmesi Uygulaması 2005 Yılı 1. Geçici Vergi Döneminde Uygulanmayacak Ancak Sorular Devam Etmektedir”.www.apakymm.com, 15.04.2005.

- APAK, Talha. “Enflasyon Düzeltmesi ve Uygulaması 2005 Yılı 4. Geçici Vergi Dönemi ve 2005 Yılı Sonu İtibariyle Uygulanmayacak”, www.alomaliye.com, 07.01.2006.
- ARİFE, Alparslan. “Enflasyon Düzeltmesi Yapılmaması Özel Usulsüzlük Fiilini Oluşturur mu?”. www.alomaliye.com, 26.01.2005.
- AYDIN, Yaşar. “Enflasyon ve Enflasyonun Hisse Senetlerinin Muhasebeleştirilmesindeki Etkileri”, www.suryav.com.tr, 01.04.2003..
- BAYRAM, Murat. “Amortisman Ayırma ve Yeniden Değerleme Uygulaması”, www.alomaliye.com, 29.04.2004.
- BAYRAM, Murat. “Enflasyon Düzeltmesi İle İlgili Bazı Düşünceler ve Karşı Düşünceler”, www.alomaliye.com, 09.10.2003.
- BELLEK, Münir. “Enflasyon Muhasebesinde Son Nokta”, **Lebib Yalkın Mevzuat Dergisi**. Sayı: 13, Ocak 2005.
- BİRKAN, İbrahim. “Enflasyon Muhasebesi’nin Ne Getireceği Biliniyor mu?”, www.turizm gazetesi.com, 20.01.2006.
- ÇELİK, Aylin. “Fiyatlar genel seviyesindeki değişmelerin mali tablolara etkileri ve enflasyon muhasebesi: Enflasyon muhasebesi yöntemlerin-den fiyatlar genel seviyesi modeli uygulaması”, Uzmanlık Yeterlilik Tezi, TCMB, İstatistik Genel Müdürlüğü, www.tcmb.gov.tr, temmuz 2003

- DEMİREL, Erol. “2003 ve 2004 Enflasyon Düzeltmelerini Gelir veya Kurumlar Vergisi Beyannamelerinin Verileceği Tarihe Kadar Yapacak ve Doğrudan Yıllık Beyannamelerde Beyan Edecek Olanların Dikkat Etmesi Gereken Konular”. **Mali Çözüm** , Sayı:69, Kasım 2004
- DEMİRSOY, Yalçın. “Enflasyon Muhasebesine Göre Tüm Yönleriyle Vergisel Açından Dönem Kar veya Zararı İle Yasal Hükümlülük Karşılıkları”. **Yaklaşım Dergisi**, Yıl: 13, Sayı: 145, Ocak 2005.
- DEMİRSOY, Yalçın. “Tüm Yönleriyle Enflasyon Muhasebesine Göre Yıllara Sari İnşaat ve Onarım İşleri 1”. **Yaklaşım Dergisi**, Yıl: 12, Sayı: 142, Ekim 2004.
- FAHRAN, Ferhat. “Enflasyon Düzeltmesi Sonucunda Ortaya Çıkan Geçmiş Yıl Zararlarının Kâr Dağıtımına Etkisinin Giderilmesi”, **Yaklaşım Dergisi**. Yıl: 13, Sayı: 145, Ocak 2005.
- GÖKÇEN, Gürbüz. “Enflasyonun Mali Tablolar Analizine Etkileri”, ISMMO Yayın Organı, **Mali Çözüm**, Sayı:69, Kasım 2004
- GÜNDÜZ, Zeki. “Özellik Arzeden Hususlar”, www.vergiportali.com. 24.04.2006.
- HACİRÜSTEMOĞLU, Rüstem, Gürbüz GÖKÇEN ve Cemal İBİŞ. Beşyüz Büyük Sanayi İşletmesinde Enflasyon Muhasebesi Uygulama Araştırması. İstanbul: Alfa Basım Yayım, Mart 1999
- HACİRÜSTEMOĞLU, Rüstem ve Nuri Uman. **5024 Nolu Yasaya Göre Enflasyon Muhasebesi**. İstanbul: Alfa Basım Yayım, Ocak 2004
- İŞİK, İsmail. “2003 ve 2004 Yıllarına İlişkin Enflasyon Düzeltmesi Uygulamaları”. **Vergi Dünyası**, Sayı: 284, Nisan 2005.
- İLERİ, Yusuf. “Enflasyon Düzeltmesinin Dayanağı”. www.muhasibetr.com.
- İLTER, Cenap. “Enflasyon Muhasebesinde Hisse Senedi Konusu”. **Mali Çözüm**, Sayı: 69, Kasım 2004.
- KARAPINAR Aydın; Rıdvan BAYIRLI. “Reel Olmayan Finansman Maliyetinin Hesaplanması”. **Yaklaşım Dergisi**, Yıl: 12, Sayı: 144, Aralık 2004.
- KARAPINAR, Aydın. “Bedelsiz Hisse Senetlerinin Enflasyon Düzeltmesine Tabi Tutulması”. www.alomaliye.com ,17 Ocak 2005
- KARAPINAR, Aydın. “Binalarda Enflasyon Düzeltmesi Sorunu”, **Yaklaşım Dergisi**, Yıl: 13, Sayı: 145, Ocak 2005.
- KARAPINAR, Aydın. “Vergi Kanunu Kapsamında Enflasyon Muhasebesi Uygulaması”. **Yaklaşım Dergisi**, Sayı: 133, Ocak 2004.

KARAPINAR, Aydın; Figen ZAİF. “Enflasyon Muhasebesinin Finansal Tablolar Analizine Etkisi”.
Yaklaşım Dergisi, Yıl: 13, Sayı: 149, Mayıs 2005.

KARDEŞ - SELİMOĞLU, Seval. “Enflasyonun Finansal Tablolar Üzerindeki Etkilerinin Giderilmesi Yönünde Yapılan Ulusal ve Uluslar arası Boyuttaki Düzenlemeler”. **Muhasebe ve Denetime Bakış Dergisi**, Mayıs 2001.

KAYGUSUZUOĞLU, Mehmet. **Türkiye’de enflasyonun işletmelerin finansal yapılarına etkileri ve ortaya çıkan finansal sorunlar**, İnönü Üniversitesi İşletme Anabilim Dalı Basılmamış Doktora Tezi, Malatya:1997, s.68

KİSHALI ; Yunus, Dilek Yılmazcan ve Sadi Işıklar.**Enflasyon Muhasebesi Yöntemler ve Standartlar**,İstanbul:Beta Basım A.Ş.2002.

KOCABEY, İbrahim. “Kurumların İştirak Hisseleri ve Gayrimenkullerinin Satışından Doğan Kazancın Enflasyon Düzeltmesi Hükümlerine Göre İrdelenmesi”.
www.alomaliye.com, 19.01.2005.

KOCABEY, İbrahim. “Maddi Duran Varlıkların Düzeltilmesi Sırasında Dikkat Edilmesi Gereken Hususlar Nelerdir?”. www.alomaliye.com, 27 Eylül 2004.

KOÇAK, Bülent. “2004 Yılı Son Geçici Vergi Döneminde Enflasyon Düzeltmesi”.
www.alomaliye.com, 04.02.2005.

KOYUNCU, Mesut. “Banka ve Sigorta Şirketlerinin Enflasyon Düzeltmesine Tabi Tutulmuş Menkul ve Gayrimenkullerinin Satışında BSMV Matrahı”.**Vergi Dünyası**, Sayı: 284, Nisan 2005.

KURDOĞLU, Nusret. “Ayrılmamış Amortisman Tutarının Fiilen Ayrılmış Kabul Edilmesi”. 26 Ekim 2004, www.alomaliye.com.

KURDOĞLU, Nusret. “Enflasyon Düzeltmesinde Muhasebe İşlemleri ve Kayıt Zamanı”.
www.muhasabetr.com, 20.01.2006.

KUTLU, Hüseyin Ali. “Enflasyon Ortalama Stok Değerleme Yöntemleri”. **e-yaklaşım dergisi**, Sayı: 129, Eylül 2003.

NURSOY Hüsametttin ve Osman CAN. “4811 Sayılı Vergi Bariş Kanunu Hükümlerine Göre Pasifte Açılan Karşılık Hesaplarının Enflasyon Düzeltmesi Karşısındaki Durumu”.
www.alomaliye.com, 22.04.2005.

NURSOY, Hüsametttin. “Finansal Kiralama İşlemleri Enflasyon Düzeltmesine Tabi Tutulmayacak”. 28 Şubat 2004, www.alomaliye.com.

- ORHUN, Osman Necdet. "Enflasyon Muhasebesi Tatbikat" **Lebib Yalkın Mevzuat Dergisi**, Ağustos 2004, Sayı: 8.
- ÖRTEN, Remzi. "Enflasyon Muhasebesi ve Türkiye Modellerinin Değerlendirilmesi -1". **Yaklaşım Dergisi**, Sayı: 128, Ağustos 2003.
- ÖZYÜREK, Mustafa. "Enflasyon Muhasebesi Bankaları Vergiden Kurtarır mı?" www.malihaber.com, 24.06.2002.
- ÖZYÜREK, Mustafa. "Enflasyon Muhasebesi Neden Talep Ediliyor". www.malihaber.com, 30.10.2005.
- PEKDEMİR Recep, Ayça Zeynep SÜER ve Yiğit Bora ŞENYİĞİT. "İhtiyarilikten Tam Olarak Yararlanan İşletmelere Enflasyon Düzeltmesi Muhasebesi Rehberi". www.muhasabetr.com, 20.01.2006.
- PEKDEMİR, Recep. "Enflasyon Düzeltmesi Muhasebe Kayıtları". www.tmud.org.tr, 26.04.2006.
- PİRTİNİ, Ali Türker. "Hangi Bilanço Şirket Genel Kurulunca Esas Alınacak, Düzeltilmiş Bilanço mu Yoksa Tarihi Bilanço mu?" www.alomaliye.com, 30.03.2005.
- SAĞLAM, Necdet. "Enflasyon Muhasebesi Bilgilendirme Toplantısı". www.turmobil.org.tr, 2005.
- SAVAŞ, Ramis. "Enflasyon Düzeltmesinde Sorunlar". www.alomaliye.com, 20.07.2004.
- SAYARI, Mehmet." Enflasyonun Mali Analiz Üzerindeki Etkisi". **Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi**, Cilt: 1, Sayı: 3, Eylül 1999.
- SEVİĞ, Veysi. "Mali Tabloların Enflasyona Uyarlanması". www.malihaber.com, 23.09.2002.
- SEVİĞ, Veysi. "31.12.2003 Tarihli Enflasyon Düzeltmesinde Geçerli Olan İlkeler" www.turmobil.org.tr, 29.01.2004.
- SEVİĞ, Veysi. "Enflasyon, İstikrar ve Borçlanma". www.malihaber.com, 20.05.2003.
- SEVİĞ, Veysi. "Binalarda Enflasyon Düzeltmesi". Dünya Gazetesi, www.turmobil.org.tr, 20.02.2006.
- SEVİĞ, Veysi. "Enflasyon Düzeltmesinde Kâr Zarar Hesapları". www.turmobil.org.tr, 14.07.2004.
- SEVİĞ, Veysi. "Enflasyona Uyarlanmış Mali Tablo Sonuçları". www.malihaber.com, 18.09.2003.
- SÖYLER, Halil. "31.12.2003 ve 31.12.2004 Tarihli Bilançoların Enflasyon Düzeltmesinde Özellik Arzedilen Hususlar". www.alomaliye.com, 31.01.2005.
- SÖYLER, Halil. "Enflasyonun Finansal Tablolar Üzerindeki Etkileri". www.alomaliye.com, 01.08.2003.
- ŞANLI, Ahmet. "Yıllara Yaygın İnşaat ve Onarım İşlerinde Enflasyon Düzeltmesi ve Bu Düzeltmenin Biten İşlerde Kâr Zarar Oluşumuna Etkisi". www.turmobil.org.tr, 24.03.2005.

- ŞENALP, Şükrü. “Kanunen Kabul Edilmeyen Giderler ve Enflasyon Düzeltmesi”. 25 Mart 2005, www.alomaliye.com.
- ŞENEL, Alpagut S. “Enflasyon Muhasebesi”, www.muhasabetr.com, 06.09.2005.
- ŞENEL, Alpagut S. “Türkiye’de Enflasyon Muhasebesine İlişkin Düzenlemeler”. www.muhasabetr.com, 29.07.2005.
- ŞENEL, Alpagut S. “Bilançoların Düzeltilmesi ve Muhasebe Kayıtları”, www.muhasabetr.com, 29.08.2005.
- ŞENEL, Alpagut S. “Fiyatlar Genel Seviyesi Muhasebesi ve Ülkemizdeki Uygulaması”. www.muhasabetr.com, 05.08.2005.
- TAVUZ, Akın. “5024 Sayılı Kanunla Getirilen Enflasyon Düzeltmesi Uygulaması Sonrası Yıllara Sari İnşaat ve Onarma İşlerinde Müşterek Genel Giderlerin Dağıtımı”, **Vergi Dünyası**, Sayı: 284, Nisan 2005.
- TEKŞEN Ömer, ATAY Serdar. “Vergi Hukuku Açısından Enflasyon Muhasebesinin Finansal Tablolara Etkileri”. **Sayıştay Dergisi**, Sayı: 55,(Ekim-Aralık) 2004.
- TİRYAKİOĞLU, Reşat. “Enflasyon Düzeltmesi Uygulanmış Sabit Kıymet Satışlarına İlişkin Örnek Uygulamalar”. www.muhasabetr.com, 28.11.2005.
- TUĞLU, Ali. “Enflasyon muhasebesinde cari dönem ve geçmiş yıl kar zararının durumu”. **Maliye Postası**, Sayı:572.
- TUNCER, Selahattin.“Vergi Mükelleflerine Uyarılar”.www.turmob.org.tr, 28.01.2002.
- ULUSAN, Hikmet. “Yeniden Değerleme Uygulamasının Sermayeyi Koruyucu Etkisi”. **C.Ü. İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi**, Cilt: 3, Sayı: 2, 2002.
- USLU, Ozan. “Enflasyon Düzeltmesine İlişkin Açıklamalar”, www.alomaliye.com, Mart 2005
- USLU, Ozan. “Genel Hatlarıyla Enflasyon Muhasebesi”, www.alomaliye.com,29 Aralık 2003,
- UZAY, Şaban ve Tansel HACIHASANOĞLU, “İşletmelerimizin Enflasyon Muhasebesine bakışı, Kayseri ilinde bir uygulama”. **Muhasebe ve Finansman Dergisi**, Sayı: 21, Ocak 2004.
- YALKIN, Yüksel Koç, Kadir Gürdal.**Enflasyon Muhasebesi ve Türkiye Uygulaması**,Ankara:Turhan Kitabevi,2004
- YAYLA, Salih. “ROFM Hesaplanması Örnek”, www.muhasabetr.com, 20.01.2006.
- YILDIZ, Murat ; Aykut KELECİOĞLU. “Enflasyon Muhasebesi Yasa Tasarısı Çerçevesinde Amortisman Uygulamasında Öngörülen Değişiklikler”.**Yaklaşım Dergisi**, Sayı: 131, Kasım 2003.

- YILMAZ, Kazım. “Kanunen Kabul Edilmeyen Giderlerin Enflasyon Düzeltmesi”. www.alomaliye.com, 09 Mart 2005.
- YÜCE, Mehmet. “Enflasyon Muhasebesi ve Bu Bağlamda Türk Vergi Sisteminde Yer Alan Düzenlemeler”. **Mevzuat Dergisi**, Yıl: 2, Sayı: 6, Haziran 1999, www.basarm.com.tr.

DİĞERLERİ

- ARIKAN, Yahya. Basın Bülteni, www.esmmmo.org, 21.02.2006
- 12 Sıra Nolu Muhasebe Sistemi Uygulama Genel Tebliğ Taslağı, www.gelirler.gov.tr, 05.01.2004.
- 2005 Yılı TEFE Oranları ve Enflasyon Düzeltmesi. www.turmob.org.tr, 2006.
- 5024 Sayılı Enflasyon Düzeltmesi İle İlgili Maliye Bakanlığı Gelirler Genel Müdürlüğü’ne Sunulan Sorular ve Cevaplar. www.muhasibetr.com
- BABACAN, Ali. Basın Duyurusu. www.gelirler.gov.tr, 3 Ocak 2005
- Bazı Kanunlarda ve 178. Sayılı Kanun Hükmünde Kararıyla Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun (5228), www.gelirler.gov.tr, 31.07.2004.
- BDDK. Muhasebe Uygulama Yönetmeliğine İlişkin 14 Sayılı Tebliğ, www.verginet.net, 2006.
- Devlet İstatistik Enstitüsü Haber Bülteni, www.die.gov.tr, Sayı: 172, 02.11.2005.
- Enflasyon Düzeltmesi ve Yeniden Değerleme Oranı. www.gelirler.gov.tr, 24.02.2006.
- Enflasyon Muhasebesi, www.forumfiar.com, 27.04.2005.
- Gelir Vergisi Sirküleri / 44, www.esmmmob.org.tr, 05.01.2006.
- Kanunen Kabul Edilmeyen Giderler, İndirimler ve İstisnaların Enflasyon Düzeltmesi Karşısındaki Durumu, www.malihaber.com, 10.06.2006
- Kasım 2005 Enflasyon Oranları, www.yaklasim.com, 04.01.2006.
- Maliye Bakanlığı Vergi Usul Kanunu Genel Tebliği Sıra No: 333, www.salihfiil.com.
- Önemli Sorular ve Cevapları, www.muhasibeci.tripod.com, 10.06.2006.
- Sermayeye Piyasası Kurulu, Yüksek Enflasyon Dönemlerinde Mali Tabloların Düzeltmesine İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Tebliğde Değişiklik Yapılmasına Dair Tebliğ (Seri: XI, No: 26), www.spk.gov.tr
- Sirküleri, Enflasyon Düzeltmesinde Kullanılacak Katsayılar, www.pkf-ankara.com, Sayı: 2005-08, 10.01.2005.
- Sirküleri, Konu: 2005/4. Dönem Geçici Vergi Beyannamesi İle Ocak / 2006 Dönemi Muhtasar ve KDV Beyannamesinin Verilme Süreleri Uzatılmıştır. www.pkef-ankara.com, 09.02.2006.

Sirküler, Sayı: 2004/35, Enflasyon Düzeltmesiyle İlgili Tek Düzen Hesap Planına İlave Hesaplar Açılmıştır, 06.04.2005, www.pkf-ankara.com.

Sirküler. Enflasyon Düzeltmesi İle İlgili Bakanlık Sirküleri, Sayı: 2004-29, Tarih: 15.03.2004, www.pkf-ankara.com. - Bazı Kanunlarda ve 178. Sayılı Kanun Hükmünde Karamamede Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun (5228), www.gelirler.gov.tr, 31.07.2004.

Toptan Eşya Fiyatları Endeksi ve Değişim Oranları, www.alomaliye.com, 03.01.2006.

Vergi Bülteni, 2005 Yılı'nın 2. Geçici Vergi Döneminde Enflasyon Düzeltmesi Yapılmayacağı Konusunda VUK Sirküleri Yayınlandı, www.vergiportali.com, 2005-100.

Vergi Bülteni, 2005 Yılı'nın 2. Geçici Vergi Döneminde Enflasyon Düzeltmesi Uygulanmayacak, www.vergiportali.com, 2005-098.

Vergi Bülteni, Enflasyon Düzeltmesi İle İlgili 5024 Sayılı Kanun Yayınlandı, 2003-220, www.vergiportali.com.

Vergi Bülteni, Önemli Gelişme 31.12.2003 Aktif Toplamı veya Cirosu Belli Bir Tutarı Aşmayan Mükellefler 2004 Yılı Sonuna Enflasyon Düzeltmesi Yapmayabilecekler, 2004-173, www.vergiportali.com.

Vergi Bülteni, VUK 348 Nolu Genel Tebliğ İle Enflasyon Muhasebesi Uygulamasına İlişkin Açıklamalar, www.vergiportali.com, 2005-077.

Vergi Usul Kanunu Sirküleri - 17, Tarih: 24.03.2005, Sayı: VUK-17 2005-4 / Enflasyon Düzeltmesi Uygulaması - 11, www.esmmmo.org.tr.

VUK Sirküleri / 21, www.alomaliye.com, 17.10.2005.

www.maksimum.com, 2006 Enflasyon Hedefi Yüzde 5, 05 Aralık 2005.

www.ozkok.net, 30 Aralık 2003 Tarihli Resmi Gazete, Konu No: 5024, Kabul Tarihi: 17.12.2003.

www.radikal.com.tr, Enflasyonda İbre Yukarı, 04.02.2006.

www.zaman.com.tr, Merkez Bankası: Yüksek kira 2005 enflasyon hedefini zora sokabilir, 10.12.2004.